AZ.
II

XXXVII A 15

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XXXVII
A
15
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

72

APPENDIX
ADCURAS
POSTERIORES

recognitas

V. CL. CHRISTOPHORI
CELLARII,
Hafniæ CIↃ IↃC LXXXVII.
Poſt novo titulo inſignita

A. B.

OBSERVATIONES ſingulares circa Latinam linguam, ex claſſicis & aliis probatiſſimis Autoribus collectæ, & ad uberiorem indaginem propoſitæ, Fracofurti 1694.

Accedit
CHRISTOPHORI
CELLARII,
Diſcuſſio & examen hujus Appendicis & Obſervationum.

IENÆ M. DCC.
Et iterum Panormi M. DCCVII.
APUD DIDACUM BUA
Superiorum Licentia.

APPENDIX

AD CURAS

POSTERIORES

recognitas

V. CL. CHRISTOPHORI

CELLARII,

[illegible]

[illegible]

A. B.

OBSERVATIONES

ſingulares circa Latinam linguam, ex [illegible] chagiis & aliis eruditiſſimis [illegible] rius collectas, & ad nitidiorem [illegible] [illegible] propoſitas, [illegible] 1694.

Accedit

CHRISTOPHORI

CELLARII,

Defenſio ex examen hujus Appendicis [illegible] Obſervationum.

JENAE [illegible]

[illegible]

Anno [illegible]

S. L. B.

QVo certius eſt, Latinam linguam à temporibus Hadriani Cæſaris ita magis & magis degeneraviſſe; ut eſſet tandem, ſi primævū nitorem ſpectes, cadaveroſa & deformis: hoc majorem illi laudem meruerint, qui barbariem ætate validam lateq; nec imperantem profligare conati ſunt. A multis ſtrenuè tentata res eſt. Priorum vicit induſtriam Vir ingenio & labore infatigabili memorandus GERHARDUS VOSSIUS.

In hoc tamen quod reprehederet invenit Cl. SCIOPPIUS, ipſe ſæpius iniquioribus in eruditos judiciis reprehendendus. Poſt, alios, Daniæ noſtræ lumen OLAUS BORRICHIUS ita rem tractavit, ut eruditiſſimo ſcripto, cui titulum fecit *Cogitationes de variis Latinæ Linguæ Aetatibus* &c. monſtraret ſe priores omnes ſolerti in excutiendis Auctoribus induſtria ſuperaviſſe. Inde ſe adeo excitatum ſenſit Vir Clariſſimus CHRISTOPHORUS CELLARIUS SMALCALDIENSIS, ut ex Celeber-

berrimi Borrichii libro ; nonnullis hinc atque inde additis, collectas *Curas poſteriores* ederet: quas accuratius elaboratas divulgari voluit, ubi ex *Analectis* Celeberrimi Borrichii notaſſet, multa ſe, dum bonos auctores legendo percurreret, præteriiſſe. Laudandæ merito ſunt illæ Clariſ. Viri *Curæ*, neque his aliquid eſt derogandũ; quod adhuc varia tranſmiſerint, aliis inquirenda. Oportet, ignoret, quantus ſit in hoc ſtudio labor, quæ ſit humanæ induſtriæ conditio; qui ab uno putet hic ſingula

gula præſtari poſſe. Ita ve-
lim de me ſentias Benevo-
le Lector: ut illum eſſe cre-
das, quem, unde diſcam, nõ
pigeat quærere; nec melio-
ra docētem audire tædeat:
Aequis placere ſtudeo; ini-
quis nolo. Apud hos enim,
cum ipſimet, qui ſint ne-
ſciant, vel nõ meminerint,
ad impetrandam veniam
nocet eſſe hominem. Gra-
tum erit ab æquis revoca-
ri, ſi erraviſſe me depre-
henderint. De toto hoc in-
ſtituto plenius haud dubie
Celeberr. Borrichius diſſe-
ruiſſet ipſe, ſi vel per gra-
viora negotia licuiſſet in-
hare-

hinc harum ulterius de-
ſcendere, vel libuiſſet ami-
citiam, qua Clar. Cellario
obſtrictus eſt, ullo modo
fatigare. Si occurrat, B. L.
ubi à MSS. ubi ab impreſ-
ſis codicibus diſceditur,
ignoſcas, ſi obſerves non
temerè factum eſſe. Verū
quis ignorat eſſe ubi MSS.
fidere non expediat? Quis
ignorat vel Theodoſii ævo
corruptos fuiſſe codices, &
pejus poſtea exaratos? Ab
his ergo quis neget diſcedi
poſſe, ſi ex fide rerū mendi
convinceris? Habent im-
preſſi codices, quod lau-
des: habent etiam quo o-
ſten-

oſtēdant, multa pro lubitum & oſtentandi ingenii ſtudio mutata eſſe. Quæ ex noviſſimis Aeneæ ætatis, & ferrei ævi ſcriptoribus potuerunt addi, ſciens omiſi, cum his in hac cauſa parum dandum eſſe credam. Valeas B. L. conatibuſque faveas: quos ſi tibi probari ſenſerim, brevi pleraq; (omnia vix unus poterit) quæ apud aureæ, argenteæ, & potiores æneæ ætatis ſcriptores occurrunt ignota Foro Romano tecum communicare non pigebit.

EPI-

EPISTOLA
OLAI BORRICHII
AD
CHRISTOPHORUM CELLARIUM.

ITa eſt, vir clariſſime, quemadmodū probe advertis: iſtuc duntaxat eunt labores mei, ut publico inſerviatur, non ut lædatur mortalium quisquam; multo minus, ut offendatur modeſtiſſimus calamus tuus, quem ſterilibus in Latio herbis, & lolio frequenter in eruditorum

rum ſcripta ſe ingerenti, eradicādis natum eſſe lætus cōperio. Humaniora appellantur hæc ſtudia noſtra, quæ inter alia ſeveriora colimus; & humanitatis officia deponſcunt: à quibus nimium quātum abeunt oſtentatores quidam, qui leviſſimis de cauſcſis ita in ſcriptis ſuis ampullātur, ac ſi cum Carolo Martello adverſus Mauros ingentem ſibi pugnando gloriā peperiſſet. Ego vero, qui jamdiu experior, non unius eſſe hominis, omnia pervidere; tantum mihi neutiquam ſumo, ut contendam mea, præſertim in argumento tam lubrico,

brico, extra omnem erroris aleam ſemper poſita eſſe, cum Homerus ſubinde dormitaverit, quid ni ego, quem ſæpe ægrorum quiritatio ne quidem patitur dormire. Interea, vir clariſſime, humanitatis tuæ porro erit, de conatibus meis humaniter, quod facis, cenſere, atque prorſus in animum inducere, nihil mihi ingenioſiſſimis tuis ſcriptis, nihil animo tuo tam amice de ſtudiis meis arbitranti, gratius acceptiuſque poſſe contingere. Perge, o optime, nomen tuũ illuſtribus ſcriptis æternitati commendare. & crede, me (qui vix poſthac propter

gra-

graviora negotia iſtæc ſacrã philologica amplius attingã, niſi forſan Livii opera, in Gallis, ut audio, cum ſupplementis omnibus edenda, iterum ſitim excitaverint) nũquam commiſſurum, ut te candoris, & benevoli tui pectoris adverſus me, unquam pœniteat. Vale. Hafniæ XI. Auguſti anno

CIϽ IϽC LXXXII.

CAP.

CAPUT I.

De variis Latinorum Scriptorum ætatibus.

EX quo poſt ſua fata denuo floreſcere *Latina Lingua* cæpit, magis quam antea varie de *Scriptoribus* judicatum eſt. Exiſtimavere docti Latine diſcentibus bene conſuli, ſi ſcirent, quinam illi *antiquos* inter *Latinos* eſſent, de quibus optimè ſentiretur: ut hos ſibi ad imitandum eligerent. Locupletior eſſet ex eo labore fructus, ni ita judicatum eſſet, ut turbent ſententiarum diſſidia. Multos enim, dũ judicarent, ægrum odium, multos perverſa cognoſcendorũ Scriptorum ratio, plurimos incoſtans varii ingenii fervor, aliud alios transverſos egit; ut plerumque de illis optimè judicatum ſit, qui

judici fuerint ingenio ſimillimi. Hinc invenies, qui *Ciceroni*, *Cæſari*, & aliis *Latinum Pacatum* & hoc longe *recentiores* anteponant. Sed ſibi ſapiant, quos credideris ſuo obſequi ingenio malle, quam prodeſſe publico. Severiores illi virtutum æſtimatores, qui ſe non cœco impetu abripi patiuntur, de *Scriptorum præſtantia* incorruptius judicaverint. Norunt illi optimè Latinè locutos eſſe, quibus vivere contigit, ubi nondum declinaverit à priſco nitore *Latina Lingua*. Illum vero, quam ſenſim perdiderit, ut explicaret, Cl. *Scioppius*, ætates linguæ convenienter conſtituit AUREAM, ARGENTEAM, ÆNEAM, FERREAM. In hoc conſentit Celeberr. *Borrichius*, licet interdum de *ætatum* terminis & aliis nonnullis, quæ in *Cogitationibus* ſuis accuratè perſequitur, diſſentiat. Cum Cl. *Scioppio* tamen,

ÆTATIS ÆVREÆ primordia accerſit à *bello Punico ſecundo*; finit in *Auguſti* morte: ut huic etiam ætati *Poetæ veteres*, *Ennius*, *Pacuvius* &c. ſint adſcribendi. Hos verò Cl. *Cellarius* huc negat pertinere: ſed non affert, unde rem confeceris. Solent equidem objici *archaiſmi*, *aliaque multa aureo ſæculo indigna*: addunt alii, *horridiuſculos*, *nec adeo elegantes eſſe*, & *ex eorum ſtercore aurum legiſſe poſteres*. Si verò ex *archaiſmis* res eſſet declaranda, non eſſet *Varroni*, *Ciceroni*, *Virgilio*, *Saluſtio* & aliis inter *aureæ ætatis* Scriptores loci aliquid concedendum. Quænam illa *multa* eſſent *aureo indigna ſæculo* non vidit *Cicero* nec *Virgilius* &c; quos conſtat ita imitatos illos eſſe, ut *hic* multos ipſorum verſus ſuos fecerit, de quo præter alios prolixè *Macrobius*. *Ille* verò l. 1. *de finibus*, *inimicum*

pæne nomini Romano dixerit, qui *Ennii* & *Pacuvii ſcripta ſpernat, & rejiciat*. Quam enim *Ennium* imitatus ſit *Cicero*, non ipſius tantum ſcripta ſi cum *Ennianis fragmentis* contuleris, docebunt; ſed & antea docuit præter antiquos alios apud *Gellium Seneca*. At quænam illæ *ſordes Ennii*, ex quibus *aurum Virgilius legiſſe* dicitur? Rem nos *Ovidius* edoceat lib. II. Triſt.

Utque ſuo Martem cecinit gravis Ennius ore,

Ennius ingenio maximus, arte rudis.

Non damnaverunt *antiqui* inepte & minus Latine loquentem *Ennium*. Eſto, fuerint verſus ejus non adeo numeroſi, non elegantes adeo: quid inde? Neque in hoc adeo ubique felix *Horatius*, neque *Lucretius*, neque *Catullus*, neque *Tibullus*, neque *Propertius*. Quæſtio hic non eſt de faciendo-

rum

rum verſuum artificio; ſed de eo, unde *Ennium* aureo ſæculo indignum judicari volunt. Si enim ex arte & elegantia carminis res eſſet demonſtranda; *Claudianus* & hoc longe recentiores Poëtæ non modo *Ennio* præponi meruiſſent, ſed ipſi *Ciceroni*: de hujus enim verſibus quam malè ſenſerint antiqui, ex *Seneca*, *Martiali*, *Juvenali*, *Gellio* & aliis notiſſimum eſt. Aurum dum legit ex *Ennii* ſtercore *Virgilius*, elegantiori forma diſpoſuit *Enniana*, ut *Virgilii* cura niteant, quæ ab ipſomet *Ennio* dicta ſunt negligentius, licèt non minus Latinè. Exemplo rem illuſtraverim. Sunt illa *Ennii* apud *Macrobium Satur.* l. 6.

Et tunc ſicut equus, qui de præſepibu' fartus
Vincla ſuis magnis animis abrupit, & inde
Fert ſeſe campi per cœrula lætaque

que prata.

Hæc eleganter magis *Virgilius*:

Qualis ubi abruptis fugit præſepia vinclis;

Tandem liber equus, campoque potius aperto.

Plura id genus obſervabit, qui *fragmenta Ennii* cum carminibus *Virgilii* conferre velit. Verum rectè *Macrobius*: *Nemo ex hoc*, inquit, *viles putet veteres Poetas, quod verſus eorum ſcabri nobis videntur.*

Plautum, Terentium, Lucretium, Catonem, cur ex *aureo ſæculo* rejecerit Cl. *Cellarius*, ignotum mihi eſt. Attuliſſet utinam *Vir Clariſſimus*, cur potiſſimum eſſent cōdemnandi. Scilicet *archaiſmi ſunt*. Quidni ergo huc *Saluſtium*&alios eodem jure retuleris? Latina plane eſt in illis dictionis ratio, ut conſtet ſcientiſſimis linguæ magiſtris *Ciceroni*, *Quintiliano*, *Gellio* &c.

&c. approbatam eſſe, quorũ judicio tutiùs acquieſcas; donec adduxerint diſſentientes, unde ipſos nõ rectè judicaviſſe declaraverint.

ARGENTEÆ ÆTATIS exordium ab *Auguſti morte* repetendum eſſe non denegaverim; non quod nõ poſt *Auguſtum* vixerint, qui dictionis elegantia & probitate priores æquarent: ſed quod in ore vulgi tunc ſenſim manifeſtius degenerare *Latina* lingua cœpperit. Imo vel poſt *Ciceronem* eloquentiam ſe retro dediſſe notat *Seneca*: non quia deerant, quos facundè, eleganter, accurateque Latinè loquentes laudaſſes: neq: enim illud voluerit *Seneca*, qui multos poſt *Ciceronem* longè diſertiſſimos Viros ſæpe commemorat, & *epiſt.* 58. *Virgilium* & *Fabianum*, *Cicerone* recentiores ceu idoneos teſtes adducit, quorum auctoritate confirmaveris hãc

vel illam vocem *Latinam* eſſe. Inde patet exiſtimaſſe *Senecam*, etiam poſt *Ciceronem* bene Latinè locutos eſſe, qui ſupra vulgus ſaperent, licet incuria à priſco nitore plebeja lingua deſciverit. Sed quod in omnibus ferè linguis dum ab antiqua elegantia declinant, obſerves evenire, etiam Latinæ contigit; ut tandem quoque ab accuratioribus recepta plurima ſint, vel multitudinis patrocinio commendata, vel antiqui uſus ſpecie *antiqua* credita. Talia multa apud *Valerium Maximum*, *Senecam*, *Tacitum*, *Palladium* &c. invenies. Non eſt diſſimulandum tamen *argenteæ ætatis* ſcriptores, licet non tantum habeant boni ſucci & vigoris, quantum aureo ſæculo permittebatur, conciſo tamen dicendi genere ſuperioris ævi ſcriptores ab illis aliquando vinci. Quod quod & dictionis

cultu

cultu eo multos progreſſos videas, ut cum priorum nonnullis gratia & elegantia queant contendere. Reperies, ubi *Varrone* quædã elegantius expreſſerit *Columella*. Sunt in *aurea ętate*, quibus argutę dictionis gloria interdum ceſſerit invitus *Seneca*. Habet quod laudes *Tacitus*, habet *Suetonius*, habet *Florus*; habent alii: ſed pro ſeculi ratione oppido incōſtantes apparent. Eſt & ubi declarant ſe ſeculo ab aureo remotiori vixiſſe. De ſingulis quid ſentiam, alibi prolixius exponere decretum eſt. Peragamus ne nũc extra ſcopum evagemur. *Argenteæ ætatis* lineam cur ultra tempora *Trajani* voluerit extendi Cl. *Cellarius*, non video. Poſt *Trajanum* enim qui extiterunt, clare ſatis ipſis ſcriptis oſtendunt ſuis ſe ævo fuiſſe, quo corruptior erat Latinæ linguæ ratio, & ab *anti-*

quo nitore alienior. Non in illis eſt ille dictionis character, quo argenteæ ætati meruerint adſcribi. Adjice, quod voces paſſim invenies ineptas & ingratas, ſed ſuo dignas ſæculo; quas caſtigatæ puræq; Latinitatis cultores vix uſurpaverint, niſi meliorum inopia. Neſcio, quo melioris ævi argumento ex *ferrea* ętate in *æneam* tranſtuleris, *Hieronymum*, *Ambroſium*, *Oroſium*, &c. Certè quidquid in illis veterum exemplo occurrit, tanti meritò eſtimaveris, quanti illa, quæ hodie fingi poſſunt. *Antiquiora* eſſe non denegaverim, ſed magis à fæcibus pura & melius Latina eſſe nego. Tantum illis dederim, ut non *Latina* eſſe crediddiſſem *Eſſentia*, *inenarrabiter*, *fidior*, *pientiſſimus*, ſi apud illos ſolos, non apud *Ciceronem*, *Livium*, *Senecam*, & in *vetuſtis inſcriptionibus* inveniſſem.

Atque

Atque hæc fuere quæ in *prolegomenis* eruditi ſcripti, quod *tertiis curis* auctius edidit Clar. *Cellarius*, occurrebant; de quibus nõ ægre ferat me diſſentire. Speraverim illi neque minus gratum fore, ſi quæ in ipſo *ſcripto* ſe obtulerint, de quibus dubitare ſubeat, viderit ea modeſtia expendi, quæ humanioribus literis ſtudentes deceat.

C A P. I I.

Aſſerere *pro* affirmare *Ciceronis locus* 11.*Orat. reſtituitur*; *Varronis explicatur*. *Cæſar. Seneca*. Contrario *pro* contrarie. *Vbi in Latinum Græca vertit Cicero, pro verbo verbum reddidiſſe fruſtra creditur*. Ferior *pro* Ceſſo, *Catullus*: *Cicero*: *Varro*: *Statius*. Humilis & Humilitas *pro virtute. Spartianus in vit. Jul.* ex-

cutitur. *Propertii*, *Virgilii* & *Lucretii loca expenduntur.* Seneca *lib.* 11. *de ira.* *Verba Senecæ Tragici in Thy. explicantur*. *Ejuſdem in Hippol.* *Ejuſdem in Octav.* *Tacitus Hiſt.* 1. Illegitimus. *Val. Maximus expenditur.* Indigitare; indigitamenta quid? Infernus. Inferna. Rorulentus. Saltem. *Virgilii*, *Livii*, *Plinii*, & *aliorum loca excutiuntur.* *Quid inter* ſolum & minimum *ſit diſcriminis*? Valedicere:

ASSERERE *pro affirmare* dixiſſe *Veteres Latinos* ex *Catone*, *Palladio*, *Quintiliano* in *Cogitationibus* ſuis contra *Scioppium* oſtendit Celeberrimus *Borrichius*. De *Catonis* loco cum dubitaret *Cellarius*, plura in *Analectis* ſuis Vir Celeberrimus adjecit ex *Tacito*, *Seneca*, *Cicerone*. Verum *Cellarius*: *Addidit*, inquit, *laudatiſſi-*

mus Borrichius *Roſcianum illud ex Ciceronis* 11. *Orat.* c. 49. *Tibi ego Antipho aſſero*. *Verum nobis non certius hoc teſtimonium eſt, quam illud Catonis: quia accuratiſſimi Criticorum Gruterus, Muretus, Lambinus pro* aſſero *legunt*, & *defendunt* has ſero, *id eſt*, *has arbores planto*. Ergone Cl. *Cellarius* ſolis *Gruteri*, *Moreti*, & *Lambini* conjecturis ſtetit? ubi forte tutius in cauſa publica, uſurpaſſe illud *Senecæ*: *Multum magnorum Virorum judicio credo, aliquid & meo vendico*. Placuerit *Grutero*, placuerit *Mureto*: *Lambino* placuerit *has ſero* legere: quid inde? Non quomodo magnis illis Viris placuerit legere, ſed quomodo legi debeat, quæritur? Si conſenſu *Criticorum*, ſi numero *codicum* pugnandum eſſet, lis eſſet perorata; Cum plerique legant *aſſero*. Ita *Victorius*. *Lambinus*, *Sturmius*, *Camerarius*, & plu-

res alii. Neſcio quo factum ſit, ut Cl. *Cellarius* ſcripſerit *Lambinum*, *has ſero* legiſſe; cum libri omnes *Lambini*, quos inſpicere licuit, habeant *aſſero*: nec aliter quem *Gothofredus* edidit. Eſt quidem hic in margine additum: *Lege has ſero, & ita vetus codex*: *ſubaudi arbores* Sed fac *Lambinum* ita emendatum voluiſſe: quid inde? pro more quæſiverit, quomodo & hic loci, quod ſibi non placuerit, reformaret. Intervenit in vetuſto quodam codice *haſſero*. Non ignotum eſt, quam olim erat frequens, vocibus à vocali incipientibus H notam aſpirationis præponere: unde factum, ut crebræ oppido occurrant, quæ in nonnullis libris *ſine*, in aliis *cum* aſpiratione leguntur: ut *arundo*, *harundo*, *aruſpex*, *haruſpex*: *ave*, *have*, *ariolor*, *hariolor*: &c. Quam invaluerit olim illa loquendi ſcribendique conſuetu-

do,

do, vel ex illo *Catulli*, facilè collegeris.

Chommoda dicebat, ſi quando cōmoda vellet
Dicere, & hinſidias Arrius inſidias.
Et cum mirificè ſperabat ſe eſſe locutum,
Cùm quantum poterat dixerat hinſidias.

Hinc conjicere pronum eſt, unde credibile ſit ſupervacaneas illas *aſpirationis* notas in libros irrepſiſſe: ut nihil contra Celeberrimi *Borrichii* ſententiam ex *veteri illo codice* exculpi poſſit. Sed videamus quid verba Tullii ſuadeant legendum eſſe. *In re eſt*, inquit, *item ridiculum, quod ex quadam depravata imitatione ſumi ſolet. Vt idem Craſſus per tuam nobilitatem, per veſtram familiam. Quid aliud fuit in quo concio rideret, niſi illa vultus & vocis imitatio?* &c.

Ex

Ex hoc genere eſt illa Roſciana imitatio ſenis.

Tibi ego Antipho aſſero, *inquit ſenium eſt cum audio.*

Atque ita eſt totum hoc ipſo genere ridiculum, ut acutiſſimè tractandum ſit. Sed quid acutè dictũ, ſi *has ſero* ſubſtituas? quid ridiculum? quod quid probaverit Tullius? quis ſenſus eſſet verborum? Diverſa omnia, neque clara, neque cohærentia; ad riſum penitus inepta. Scilicet *ridicula erat illa vocis & vultus imitatio.* Sed quis ignorat operam dediſſe veteres Comicos, ut geſtus verbis, & verba geſtibus convenirent? Quæ verò gratia geſtibus, qui adeo ingrate dicta ſequerentur? Non ergo video, cur vulgatius rejicias: *Tibi ego Antipho* aſſero, *ſenium eſt cum audio.*

Vox eſt facete exprobrantis ſeni vanam & odioſam in loquendo

do prolixitatem, more Comicis antiquis uſitato. Sed porrò Clar. *Cellarius*; *Nihil ergo:* inquit, *relinquitur pro auctoritate hujus ſignificationis ex aureo ſeculo, quod dubitari non poſſit.* Quid ſi adhuc aliquid relictum ſit, quod diligentiſſimum Virum præterierit? *Varronem* audiamus. Ita ille lib. 4. de L. L. *Itaque Epicharmus Ennii de mente humana dicit: Iſthic eſt de ſole ſumptus ignis. Idem ſolem* adſerit: *Iſque totus mentis eſt.* Videlicet antiquis credebantur *animæ, è cœlo ignes* eſſe: *humana*, quod reliquis præſtaret, è *ſole ſumptus ignis* putabatur. Ergone, inquies, Ennius è *ſole ignem eſſe* ſtatuit? Ita eſt. Nec mirum; cum *idem ſolem* ac ignem eſſe *aſſerat*, id eſt, affirmet. *SOLEM* enim ille dicit, quod *IGNEM* alii referente nobis *Varrone* lib. 1. de R. R. c. 4. *Ejus principia ſunt eadem, quæ mundi eſ-*

ſe *Ennius ſcribit; aqua, terra, anima, & ſole.* Quod hic *Ennio* SOL eſt veteres, quos imitatus eſt Philoſophos, *IGNEM* vocitaviſſe notũ eſt ex ipſorum *ſcriptis* & *fragmentis*, quæ hodieque extant. Hinc *Silenus* ille Maronis Eclog. 6.

Canebat uti magnum per inane
coacta
Semina terrarumque animæque
mariſque fuiſſent,
Et liquidi ſimul ignis, &c.

Uberius, *de univerſo* Tullius. Sed ad rem. Cæſar. l. 3. de bell. Civil. *Magnum enim, quod* aſſerebant, *videbatur.* Ita *Scaliger*, *Montanus*, *Jungermannus*, qui accuratiſſimè *Cæſarem* ediderunt. *Seneca contr. l. 7. decl. 2. Quod Paſſienus non probabat*, aſſerens, *minus verecundum eſſe, aut tolerabile.* De loco *Plauti Rud.* III. 3. *apud Taubmannum*, qui addi potuit, dubitare me non inficior; cum omnes accuratio-

res

res libri pro *aſſerat* habeant *afferat*: ut adſcribere non attineat. Certum tamen eſt, notante *Taubmanno*, prius illud *aſſerat*, non diſplicuiſſe.

CONTRARIO pro *contrarie*, *Latinum* eſſe Scioppius, & Paræus ex *Cicerone de univerſ.* monſtrare cōnati ſunt, ſed, obſervante Celeb. Borrichio infeliciter; cum ibi nō *contrario* ſed *contrarios* legatur. Ad hæc *Cellarius*. *An verò etiam*, ait, *ex Cic. de univerſ. probari poſſit, lis adhuc ſub judice eſt. Si à libris ſtandum, nihil heic Cicero prodeſt; quia omnes contrarios habent: ſin ingenio Criticorum aliquid concedendum, Paræi, Giſanii, Scioppii, Jo. Andreæ Boſii omnino quod videtur adverbiū præſtare; quod Græca, quæ Cicero expreſſit, adverbio potius, quam adjectivo conſonant. Ita autem Plato in Timeo*: ὁπόσα ἐναντίως ἀεὶ ἔφυκε διεστῶτα. Levius equidem illud eſt,

quam

quã ut hic Cl. Virum dubium teneret. Quis enim eo Ciceronem adigeret, ut verbum verbo redderet? quod ſibimet non adeo familiare fuiſſe docet. *Orat.* 3. Scilicet *Plato habet* ἐναντίως, *illud Cicero debuit per contrario exponere*. Illud forte ſibi perſuaderi paſſus fuiſſet Cicero à *Criticis*, quorum conjecturis ſe defendit Cl. Cellarius. Eſſet *Ciceroni* promptum reſpondere, non eſſe, quo eo cogeretur. Qui ſi ab illis, qui hic tanti ſunt, petiiſſet *Cicero* attentius excuterent, quæ ex *Platone*, quæ ex *Ariſtotele*, quæ ex *Xenophonte*, quæ ex aliis tranſtulerit? Quam advertiſſent ſe in eo falli, quod *Ciceronem* verbum verbo reddidiſſe putarent, quia Græca Latine vertit? Si velis Vir Clariſſime corruptum omninò eſſe illum *Ciceronis* locum, unde confeceris *contrario*, non *contrarie* legendum

eſſe

eſſe ex mente *Lambini*, quem *accuratiſſimos inter Criticos* numeras? *Contrarie* ſæpe apud Ciceronem invenies; unde ſi vitioſis eſſet, potuiſſet locus reſtitui.

FERIOR pro ceſſo non auſim dicere extra participium. Voſſius: Audent tamen, qui *Catulli* illud in pervig. *Vene.* à Celeber. Borrichio obſervatum probe velint excutere.

Nec tamen credi poteſt
Eſſe amorem feriatum, *ſi ſagittas vixerit.*

Cellarius verò: *Dato*, inquit, *perfectum indicativi eſſe, non tamen ſat priſca auctoritas huic verbo conſtabit.* De *ætate Catulli* fruſtra dubitari mõſtravit in *Analectis* Celeberr. Borrichius. Addidit in majorem rei fidem Ciceronis illud apud *Macrobium* in Som. Scip. l. 1. c. 4. *Tum Scipio, Patimini me, inquit, quoniam tertium jam diem*

feriati

feriati ſumus. Nec mirum eo verbo non abſtinuiſſe *Ciceronem*, quo *Varro* (quem *Virum* vocat *ingenio præſtantem*, *omnique doctrina*) uſus eſt aliquoties. Ita enim lib. 5. de L. L. *Quirino, quod ei Deo feriæ, & eorum hominum, qui Fornacalibus ſuis non ferunt* feriati. Et paullo poſt: *At cum ſunt* feriati *Olitores*. Forte & momenti aliquid habuiſſet, ſi certum eſſet, ex nonnullorum opinione ita legendum eſſe illud *Statii Sylv.* 1. car. 6:

Et Phœbus pater & ſevera Pallas
Et Muſæ procul ite feriatum.

HUMILIS, HUMILITAS. *Vergens Latinitas eſt*, inquit Cellarius, *cum pro virtute ſuperbiæ oppoſita ponuntur*. *Spartianus vita Juliani cap. 9. Objecta eſt ſuperbia, cum ille etiam in imperio fuerit humillimus*. *Doctiſſimus Borrichius* in eo eſt, ut ex *Virgilio* XII. v. 3 90. & ex *Propertio*

pertio III. *Eleg.* 17. *idem probet.* *Sed utrobique videtur habitus in terram proſtratorum ſignificari*: Verum ſi velit Clar. *Cellarius* apud *Spartianum virtutē* denotari; nuſquam nō apud *antiquos* invenies, unde rem oſtenderis. Videamus in ovo *humilem* Julianum fuiſſe, notent hiſtorici. *Projectum imperium per turpitudinem & dedecus emercatum fuiſſe, vitæque parum continentis* refert Herodianus: *quin imo adeo humilis & abjecti animi fuiſſe, ut tunc primum corrupti militum mores, fœdeque & inſatiabilis pecuniæ cupiditas inoleverit. Imperio etiam potitum Julianum, deliciis ſe continuo crapulæque dediſſe, circa Rempub. indiligentem, vitamque molliſſimam luxuque circumfluentem traduxiſſe, ut ab omnibus contemneretur.* Plura ſunt apud *Dionem*, *Cedrenum*, *Syncellum*, *Spartianum*, & alios *humillimi* & *abje-*

ctiſſimi

ctiſſimi animi documanta. Non ergo video, quo ſe *Didius* ille *Julianus* Cl. *Cellario* probaverit adeo, ut ex illa ipſius *humilitate* apud *Spartianum vitutem* vellet interpretari. Atqui dices; *apud Spartianum humillimum opponi ſuperbo*. Ita ſcilicet opponi manifeſtum eſt, ut *humilitas* & *ſuperbia* ſint contraria duo *mediæ* virtutis *extrema*, quorum neutrum virtus eſt.

Quod ad *Propertii* & *Virgilii* loca attinet; *proſtratos in terram gentiles adoraſſe Deos ſuos*, non denegaverim. De eo non eſt controverſia. Quæſtio eſt, utrum citatis locis *ſolus corporis proſtrati habitus* ſignificetur; an verò *actio* denotetur, qua declarabant *animum ſe demittentem, reveretemque Deos*? Si ſolum velis *habitum* ſignificari; dicas; cur *gentilibus* perſuaſum eſſet, non *nuda corporis*

geſtu

geſtu iratos placari potuiſſe Deos; ſed ad iræ divinæ placamina opus eſſe, ut mens fuerit *humilis formidine divûm*; quæ eſſet caſta, pura, à ſuperbiæ vitio immunis. Paucis cauſam gentilium peroret Plinius Paneg. c.3. *Animadverto etiã Deos ipſos, non tam accuratis adorantium precibus, quàm innocentia & ſanctitate lætari, gratioremque æſtimari, qui delubris illorum puram, caſtamque mentem* (alienam à ſuperbia, cui perquam infenſi Dii erant) *quam qui meditatum carmen intulerit*. Ac ſi non careret illa induſtria vanæ gloriæ ſuſpicione. Ita debuerunt omnia placandis *humiliter* geri Diis? Ecquis *Propertium*, ecquis *Virgilium* adduxerit; ut ipſimet hæc ignoraſſe crederent, ideoque ſe *ſolum proſtrati corporis habitum* in ſuis verſibus reſpexiſſe; ut ſenſus eſſet verborum: *Nos non ſancta & hu-*

 mili

nili mente veſtrum, Dii venerari numen: ſed lepidos geſticulatores veſtris advolvi aris.

Præterea Cl. Cellarius: *Addit*, inquit, *Borrich. Lucret. verſum 6. 51. Efficiunt animos humiles formidine divum. At ne hic quidem certiſſimè notatur virtus aliqua, ſed terror & timor ex fulgurum, aliorumque, quæ ſupra mortalium vires ſunt, contemplatione ortus.* Eſto, TIMOR aliquis hic denotetur. Quæritur, vitione ille, an virtuti duceretur? *Humana timere* Gentilibus *vitium* erat: *divina* timere *Virtus*. Inuſitata Gentiles *timuerint* oſtenta. Si verò ita *timerent*; ut ab iratis Diis oſtendi crederent, quo ad melioris vitæ rationem revocarentur: quis *Gentiles* illud vituperaſſe dixerit? Quis ignorat, qui *Dionyſium, Plutarchum, Catonem, Livium, Valerium* alioſve legerit, adeo *oſtentis* ſæpe perculſos animos

mos ſuperbos diu ſecũdis rebus; ut inde facti ſint

. . . . . . *humiles formidine Divum*,

proſpexerintque ſedulo, quibus ſingula poſſent *procurari*, placarique *Dii*. Si *vitium* Gentilibus fuiſſet ita *timere*, ita *HUMILEM* eſſe; credas, *illos* exiſtimaviſſe, vitia *vitiis* cumulando conciliari *Deos*: cum nihil *Diis* æque inviſum crederent? Illi, ut ſcite cecinit Ovidius,

Sæpe levant pœnas, ereptaque lumina reddunt.
Cum bene peccati pœnituiſſe vident.

De loco *Senecæ*, quem Celeb. *Borrichius* adduxit in *Analectis*, ita Cl. Cellarius: *Verum*, inquit, *Annæi ſenſus ex verbis liquet. Dubitanter diſputat, an virtus humilis & magna dici poſſit, hoc eſt, ut ipſe explicat, extolli & deprimi &c.* Fac Senecam *dubitanter* diſputa-

ſte: quid inde contra Celeb. *Borrichium* confeceris? Ita enim in *Annal.* pag. 14. *Hinc & Seneca l. 2. de ira cap. 6. in virtute agnoſcit humilitatem*. Certè qui de *duobus* diſputat, ut *alterum* probet; oportet agnoſcat prius, *utrumque* dici: ſi velit *alterum* dici melius. Hinc quæſtio fuerit, non quid de *virtutis* natura ex ſententia Stoicorum definiendum ſit? Sed an ex *loco Senecæ* conſtare queat, ita etiam vocem *HUMILIS* uſurpatam *veteribus* fuiſſe, ut *vitio* caruerit? Si Cl. Cellarius *miſericordiam* pro virtute poſuerit, ipſumne credam exiſtimaturum, illud ſibi non licuiſſe, quia *Stoici* rem aliter interpretantur. Si quis *ſuperbiam* in bonam partem adhiberet; quis ipſum ex aliqua *ſuperbiæ* deſcriptione apud *antiquos* convincere vellet erroris; niſi qui neſciret, quam ſæpe ea ſignifica-

tione apud *ipſos* adhiberi ſoleat. Sed ad rem. Prodeat iterum in ſcenam *Seneca*: ita ille in *Thy.*

Laus vera & humili ſæpe contigit viro;
Non niſi potenti falſa;

Hic per *HVMILEM infimum quemvis* ex plebe eſſe intelligendum, ægre aſſenſerim *Farnabio*. Verba namque *Senecæ* ſi diligentius expendas, manifeſtum erit, alia, atque ſentit *Vir clariſſimus*, ſpectaſſe, quos *Tragicus* inducit colloquentes. Convenienter ipſemet alibi, ſed in re ferè ſimili, quo laus *HVMILI* contingat, docet.

Troad. Act.2.

Violenta nemo imperia continuit diu:
Moderata durant. Quoque fortuna altius
Evexit & levavit humanas opes;
Hoc ſe magis ſupprimere felicem

decet,
Variosque caſus tremere metuentem Deos
Nimium faventes.

Idem in Hippol.

Committe curas auribus mater meis,
PH. *Matris* ſuperbum *eſt nomen & nimium potens;*
Noſtros humilius *nomen affectus decet;*
Me vel ſororem, Hippolyte, vel famulam voca.

Idem in Octav.

Munus Deorum eſt, ipſa quod ſervit mihi
Roma & ſenatus; quodque ab invitis preces,
Humileſque *voces exprimit noſtri metus.*

Quod locum *Taciti* à Celeberrimo *Borrichio* adductum attinet, non video cur hunc in dubium vocet Cl. *Cellarius*: cum ex ipſis ver-

verbis appareat, vitioſi nihil ſignificari. Ita *Tacitus* Hiſt. 1. *Et Vitellius apud ſeveros* humilis: *Ita comitatem bonitatemque faventes vocabant.* Si *vitium* hic eſſet *humilem eſſe*: quare faventes ſtudenteſque gloriæ Vitellii *humilem* vocaſsent? Hoccine eſt ſtudere gloriæ alicujus exprobare vitia & abjectam indolem cavillari? Certè non expediiſſet ad ſperatam ex adulatione gratiam, *humilem* vocaſſe; ni nomen habuiſſet, quod placuiſſet *Vitellio*. Objicit Cl. *Cellarius Freinshemium aliter explicuiſſe*. Quis verò non videt illam ipſius explicationem eſſe à re alienam? Non enim iis verbis indicat *Tacitus* quid de *Vitellio* ſentirent alii; ſed quo nomine *comitatem ejus bonitatemque faventes vocabant*. Addit Cl. *Cellarius*: *Adeo nulla hic virtus apparet.* Nulla, *Vir clariſſime*; inimicis *apparuerit*;

 rit;

rit. non obſtat, modo quod *virtute* fingerent amici, *virtutis* nomine appellarent.

De *ILLEGITIMVS*, quæ ſcripſit in *Analectis* Celeberrimus *Borrichius*, ita multis doctis Viris probata ſunt, ut ſibi ſatis factum eſſe confiterentur. Forte nec cur diſſentias inveneris, re accuratius expenſa. Ad *MSS.* & *impreſſos* codices provocat Cl. *Cellarius*. Libros libris æque emendatos opponit Celeb. *Borrichius*, evidentique rei argumento monſtrat, adducto in *Cogitationibus Valerii* loco *Illegitime* legendum eſſe. Ad hoc *Cellarius* nihil tantum pluriũ *Vorſtio* conſentientium verba recitat. Vtinam advertiſſet *Vir clariſſimus*, ita ab illis explicatum eſſe locum *Valerii*; ut penitus neglecta ſit, quam ad rem hoc apertius declarandam à *Valerio* adjectam vides particulam *quaſi* ex

qua

qua facile ſuſpiceris, corruptos eſſe, quos cùm ſuis ſecutus eſt *Cellarius* codices. Audiamus ergo verba *Valerii*: ita ille lib. 2. c. 1. *Quæ uno matrimonio contentæ fuerant, corona pudicitiæ honorabantur. Exiſtimabant enim, eum præcipue matronæ ſincera fide incorruptum eſſe animum, qui depoſitæ virginitatis cubile pudicum egredi neſciret, multorum matrimoniorum experientiam,* quaſi illegitimæ *cujuſdam* intemperantiæ *ſignum eſſe credentes*. Secundis nuptiis non ſine inſigni pudicitiæ documento abſtinebatur. *Iterum* verò, imo *tertium nubere* non prohibebant leges. Res eſt in confeſſo. Verum illa *legitima* ad ſecundas tertiasque nuptias tranſeundi, *intemperantia*, *QVASI ILLEGITIMA* cenſebatur; quia illam ſibi pudicitiæ legem dixerunt, quibus *erat ſincera fide incorruptus animus*, ut *uno*

matrimonio contentæ eſſent : ne ſuſpicione laſciviæ indignæ judicarentur, quæ *pudicitiæ coronâ* deberent honorari.

INDIGITARE pro *indicare non eſſe certiſſimæ Latinitatis* credit Cl. *Cellarius*. Verum ex *Varrone* Celeberrimus *Borrichius* edocuit eo etiã ſenſu *in argumento* ſacro uſurpaviſſe *Veteres*. Hinc obſervante præter alios *Scaligero*, apud *Feſtum* ex *Varrone* ea ſignificatione *indigitamenta* reperies, quæ apud alios *indices*. Indigitamenta *ſunt carmina pontificum, quæ & nomina Deorum, & rationis ipſorum nominum continent*. Et Feſtus alibi: *indigitamenta, indicia*. Nec aliter *Gloſſæ* veteres.

INFERNUS pro *inferis* rectè dici ex *Varrone* contra *Voſſium* oſtendit Celeb. *Borrichius*. Verum dubitat Cl. Cellarius, utrum *infernus tenebroſus*, an *tenebro*, vel

tene-

tenebrio legendum ſit. Monſtret ergo Vir *Clariſſimus*, quis eſſet ille *infernus tenebrio*, de quo hic locutus eſſet *Varro*. Monſtret, de *tali* aliquo loqui *Varronem* potuiſſe. Neſcio, qua ratione illud aſſeveraverit Cl. *Cellarius*, cum ejuſmodi *tenebrionem* antiquis notum fuiſſe nondum oſtenderit. Infernum verò barathrum dicere *tenebroſum* antiquis oppido frequens eſt. Nec mirum eſt ſimili modo de *INFERNO* loqui hic *Varronem*; qui *tenebrarum* ſæpe meminit *infernarum*; nuſquam verò *tenebrionis inferni*.

Quòd INFERNA Plur. æque repudiat Voſſius, non probat Cl. *Cellarius*; cum *Solinus* & *Lactantius* uſi ſint. Sed horum teſtimoniis opus fuerit, ubi locupletiora deſint. Nunc *Senecam audiamus*.

Herc. Fur. I. V. *Animoſa merſus inferis conjux facit.*

 ME.

ME. Inferna *tetigit*, *poſſet ut ſupera aſſequi.*

Nec ignotum eſſe poteſt, quod de Judæis *Tacitus* lib. Hiſt. v. c. 5. *Corpora condere, quam cremare, è more Ægyptio: eademque cura, & de infernis perſuaſio.*

RORULENTUS non antiquis penitus ignotum fuiſſe, auditores *ſuos* ante aliquot annos ex *Plinio* docuit Celeberr. *Borrichius*. Laudandus in eo meritò *Cellarius* eſt. quod & eadem invenerit.

An *SALTEM* pro *ſolum* Latinum eſſet dubitavit in *Antibarbaro* Clar. Cellarius. Sed ex quo adverterit alia in *Cogitationibus* docuiſſe Celeb. Borrichium, mutavit ſententiam, ut in *Curis Poſterioribus* confiteretur *argenteæ ætatis* eſſe; ſe verò de *aurea* dubitare. Non verò video, cur dubitetur. Sit vox *ambigua*: ſit, ubi *ſolum*: ſit, ubi *minimum* denotet: ex

antiquorum ergo uſu definiamus, quam utraque ſignificatio latè pateat, ne confundatur. SOLUM *illi* adhibuere, ubi *unicum tantum* petierint, egerint &c. Id quod nulli non notum eſſe poteſt. MINIMUM dixiſſe *veteres*, ubi *præter alia* quæ peti & agi poterant, *unum* elegerint, dudum ex *Varrone Cicerone* & aliis compertum eſt. Ad hæc ſi attendas, facilè dijudicaveris, ubi SALTEM *minimum*, ubi *ſolum* denotet. De locis *Virgilii* & *Ovidii*, quos in *Cogitationibus*, & *Livii*, quem in *Analectis* Celeb. *Borrichius* adduxit, dubitat Clar. *Cellarius*, ratus ibi SALTEM per *minimum* exponi poſſe. Verum (1) ſi de eo res eſſet explicanda, quo detorqueri poteſt, de quo finxeris explicari poſſe; erit etiam ubi TANTUM per *minimum* explicueris, ut in illo *Virgilii*

Æneid.

Saltem ſi qua mihi de te ſuſcepta fuiſſet
Ante fugam ſoboles, ſi quis mihi parvulus aula
Luderet Æneas, qui te tantum ore referret,
Non equidem omnino capta aut deſerta viderer.

(2) Eſt in deſignanda vocis ſignificatione videndum, quid potiſſimum ferat præſentis rei ratio; cui quod minùs convenerit etiam à mente Scriptoris alienius eſſe cenſendum eſt: ut in illo *Virgilii Georg.* I.

Hunc ſaltem everſo juvenem ſuccurrere ſeclo
Ne prohibete.

Hic *ſaltem* per *minimum* exponit *Cellarius*; cum tamen per *ſolum* convenientius exponi res ipſa ſuadeat: *Solus* enim *Auguſtus*, de quo hic *Virgilius*; everſo cre-

de-

debatur ſuccurrere, poſſe ſeculo: cùm primus poſt tot eximios *Reges* tot *Conſules*; *imperium condidiſſe* diceretur: ubi conciliata orbi pace, pronum in omnia mala, & in luxum fluens *ſeculum* gravibus ſeveriſque legibus multis coërcuit. Res eſt ex *Dionyſio*, *Manilio*, *Ovidio*, *Suetonio*, *Tacito*, *Floro*, *Plutarcho*, *Dione &c.* manifeſtiſſima. Fruſtra eſt, qui tot locupletiſſimis teſtibus, velit adverſari.

De loco Livii Cl. Cellarius: *Quid*, inquit, *incommodi*, *ſi interpretarer*, DAS GVM KOENIGSTEN? Aliquid eſt incommodi, Vir Clariſſime. Illa ſignificatio huic loco non convenit. Intueamur verba *Livii* lib. XLII. cap. 6. *Eadem & Sardorum legati nunciabant, orantes ut urbibus* ſaltem (*jam enim agros deploratos eſſe*) *opem ſenatus ferret*. Illud concedi decet: ubi

uni-

unicum tantum petis; præter *illud* tunc peti nihil, ſed quando *hoc* vel *illud* tibi *minimum* dari petis, poſt alia petita nec impetrata, *extremum aliquid petitur, quod negari minimè debeat.* Gell. lib. XII. 8. 14. Atqui *Sardis*, quod peterent, *tantum* ſupererat, ut ferrent *urbibus* opem *Romani*: agros enim jam deploratos eſſe conquerebantur.

Incertum eſt an *Varronis* illa verba ſint apud *Plinium* l. 13. cap. XI. *Cum in Sebennytico ſaltem ejus nomo omnis charta naſcatur.* Locus fruſtra *Daleoampio* ſuſpectus eſt; nec decet ad unius arbitrium temere reformari. *Seneca. Herc. Oet.*

In me ſaltem jaculare facem, Semelemque puta. Id. ib.
Mutetur orbis; vallibus currat novis
Iſter, novaſque Tanais accipiat vias. Da,

Da, da tuendos, Juppiter, ſaltem *Deos.*

VALEDICERE, legi conjunctis ſyllabis apud *Ovidium* & *Senecam*, ex editionibus accuratiſſimis *Heinſii* & *Gronovii* docuit Celeb. *Borrichius*. Verum Cl. *Cellarius*, diviſis ſyllabis legendum eſſe ſtatuit; *ſicut eodem libro Ovidius, ſæpe vale dicto*. Sed juſto liberalior eſt illa argumentandi ratio; quod interdum *ſeparatim* ſcribi obſervaveris, ita ſemper ſcribendum eſſe. Quid ſi hoc pacto dicerem *conſuefacere* non rectè ſcribi; quia *Varronis* eſt *conſue quoque faciunt*: non rectè *excandeſacere*; quia ejuſdem eſt *excande me fecerunt*. &c.

Hactenus de iis, quæ in *Cogitationibus* Celeb. *Borrichii* dubia viſa ſunt *Cellario*: in quæ ita animadvertendum duxit Vir Clariſſimus; ut à ſe nihil, niſi boni publici ſtudio tentatum eſſe, multis mo-

modeſtiæ & eruditionis ſuæ do-
cumentis declararet. Non ægre
ferat, ad ea nunc tranſiri, de qui-
bus in *Analectis* Beleber. *Borrichii*
dubitare ſe faſſus eſt. Sinat & *Cu-
ras* ſuas *Tertias* pari modeſtia ex-
pendi ſimul, ut nec prætereantur,
quæ ſententiæ ipſius ſtabiliendæ
queant conducere, & ſine bile
afferantur, quæ diſſentire ſuadeant.

CAP. III.

Abominor. *Quid ſit* ægritudinem
inter & ægrotationem *diſcrimi-
nis?* Ægritudinem *etiam animi
eſſe argenteæ ætatis Scriptoribus.
De uſu vocis* Æquor *apud Poe-
tas.* De uſu *Particulæ* An.

ABOMINOR *ſuſpectum multis
fuit, quod in Ciceronis libris
non ſupereſt. At Ovid. lib.* III. *Pont.
Eleg.* I. *quod abominor, &c. Livius
lib.*

lib. VI. 40. *Quod abominaris:* & c. 30. *abominaremur* &c. Hæc Cl. *Cellarius*; ſed præeunte viam in *Analectis* Celeb. *Borrichio*. Forte in *Analectis* adducta inter illa recenſeri voluit Vir Clariſs. quæ ſibi *in memoriam à Celeb. Borrichio repreſſa* dicit, poſtquam exciderant. Excidit ergo & illud *Livii* lib. 6. c. 18. *Benefacitis, quod abominamini.*

ÆGRITUDO, inquit Cellarius. *Ciceroni eſt tantum animi non corporis lib. 3. Tuſc. cap. 10. ut ægrotatio in corpore, ſic ægritudo in animo Sequenti ſæculo fere neglecta fuit diſtinctio.* Paulo poſt, *Tamen Hieronymus infima fermè ætate diſtinctionis memor* &c. Scilicet tantum eſt *ægritudinem* inter & *ægrotationem* apud *Ciceronem* diſcriminis; quantum inter illa, quæ ſæpe ab antiquis ſcriptoribus dici diverſa ſolent, de eodem licet alibi loco-

rum uſurpentur. Hinc quod loco à Cl. *Cellario* adducto, *in corpore* dixit *eſſe* Cicero, *lib.* 4. *Tuſc.* *in animo* *eſſe* aſſeveravit: *Quomodo in* corpore *morbus*, ægrotatio & *vitium*, *ſic in* animo. Id. ib. Ægrotationes *autem & morbi* animorũ *difficilius revelli poſſe, putantur, quã ſumma illa vitia, quæ virtutibus ſunt contraria.* Id. Tuſc. 3. *Nomen ipſum inſaniæ ſignificat* mentis ægrotationem *& morbum, id eſt, inſanitatem &* ægritudinem animi. *Id. Tuſc.* 3. *Carnificina eſt* ægritudo: *habet ardorem libido: levitatem lætitia geſtiens; humilitatem metus; ſed* ægritudo *majora quædam, tabem, cruciatum, afflictionem, fœditatem.* Hæc *ægrotatio*, hæc *morbus* habet. Non eſt diſſimulandum, *ægritudinem* pro *animi vitio* apud antiquos ſæpius inveniri: pro *morbo corporis ægrotationem*: illud verò ab *argentei ævi* ſcriptoribus

ferè

ferè neglectum eſſe Clar. *Cellario* non aſſentior. Ita *Seneca* lib. II. de Clem. *Miſericordia eſt* ægritudo animi, *ob alienarum miſeriarum ſpeciem*.

Valerius Maximus lib. I. c. I. Per *ſummam* ægritudinem animi *exſpiravit*.

Curtius lib. 4. c. 41. *itineris continui labore* animique ægritudine *fatigata*.

Idem lib. X. c. 33. *Itineris labor & ægritudo animi vulgaverant morbos*.

Tacitus An. V c. 8. *Vitamque* ægritudine animi *finivit*. Etiam pro *morbo corporis* idem uſus eſt Ann. II. 29. An. II. c. 69. *Columella* lib. 7. c. 5. *Agnis quoque ſuccurrendum eſt vel febricitantibus, vel* ægritudine *alia affectis*. Similiter *Florus* lib. 4. c. 7. *Quamvis duces non eſſent preſentes*, quorum *alterum* corporis ægritudo, *illum*

me-

metus & ignavia ſubduxiſſent. Sed redeamus unde digreſſi ſumus.

Auctor Epit. lib. Liv. xl. *Philippus* ægritudine animi *confectus*. *Juſtinus* lib. 32. c. 2. *Igitur Perſeus perſpecta Patris* ægritudine, *quotidie abſentem Demetrium apud eum criminari*. Indignabatur Pater *Philippus*, plus momenti apud Senatum Romanum *perſonam filii*, quã auctoritatem *Patris*, & dignitatem Regiæ Majeſtatis habuiſſe.

Id. ibid. c. 3. *Morbo ex* ægritudine animi *contracto*.

Hinc patet non opus fuiſſe, ut ſibi Cl. *Cellarius* perſuaderet; recentiorem *Hieronymum*, aureæ ætatis Scriptoribus frequentem vocis uſum velut neglectum diu tandem obſervaviſſe.

ÆQUOR propriè quævis planities eſt, inquit Cellarius, *Cic. lib.* 1. *diu. c.* 42. *Colum. lib.* 8. *c.* 17. *Hinc Poëtis abſolutè ſignificat, cum mare*

vocant

vocant æquor. At verò de uſu *vocis* apud *Poetas* certius quid conſtet notandum eſt, etiam ab illis pro *campi planitie*, non pro *mari* tantum adhiberi. Ita namque *Lucretius* l. 3.

Plani raptim petit æquora campi
Virgilius Æneid. 7.
Filius ardéteis haud ſecius æquore campi
Exercebat equos.

Cur autem pro *mari* poſuerint *Poetæ*, nos *Varro* doceat l. 6. de *L. L.* Æquor *mare appellatum, quod æquatum commotum vento non eſt.*

AN, *AN*, OB ODET, *in dubitatione*, inquit Cellarius, *Seneca Suaſ.* 7. *&c. Sed hæc de bimembri oratione. Quod ſi tres partes disjungendæ ſunt, duas poſteriores* an, an *connectunt.* Non omiſiſſet *Vir Clariſſimus* & plures orationis partes eadem particula ſæpius repetita connecti. Varro *lib.* 8. *de L. L. Quæ enim*

enim eſt pars mundi, quæ non innumerabiles habeat analogias? Cœlum; an *mare;* an *terra;* an *aer, & cetera, quæ ſunt in heis*. Cicero de Orat. *Quæſitum eſt, totone circuitu,* an *in principiis ſolum;* an *in extremis*, an *in utroque numerus tenendus ſit.* Seneca de brev. Vitæ c. 12. *Hunc tu ignorantem* an *ſedeat putas ſcire;* an *vivat,* an *videat*, an *otioſus ſit*.

Seneca Troad.

Gnatam an *nepotem, conjugem*
an *patriam fleam?*

An *omnia;* an *me.*

Atque ita apud antiquos Latinos particulam hanc ſæpius uſurpatam invenies. Invenies & eo modo, quo adhibuit Seneca de Conſt. Sap. cap. v. *Cogita nunc* an *huic fur,* an *calumniator, aut vicinus potens, aut dives aliquis regnum orbe ſenectutis exercens facere injuriam poſſit.* Eſt & ubi particula

Et

Et ſolet adjici ; ut in ſupra dato *Varronis exemplo.*

C A P. IV.

Confidentia & Fiducia, *tam in bonam, quam in malam partem ſolent ab antiquis adhiberi.* Confundi *pro pudore affici & erubeſcere. De locis Livii lib.* 30. *c.* 14. *&* 35. *c.* 15. *Senecæ de Clem. lib.* II. *c.* 5. *fruſtra dubitari. Ovid. Triſt. l.* III. *Statius explicatur.* Conſiliari *dubium. Apud Horat. lib.* 3. *Car. Od.* 3. Conciliantibus *pro vulgato* Conſiliantibus *legendum eſſe monſtratur. Varronis, Ovidii & Livii loca corrupta.* Converſatio *Cellarii opinione antiquis frequentius.* Cordatus *pro animoſo. Senecæ locus Apo. Cl. Cæſ. expenditur.* Corporalis & incorporalis *non tuto Latinitatem inclinantem credi oſten-*

oſtenditur. *Cauſa pro* Ergo.

C*Onfidentia*, inquit Cellarius, *medium vocabulum eſt*, *Donato in And.Terentii Act*.v.*ſc*.111. *at veteribus ferè ſemper in malam partem accipitur. Poſteriores in bonam ſumunt*. Ergone aliquid *Plauto* dandum ? Ita ille *Amphit*. Act. v. ſc.1.

Spes atque opes meæ jacent ſepultæ in pectore,
Neque ulla eſt confidentia *jam meo in corde, quin amiſerim.*

Idem in *Aſin.*

Confidentia *ſcapularum, virtute ulmorum freti.*

Cicero *Famil.* 7. *ep.* 8. *Illa Cn. Pompei ſunt animadverſa, quæ maxime* confidentiam *attulerunt hominibus*. Scilicet iis effectum eſt, notante *Manutio*, ut confiderent homines, velle Pompejum potentiæ Cæſaris obſiſtere. Neque mi-

mirũ ſtudioſum antiquitatis *Ciceronem* eo ſenſu hic vocem adhibuiſſe, cum *mala conſuetudine* tantum factum doceat *Tuſcul.* III. ut *in vitio ponatur.*

Hinc collegeris nõ magis perpetuum eſſe *confidentiam* in malam partem, quam *fiduciam* in bonam partem ſumi. Ita licet de *fiducia* ſentiant literatores, illorum tamen pace diſſenſerim. Livius *lib.* 42. *c.*62. *Perſeus hanc ipſam ſuperbiam, quippe ex* fiducia *virium eſſe timere.* Ovidius *art. amand. lib.I.*

Prima tuæ menti veniat fiducia *cunctas*
Poſſe capi.

Seneca l. 6. *de beneficiis. Parum in illum contuleris, ſi illi ſemel ſtultam* fiduciam *permanſuræ ſemper potentiæ excuſſeris.* Frontinus *Strat.* I. *c.* I. *Marcus Portius Cato devictas à ſe civitates Hiſpaniæ exiſtimabat in tempore rebellaturas* fiducia *murorum.*

rorum. Juſtinus *lib.* 23. *c.* 1: *Partem civitatum à ſe fiducia virium diffidentem armis ſubegit.* Idem *lib.* 11. *c.* x. *Ipſe autem primus in fuga, poſtremus in prælio ſemper viſus eſt, in periculis timidus: ſicubi metus abeſſet inflatus: denique ante experimentum belli* fiducia *virium veluti naturæ ipſius Dominus & montes in planum ducebat.*

CONFUNDI pro pudore affici ſacris ſcriptoribus uſitatiſſimum: Latinis priſcis eſt miſceri, perturbari: ſequioribus demum erubeſcere. Celeb. Borrichius in Annal. Livium l. 30. *c.* 14. & 35. *c.* 15. *Senecam de Clem. l.* 11. *c.* 5. *opponit. Verum uterque ſi non magis, æque tamen de perturbatione & mentis* ἀπορία, *quam de pudore intelligi poteſt.* Hæc Cl. Cellarius. Varie turbari animum poſſe non denegaverim. Quæſtio eſt, quo potiſſimum affectu citatis locis turbatum innuant *Livius*

& *Seneca*. Adſunt ubique non obſcura argumenta *ruboris* ex pudore; quibus manifeſtum eſſe poteſt, quid de ſtatuere conveniat. Priori loco narrat *Livius Maſiniſſam*, monente meliora *Scipione*, libidine ſuâ & intemperantia erubuiſſe; atque hinc *confuſum* vocat. Res eſt ex verbis *Livii* attendenti clara, ut non eſſet, quod alium hic affectum fingeret Clar. *Cellarius*, unde *Maſiniſſæ rubor ſuffunderetur*, niſi quod probri puderet.

Quo (poſteriori loco) *confuſum* Alexameni animum dicat *Livius*, ex eo facilè collegeris; quod innuit ipſum ante, quam facinus aggrederetur, cogitatæ cædis pudore turbatum eſſe: quod talia molientibus, initio ſæpius eveniſſe notum eſt.

Seneca *lib.* I I. *de Clem.* docet *magnum ver e Clementis Viri anim*

non poſſe metu & mœrore confundi, id eſt tangi malefactorum miſericordia & velut ſocio quodam pœnæ ex delinquentibus exigendæ pudore; fruſtraque ſævi & inclementis nomen timere, ſi malefacta puniri velit. Ita rem eſſe explicandam, patet ex antecedentibus, quibus illam *Stoicorum* ſententiam ſtudet defendere Seneca.

Ex quo *Cydippe confuſa* dicta ſit *Ovid. ep.* 21. ipſa verba ſatis declarant.

Nomine conjugii dicto confuſa pudore,
Senſi me totis erubuiſſe *genis*.

Sunt & clara ſatis illa *Triſt.* *l.* III.

Vos quoque, ſi fas eſt, confuſa pudore *repulſæ*
Sumite plebejæ carmina noſtra manus.

Quo certius eſt Cl. *Cellarium* ne-

negare *cõfundi de pudibũdis & erubeſcentibus* dixiſſe Veteres ; hoc magis miror , ipſum aſſeverare allegata ex *Ovidio contra ſe non eſſe*: cum tamen in illis *pudori* τὸ *confundi* junxerit Poëta ; ut conſtaret, quo confunderetur . Non equidem negaverim *confundi* latius extendi , quam ut ſoli *rubori pudorique* ſemper conveniat: oportet ergo ex re dijudicari , cui potiſſimum competat affectui. *Statium* audiamus *Theb. l.* 1.

— Limes mihi carminis eſto
Oedipode confuſa *domus* .

Argumento rei apparet per *confuſam* hic, inceſto pudibundam denotari . Hinc ſtatim Poëta

Impia jam merita ſcrutatus lumina dextra,
Merſerat æterna damnatum nocte pudorem
Oedipodes, longaque animam ſub morte trahebat.

Nes prorſus alienum illud *Syl.* v. *car.*3.

--- *Heu quali* confuſus *gaudia fletu*
Vota, pioſque metus inter, lætumque pudorem.

CONSILIARI eſſe antiqui generis Clar. Buchnerus additis ad Fabrum edocuit ex Horatio & Cæſare. Hæc *Cellarius*. Sed cum illa omnia monente Celeber. *Borrichio* ambigua ſint varietate codicum; non ita obtrudi poſſunt, ut ex illis demonſtrari queat, vocem *Conſiliari* eſſe optimæ notæ, & veræ antiqui generis. Longe tutius *conſilium dare, conſultare, conſulere* cum antiquis dixeris. Meminerit Cl. *Cellarius* ſemet in ſuis *Curis* ſæpius inculcare, abſtinendum eſſe dubiis, & incertis, ubi certa & indubitata ſuppetunt. Deſideratur adhuc, unde credita dubitatæ vocis antiquitas liquido conſtabit.

bit. Quod monuit Celeber. *Borrichius* ex *Cicerone* & *Tacito* adduci poſſe, mendi ſuſpicione non vacare ipſemet in *Analectis* ex librorum diſſidio monſtravit. Exiſtimat Cl. *Cellarius* fruſtra dici, *Lambinum Conciliandum apud Ciceronem legiſſe, cum in ſuo libro conſiliandum invenerit*. Verum ſi velit Vir *Clariſſimus* inſpicere, quem ex recenſione *Lambini* cum ſuis notis edidit *Gothofredus*, ſpes eſt fore, ut de re deſinat dubitare. *Conſiliantibus* apud Horatium lib. 3. carm. Od. 3. corruptum eſſe mihi facilè perſuaſerim: cum rebus parum convenire videatur. Congruenter verò legeris.

Gratum eloquta conciliantibus
Junone Divis.

Quomodo enim, quod gratum eſſet *Marti* reliquiſque Diis, *eloqueretur Juno*; quam iratam irarumque cauſas exaggerantem

 dinu-

induċit Poëta: niſi iras in *Troja-nos Romulumque quem Troica Sa-cerdos peperit* (ex *Marte* enim & *Rhea Sylvia filia Numitoris*, qui ex *Ænea* genus ducebat, natum eſſe fama erat Liv. lib. 1. Dionyſ. l. 1. &c.) depoſuiſſet *côciliantibus* Diis, odiumque deprecantibus inſatiabile; ut *Romulum Marti redonaret, & quietis pateretur Deorum ordinibus adſcribi*. Certè non *conſulentibus*, ſed *conciliantibus* Diis mitigatam Junonem dicere potuit Horatius; cui apparet cognitiſſima fuiſſe; quæ de *odio Junonis* in Trojanos fabulata eſt antiquitas: ut non *conſultore*, quam *concilia-tore* opus eſſet: cum de *recipiendo Romulo* Dii reliqui conſenſerint. Hinc apud *Servium* Ennius

Juno placata (conciliata) *favere cæpit Romaneis*.

Suſpicio eſt corruptum eſſe, quicquid de *Varronis* illo ſenſerint

rint eruditi lib.v. de L.*L.* *A cogitatione concilium, unde conſilium: quod ut veſtimentum apud fullonem cum cogitur conſiliari dicitur*. Legunt alii *conciliari*. Quæ præterea ex *Ovidio* & *Livio* adduxit *Pareus* parum habent ponderis. Apud *Ovidium* enim optimi codices *cōciliante* legunt: apud Livium *conſulere*. nec aliter MSS. Celeb. Borrichii.

CONVERSATIO pariter in rejectaneis à Pareo ſcripta, pro qua Cicero conſuetudo *habeat. At Plinius uſus eſt* l. 9. 8. & x. 33. *Seneca de Tranquill.* c. 1. Hæc *Cellarius*. Vt verò evidentiori frequentioris uſus] argumento *Parei* ſententia refelleretur, addi poſſet & illud Senecæ de *brev. Vita* ca. 111. *Quantum vanus dolor, ſtulta lætitia, avida cupiditas, blanda* converſatio *abſtulerit*. Id. de benef. lib. 6. c. 29. *Fidele conſilium, aſſidua* con-

verſatio, *ſermo comis.* Tac. 12. An. c.49. *Cum privatus olim* converſa-verſatione *ſcurrarum iners otium* oblectaret. Idem Germ. c.40. *Donec idem Sacerdos ſatiatam* converſatione *mortalium Deam templo reddat.*

CORDATUS *pro animoſo barbarum eſt*, inquit *Cellarius*, *ſapientem enim & ſolertem denotat*. Veterum in *Analectis* Celeber. Borrichius: *Neutiquam illud*, ait, *eſt perpetuum, cum facile appareat ideo dici* cordatum, *quia cordis proprietates, quas inter animoſa fortitudo, retinet*. Idque teſtimoniis auctorum firmat. Hinc Cl. Cellarius mitigata ſententia: *Cordatus pro animoſo in dubiis relinquo*. Nullam vero cur dubitet, addit rationem. In majorem rei fidem plura ex *Seneca* & *Plauto* Celeb. Borrichius adjecit. Sunt illa Senecæ in *Apoc. Claud.*

Cecidit pulchrè
Cordatus *homo,*
Quo non alius
Fuit in toto
Fortior orbe.

Verum Cl. Cellarius. *Quis mihi ſpondebit,* inquit, *unum his verbis vitium notaſſe Senecam.* Scilicet ſpondebis ipſe *Vir Clariſſime*; qui ſtatim ita ad *Plauti* locum à Celeber. Borrichio adductum; *cordate,* ais, *ex ſynonymis quibus cinctum eſt, commodiſſime interpretamur.* Quid verò ſi ſponderet & ipſe Seneca? Ægre ſibimet ille perſuaderi paſſus fuiſſet, ſe adeo hic oblitum eſſe ſui, ut cum ſopitam Claudii virtutem, vitamque deſidem & ad *fortia* ſegnem exagitaret, diceret: *Cecidit pulchre ſapiens homo, quo non alius fuit fortior.* *Cordatus* dixit, id eſt *forˀtis, quo non alius fuit* fortior. Ita expliˀcueris, *cordatus* cum anteceˀ

denti

denti *cecidit*, & ſequentibus pulchre convenire viderit, qui hic aliquid videre velit. *Cecidit* pro *mortuus eſt*, eo ſenſu dixit *Seneca*, quo de *fortiter* repugnantibus ſolent Hiſtorici veteres adhibere. Nec aliter Ovidius *Pont.* 1. *Epiſt.* 2.

—— —— Quamvis cecidere *trecenti*,
Non omnes Fabios abſtulit una dies.

Ita ſimulata laude innuit Seneca *Claudium* à fortitudinis gloria quam verè *fortes* conſecuti ſunt longiſſimè abfuiſſe.

CAUSSA in auferendi caſu pro Ergo putant quidam vitiosè præponi. Et hoc quidem frequentius eſt in Latinitate cadente. At neque Livius erubuit ita loqui 39. 14. *&* *lib.* 40. 41. Hæc *Cellarius*. Ut verò conſtet, in *Latio* diutius illam loquendi conſuetudinem

ob-

obtinuiſſe, *Ennium* audiamus. Ita ille apud *Nonium*:

Riſtros denti fabres capſit cauſa *poliendi*
Agri

Idem apud *Servium*:

--- --- *Aſpectabat virtutem legionis*,
Si muſſaret, vel dubitaret; *deni-que* cauſa
Pugnandi *id fieret, aut duri ſor-te laboris.*

CORPORALIS & INCORPORALIS. *Latinitas eſt*, inquit Cl. *Cellarius*, *inclinans*. *Vtrumque Seneca conjungis Epiſt.* 58. *Aut corporale eſt*, *aut incorporale*. *Et Epiſt.* 78. Addiderim in fidem frequentioris uſus, quæ præterea ſe apud Senecam obtulerunt. De *brev. vit.* c. 8. *Fallit autem illos*, *quia res incorporalis eſt*, *quia ſub oculos non venit*. Idem *Epiſt.* 58. *Etiamnum eſt aliquid ſuperius quam corpus. Dicimus*

Google

cimus enim quædam corporalia *eſſe quædam* incorporalia. Idem de *Benef.* lib. 6. c. 2. *Illud* incorporale *eſt, irritum non fit.* Eſſe verò *Latinitatem inclinantem* unde monſtraveris? Philoſophis *Seneca* antiquioribus uſitatas voces ex *Ep.* 48. patet. Illi vocem finxerunt; quod aureo ſeculo ſæpiſſime factum eſſe ex antiquis notum eſt: quid inde? Non eo *Latinitatem* aſſeveraveris inclinaviſſe; quod ex Latinis fontibus hauſerint illi, unde *linguam* (conquerentibus *Cicerone*, *Seneca*, *Fabio* & aliis) *inopem*, optimo Latinitatis ævo locupletaverint. Imo eo ipſo potius impediviſſe dixeris, ne quam *linguam* peregrinitas infuſcaret: quod omnino factum fuiſſet, ſi peregrinas exterarum gentium voces recepiſſent. Eo namque potiſſimum à primæva & nativa elegantia compertum eſt *Latinam*

lin-

linguam (præſertim poſt *Hadrianum*) magis & magis degeneraviſſe; ut tandem aliarum quam *Latinæ* referret indolem. Non denegaverim *Latinitatem inclinantem* dici meritò poſſe, quæ nova & ignota olim ex uſu vulgi ſenſim inoleuerint, à priſco nitore declinante *lingua* licentiori exterarum gentium conſuetudine: quæ verò à ſcientiſſimis *linguæ* magiſtris inventa eſſe & uſurpata conſtat, ægre huc rejecerim.

Vocem COMPOSITIO, in uſu medicinali *Scribonio* ſæpius uſurpatam, fruſtra ab *ejuſdem auctoris* cenſoribus in parum Latinis numerari ex *Cicerone*, & *Celſo* contendit cum Cl. *Rhodio* Cellarius. Non vanam frequentioris uſus ſuſpicionem auxerit illud *Columellæ* lib. 7. cap. 5. *Facit autem commoda primum ea* compoſitio, *quam paulo ante demonſtravimus, ſi ad fæ-*

cem,

rem, & *amurcam ſuccumque decocti lupini miſceas portione aquæ detritum album Elleborum.*

C A P. V.

Defectus a, um. Deprecari AT AFBEIDE *Latinis antiquis nõ ignotum. Cæſar Cic. Fam. V. Livius, Tacitus*. Deprecatio *quid ſit?* Deprecabundus Dictio. Difficiliter, Deformatio, Deformatus, Faciliter *non ſunt* idiotiſmi Vitruvii. Eſt *pro* licet, *minus elegans*. Exaudire *pro* adnuere precibus, *confidentius rejici.*

DEFECTUS, *a, um, Latinum eſſe ex Valerio Maximo lib.* 5. *cap.* 4. *Seneca Epiſtol.* 58. & *epiſt.* 104. &c. monſtrare voluit Cl. *Cellarius*. Quæ enim ex *aureæ* ætatis ſcriptoribus attulit, ut & lo-

locum *Celſi* l. 1. c. 8. debet Celeberrimo *Berrichio*: qui in *Cogitationibus* ſatis habuit oſtendere, *Scioppium* fruſtra credidiſſe, ſerius vſurpari cœptum eſſe vocabulum. Sed cum Cl. *Cellario* lubuerit unū & alterum ex *argentea* ætate adjungere; ſperaverim non ingratum ipſi futurum, ſi plura viderit afferri poſſe.

Tacitus lib. An. 11. c. 70. *Sed non uſq; eo defectum Germanicum, neque præmia dedit apud interfectorem manſura.*

Seneca in Hipp.

-- -- *Vadit incerto pede*
Jam viribus defecta.

Idem Her. Oet.

-- -- *Et una funeri tanto ſat eſt*
Grandæva anus defecta.

His affine eſt illud *Columellæ* præf. lib. 1. de R. R. *E turba pediſſequorum lecticariorumque defe-*

ctiſ-

ctiſſimum annis *&* viribus *relegat.*

Seneca in Octav.

Confuſa triſti proxima noctis metu.

Viſuque nutrix mente turbata

feror.

Defecta ſenſu.

Plura ex *Valerio*, *Vellejo*, *Quintiliano* & aliis adduci poſſe notū eſt. Sin verò ex aureo ævo aliquid adhuc addi velis, prodeat in ſcenam *Gratius.* Ita ille in *Cyneg.*

Huc defecta *mala vidi pecuaria*

tabe.

Sæpe trahi - - -

DEPRECARI, inquit Cellarius, *pro veniam delictorum rogare* ABHORRET, *dubitavi olim priſcis Latinis in uſu fuiſſe.* Dubitaſſe fruſtra *Clariſſimum Virum* multis docuit in *Andlectis* ſuis Celeb. Borrichius. Agnoſcit Cl. *Cellarius* ex *Cicerone ad Attic.* l. 6. *Paterculo*

l. 11.

l. 11. c. 86. *Quintiliano* l. 6. 4. rem eſſe manifeſtam. Verum *deprecari* apud *Cæſarem* l. 7. bell. Gall. per AT AFBEDE exponendum eſſe Celeber. Borrichio non aſſentitur. Tantum verba *Cæſaris*, qui velit, relegat attentius apparebit evidenti rei argumento, aliter vix exponi poſſe. *Projectis armis mortem* deprecari *incipiunt*. Vt vita, ſcilicet ſupplicibus concederetur. Simili modo *Cicero, Livius, Cæſar, Tacitus, mortem, ſupplicium, calamitatem &c. deprecari* ſæpius dixerunt. Ambigit etiam Cellarius de loco *Ciceronis Famil. l.* 4. *ep.* 7. quod aberrant codices. Atqui *Lambinus*, quem conſentientem inter *accuratiſſimos Criticorum* numerat *Vir clariſſimus* monet legendum eſſet: *Hic pro te unius ſollicitudines &c. deprecantur*. Si verò de *Critici* ſui fide pergat dubitare *Cellarius*, ſinat revocari ſibimet

in

In memoriam illa *Livii* lib. XI. c. XV. *Si mihi pater ſuccenſeret* (accuſatorem fratrem *Perſeum* Demetrius alloquitur) *te majorem fratrem pro minori* deprecari *oportebat; te adoleſcentiæ, te errori veniam impetrare.* Lib. XL. 38. *Ligures ubi ex improviſo oppreſſi dediderunt ſe, ſæpe per legatos* deprecati *dicuntur.* Tacitus Ann. lib. 1. c. 13. *Conſtat Haterium cum* deprecandi *cauſa palatium introiſſet, ambulantiſque Tiberii genua advolveretur, prope à militibus interfectum.* Idem *Hiſt.* l. c. 37. *Cum in oculis urbis decumari deditos juberet, quos* deprecantes *in fidem acceperat.*

Quid denotet DEPRECATIO, dudum nos *Tullius* edocuit. Ita ille *de Invent. l.* 2. Depracatio *eſt, in qua nō defenſio facti ſed ignoſcendi poſtulatio continetur.* Hinc Livius 42. cap. 14. *Cæterum præoccupatis non auribus magis quam animis ab*

 Eu-

Eumene Rege omnis & defenſio & deprecatio legatorum reſpuebatur. Scilicet non exauditi ſunt, dum in aliis veræ culpæ veniam impetrare, in aliis ficto crimine ſe liberare conabantur. Idem lib. 40. c.23. Deprecatio *erat in literis: Si quid adoleſcens cupiditate Regni prolapſus ſecum egiſſet, nihil eum adverſus ſuorum quemquem facturum: neque eum ſeſe eſſe; qui ullius impii conſilii auctor futurus videri poſſit.* Eodem ſenſu reperies *deprecabundus* apud *Tacitum* Ann. xv. ca.53. Deprecabundus *& genibus Principis accidens.*

DICTIONEM pro genere dicendi ponere, antiquis licèt oppido frequens ſit; perpetuum tamen eſſe dubium eſt, monſtrante Celeber. Borrichio ex *Catone* & *Quintiliano* etiam pro *vocabulo* interdum uſurpari. Verum Cellarius: *In neutro,* inquit, *firmum præſidium.*

Ver-

Verba enim illa non ſunt Catonis priſci, ſed Annii Viterbienſis. Quintilianus poteſt dicendi genus, *quæ eſt Ciceroniana notio, intellexiſſe*: Tropus *enim non eſt ipſum* verbū, *ſed* verbi translatio, *ſiue ſignificatio & affectio vocabuli.* Vtinam addidiſſet *Vir clariſſimus*,unde demonſtrari vellet à Celeb. Borrichio allegata *Catonis* nō eſſe. Suppoſitia multa in *Originibus Viterbienſis* eſſe non inficior:verum ideo ut ſpuria non rejeceris omnia. Nótum eſt;moris fuiſſe *Viterbienſis* hujus; ut quæ vera & genuina ſcriptorum,quos edidit, fragmenta reperierit, fictis adderet: quo & illa ſimul vera eſſe crederentur. Notum eſt conſentire Literatores, in *Originibus Annii* illius multa proba inveniri. Nec in iis, de quibus dubitat Cellarius, aliquid *Catone* indignius deprehendo: præſertim cum ex *Quintiliano*
con-

conſtare queat, antiquæ conſuetudinis obſervantiſſimos *Grammaticos* veteres ſenſu non diſſimili dubitatam vocem adhibuiſſe. Quod ut palam fiat, *Quintiliani* verba expendamus Inſt. Orat. lib. 9. 1. *Tropus eſt [ut plerique Grammatici finiunt]* dictio, *ab eo loco, in quo propria eſt, translata in eum in quo propria non eſt*. Idem eſt ac ſi diceret; *Tropus eſt* vocabulum *ab eo loco, in quo proprium eſt translatum &c.* Notandum eſt *vocabulum* hic non intelligi *nudum*, quale *tropum* eſſe negat Cellarius; ſed ex *uſus ratione conſideratum*, quatenus ei contingat, notante *Quintiliano* l. 9. c. 1. à *naturali & principali ſignificatione* in *aliam* transferri. Si verò ex mente Cl. Cellarii per *DICTIONEM translatio verbi* ſignificaretur, legendum eſſet: *Tropus eſt TRANSLATIO verbi, ab eo loco in quo PROPRIA*

eſt

eſt TRANSLATA, *&c.* Atqui hoc pacto, quod *TRANSLATUM* eſt, ſimul dici poſſet *PROPRIUM*: quod fieri non poteſt, cum *illa* ſibimet opponantur. Præterea quid ſit *tranſlatio TRANSLATA*, neſcio: quid *verbum* ſit *TRANSLATUM* ſcio. Et quod Grammatici veteres *dictionem* vocabant *trnaslatam à loco* &c. hoc Quintilianus l.6. c.1. & 9. c. 1. per *verbum translatum* ſæpius exponit.

DIFFICILITER, *DEFORMATIO* CIN VBRIF, *FACILITER* inter *idiotiſmos Vitruvii* numerat Cl. *Cellarius*. Atqui notiſſimum eſt *Ciceronem* bis *difficiliter* dixiſſe: dixit & notante Cl. *Cellario*, *Columella*. *Deformatio deformare*, *deformatus*, adeo frequentia ſunt *Vitruvio*: ut voces *architectis* familiares fuiſſe appareat, quibus ipſemet ſe uſum eſſe non diffitetur. Adde quod

de-

deformatus apud *Varronem*, *Catonem* & alios eodem ſenſu occurrit, quod apud *Vitruvium* ſæpiſſime. τὸ *faciliter* Vitruvianum idiotiſmum eſſe *Quintilianus* ægre permiſerit. Ille enim lib. 1. *Inſtit. Orat.* c. 6. *His permittamus & audiviſſe & sciviſſe, & tribunale, &* faciliter *dicere.* Si attente *Quintilianum* legas; manifeſtum erit, *faciliter* antiquis non infrequens fuiſſe.

EST pro licet ab antiquis uſurpatum eſſe exemplis variis monſtravere literati, quibus nunc illud *Plinii* addo lib. xx. c. 9. *Cruſtæ ſi occupent intus vaſa omnia, in quibus aquæ fervent, intantum, ut non ſit eas avellere.* Poſſunt & addi plura. Verum ignorare me non diffiteor, cur *EST*, ſi hoc ſenſu adhibueris, multis adeo placuerit, ut ad *elegantiores loquendi formulas* referendum eſſe arbitrati

ſint. Si rem diligentius examinaſſent, forte diſſideraſſent ipſi laudatæ elegantiæ argumenta. Apparet enim conciſè & velut abruptè magis quam eleganter dici. Sed de re quilibet, ut lubet, judicet: non obſtat, modo illi tãtum, quod delectet, invenerint; quibus, quæ rariora ſunt, etiam elegantiora eſſe perſuaſum eſt. Certè *LICET* antiquis longè frequentius eſt, nec minus habet elegantiæ: ut à caſtigatæ Latinitatis cultoribus præferri merito poſſe videatur.

EXAUDIRE. Differentia, inquit Cellarius, *quam pueri fingunt inter audire & exaudire, ut illud ſimpliciter ſit* HOREN, *hoc* ERHOREN, *ſive precibus adnuere; nulla eſt*. Illa verò ſatis confidenter. Non *à pueris fictum* dixeris Vir Clariſſime, quod *magnis viris* non fruſtra placuiſſe conſtat. *Sturmius, Friſius,*

Sora-

Soranus, *Decimator* & alii, per ERHOREN exponūt; quod *Theologis* oppido frequens eſt. Hinc *Cellario pueri* ſunt? Sed ad alia. Mutaſſet, vel mitigaſſet ſententiam, ſi *bonorum Auctorum* loca antea addueta accuratius expendiſſet. Ex pluribus nunc unicum *Ovidii* ſuffecerit attuliſſe, cum in re aperta con deceat eſſe longum. Ita ille Pont. l. 11.

Supplicis exaudi juvenis mitiſſime vocem:
Quamque potes profugo [nam potes] affer opem.

Quid *Ovidium* hic petiiſſe dixeris *Vir Clariſſime*, niſi ut ſuis precibus adnueretur? Quid illi, niſi *exaudirentur*, profuiſſet ſuas tantum *audiri* preces? Ægre illud profugo & imploratæ opis indigo perſuaſiſſes.

C A P. V I.

Fidelis *pro* Chriſtiano *non inepte* dici. *Quid ſit de uſu verborum Latinorum apud Eccleſiaſticos ſentiendum: in quo probari mereatur.* Hactenus *ad tempus referri monſtratur. Virgilii locus excutitur. Turſellinus.* Hactenus *per adhuc expoſuit Varro.* Hodieque *eſt Cellarii opinione antiquis frequentius.* Illicite. Imo *ſenſu corrigendi, augendi & affirmandi antiquis uſurpatum.*

F*IDELIS denominatur Chriſtianus ſeu Chriſto deditus itidem nova notione.* Hæc Cl. Cellarius. Compertum verò dudum eſt, *fidelis* eo ſenſu non raro adhibuiſſe *profanos* antiquos, ut *Chriſtianum* eo nomine appelles non inepte. Eſto: quid eſſet *Chriſtianus*, inventores gentiles neſcierint; non impedit, mo-

modo non alieniſſimo ſenſu apud illos vocem inveneris. Hic vel *Lexica* fecerint dubitanti ſatis. Ergone, quia Gentilibus non cognitiſſimus fuit *Chriſtianorũ Deus, Chriſtianorum ſacra &c.* dixeris *Chriſtianis* in ſuis ſacris non licuiſſe uti verbis, quibus in ſuis Gentiles utebantur? cum tamen ex *Tacito*, *Suetonio*, *Plinio* & aliis conſtare queat, antiquos illorum temporum *Chriſtianos* illis non abſtinuiſſe. Cui notum eſt, *profanos* etiam ubi de ignotis ſibi, vel non penitus cognitis *Idæorum* aliorumve rebus loquerentur, illas expoſuiſſe verbis ſibimet uſitatis. Finxiſſe *novas* voces *Chriſtianos* recentiores, *antiquioreſque* multas alienori interdum ſenſu adhibuiſſe non denegaverim: has tamen non ita probas dixerim, ut cuilibet imitari liceat; At neſcio cur ceu minus *Latinas* aſper-

 neris;

neris; quas paganis inventoribus uſitatas ita ſuas fecerint *Chriſtiani* veteres, ut vis nulla ſignificationi facta ſit.

HACTENUS conſtanter literatores cenſuerunt, *ad* locum *potius vel* rem, *quam ad* tempus *referri ab antiquis.* Hæc Cellarius. Atqui non adeo conſtanter ita cenſuerunt *Vir clariſſime Doletus*, *Scotus*, *Pareus*, *Bangius*, & quos ſecuti ſunt, alii ad *tempus* referunt. Pergit Cl. Cellarius. *Cicero ut plurimum uſurpat*, *ſi ad certum locum in literis vel ſermone pervenit*. Ita eſt; modo, quo ſæpe ſolet Cicero *adverbia temporis* adhibere: quid inde? Quid eſt, ſi velis accurate loqui, *ad locum in ſermone pervenire*? Habet ſua tempora ſermo. Si monueris inter colloquendum te *hactenus* de hoc vel illo dixiſſe, quid *loci* eſſet intelligendum? *tempus* intelligeretur, quo de re dictum

ctum eſſet. Aliter cur explicueris *Virgilii* illud à Celeber. Borrichio in *Analectis* allegatum, non videoo: *Æneid*. 11.

Hactenus Acca ſoror potui: nunc vulnus acerbum
Conficit.

Senſus eſt, bello potens fui ad hoc uſque *tempus, quo* me acerbū vulnus affligit. Certe Cl. *Cellarii* interpretatio æque bene hic convenerit, ac apud Varronem *l. v. de L. L. Quod ad temporum vocabula Latina attinet* hactenus *ſic ſatis dictum*. Nunc *quod ad eas res attinet, quæ in tempore aliquo fieri animadverterim, dicam*. Judicent cordati, utrum *dicere* magis proprie conveniat *tempori* an *loco*, Ad *locum* procedi, ad *tempus* dici natura docet. Hinc *adverbium*, temporis *nunc* τὸ *dicam* ſtatim, adjungi vides: unde ſimul conſtat, quid particula præcedens

 ha-

hactenus eadem in re ſignificare, queat. Apud *Ovidium*, *Propertium*, *Plinium*, *Statium*, quos adduxit in *Analectis* Celeb. Borrichius, *loco librorum & carminum notari putat* Cl. *Cellarius*. Sed non addit, unde res demonſtretur. Contrarium ſatis convenienter probat in *Analectis* Celeberr. *Borrichius*. Cui Cellarius objicit *Hactenus apud Virgilium eſſe interprete Turſellino uſque ad hunc locum carminis vel orationis*. Mirum cur ita aliorum nomina ſemper obtrudat *Vir Clariſſimus*. Explicuerit ita *Turſellinus*. quid inde? Tantum *Turſellino* damus, quantum deceat, & ſana ratio ſuadeat. Certe quod *Varro* ſupra allegato loco dixit *hactenus*, hoc alibi per *adhuc* expoſuit, quo tempus denotari *Cellarius* agnoſcit. In rei fidem *Varronis* verba ſubjiciam ex *lib. 7. de L. L. Quoniam eſt vocabulorum genus,*

nus, quod appellant compoſitum , & *negant conferri id oportere cum ſimplicibus , de quibus* adhuc *dixit : de compoſitis ſeparatim dicam.* Non ergo video , quid peccet *Valerius Flaccus* , qui ad *tempus* deſignandum *hactenus* adhibuit *Argonaut.* lib. 11.

Hactenus *in populos, vates , Samothraca, diemque*
Miſſa, mane.

Audiamus & *Columellam*, qui lib.7. c. 13. de R. R. ita vocem *hactenus* adhibuit , ut adjuncta particula *mox* oſtenderit ſe non de *loco*, ſed *tempore* locutum eſſe. *Hactenus de minori pecore , mox de villaticis paſtionibus.*

HODIEQVE bene Latine dici multis Celeb. Borrichius contra Scioppium in *Cogitationibus* monſtravit : His quod adderet, Clar. *Cellario* non ſuppetiit præter locum *Quintiliani declam.* 17.Potuiſ-

ſet *Vir Clariſſimus*, cum diligentiſſime poſt Celeb. Borrichium ſe bonos auctores perlegiſſe fateatur, advocaſſe *Livium* lib. 42. c. 34. *Pater mihi jugerum aurei reliquit, & parvum tugurium; in quo natus educatuſque ſum*, hodieque *ibi habito*. Prodeat & *Quintiliano* antiquior Seneca *Quæſt. natural.* lib. 1. præfat. *Liceat illi* hodieque *decernere*, *& ex lege fatorum aliquid derogare*. Ita accuratus MSS. codex Celeb. Borrichii.

Plinius *lib.* 7. c. 2. Hodieque *remanent in paucis*. Idem *lib.* 8. *c.* 45. *Prægrandes itaque fuere & hodieque reliquiæ ſtirpium durant.*

Idem lib. xxx. cap. 1. *In tantum faſtigii adolevit*; ut hodieque *etiam in magna parte gentium prævaleat.*

Tacitus lib. de Germ. c. 3. *Vlixem quidam opinantur longo illo & fabuloſo errore in hunc Oceanum delatum, adiſſe Germaniæ oras; Aſci-*

bur-

burgiumque , *quod in Ripa Rhenii ſitum* hodieque *incolitur*, *ab illo conſtitutum*, *nominatumque*.

Auctor dial. de orat. Iis *Orationibus inſecuti ſunt* ; *quas* hodieque *cum admiratione legimus*.

ILLICITE ; *quibus ſimplex* licite *exoſum eſt*, *ſine dubio* , inquit Cellarius, *etiam compoſitum abominantur*. *At verò Vlpianus uſus eſt*. Verum ab illo ſtatim *compoſitum rejici* , qui *ſimplex vocabulum* rejecerit , non dixerim . Novit Vir Clariſſimus *abſoleta* multa hodieque ſupereſſe *ſimplicia* ; quorum *compoſita* cum perquam *uſitata* ſciat eſſe , etiam ab accuratioribus Latinæ linguæ cenſoribus probari non ignorat. Vt conſtet, vitio *ſimplicis* non tutius damnari poſſe *compoſitum*; quam *illius* probitate *hoc* abſolvi. *Vlpianum laudat* Cl. Cellarius ; quid ergo de Varronis illo ſentiendum ? *lib*. v.

de L.L. Hoc ipſum inlicitū ſcriptum inveni in M. Junii commentariis: quod tamen ibidem eſt, quod illicite *illexit.*

IMMO, inquit Cellarius *in ſenſu affirmandi incerte Latinitatis eſt. Eſt enim corrigentis.* Ita ſe rem ſæpius habere non inficior: verum non eo ſenſu *Livius* lib. 41. cap. 23. *Ea ſpe depulſus non tamen belli conſilia omiſit*; Imo, *ſi vera volumus dicere, jam inchoavit bellum.* Non hic *IMO corrigendi* ſed *augendi notione* adhibetur; ut ſæpe apud antiquos *quid quod*; *quin etiam.* Similiter *Plautus* in Mercat.

DE. *Imo bis tanto valeo, quam valui prius.*

LY. *Bene hercle factum* & gaudeo.

DE. *Imo ſi ſcias, Oculis quoque etiam plus jam video quam prius.*

Seneca Agam.

En

En horret animus & pavor membra excutit:
Video paternos, imo fraternos lares.

Seneca Epiſt. 58. *Quanta nobis verborum paupertas, imo egeſtas ſit, nunquam magis quam hodierno die intellexi.* Idem de brev. vitæ c.8. *Ideoq; viliſſima æſtimatur, imo pœne nullum pretium ejus eſt.* Aſconius Pedianus Com. in Ver. III. *Valet ad ſuſpicionem magnopere, imo opinionem vel potius fidem redempti Hortenſii.* Nec præterea ſenſu affirmandi *incertæ Latinitatis* eſſe particulam *IMO* ſiveris *Terentius Andr.* Act. III. ſc.3.

Id oro te in commune ut conſulas.
Quaſi illa tua ſit, Pamphilique ego ſim pater.
Si: imo: *ita volo, itaque poſtulo, ut fiat.*

Seneca de *benef.* lib.6. cap. 14. *Quid ergo, ſi in ſortem nomina ve-*

veſtra conjici juſſiſſem ut tuum nomen inter redimendos exiſſet, nihil deberes mihi? Imo *deberem, ſed exiguum.*

C A P. V I I.

In præſentia *fruſtra rejecit H. Stenus. Apud aureæ ætatis Scriptores perquam frequens.* Inducere animum ſuum. *Quid de ea loquendi formula ſentiendum ſit.* In tantum ut, *fruſtra ambigitur.* Intercedere *notione* ſupplicandi *ſive* deprecandi. *Quomodo intelligendus ſit Cicero Att.* x, 9. *Att. l.*1. *Ep.*4. *Suetonius Cæſ.* c. 30. intercedere *non ſolum Tribunitii juris verbum.* Jubeo ut, *non ſolo Poetarum vel Comicorum exemplo dici.* Impatienter.

IN *PRÆSENTIA*, inquit Cellarius, *tutius dicemus, licet Hen. Ste-*

Stephanus in Pſeudocicerone ſuo ipſum ſuſpectum habeat, *quod tamen magno conſenſu confirmatur. Cic.* v. *Fin. cap.* 8. *Cæſ. Gall.* 1. 15. *Livius* 25. 8. *Plinius* 13. 3. Ut majori conſenſu refelleretur *Stephanus*, multa plura poſſent addi. Qui ſcriptores antiquos legerit, non ignorare poteſt, etiam aurea ætate frequentiſſimum fuiſſe. Pauca tantum in illorum gratiam, qui dubitaverint, adjiciam: ſingula namque recenſere longum eſſet. *Varro* de L. L. l. 8. *Si enim ad rationem corrigi oportet, quæ non ad rationem ſunt, itaut* in præſentia *corrigere nequeas. Cæſar* de bell. Civ. l. 1. *Marcellus verò paſſurum ſe* in præſentia *negat*. Eodem libro Cæſar. *Itaque* in præſentia *Pompei inſequendi rationem omittit.* Livius lib. XL. 5. In præſentia *placet omni ope in Romanos accendi Regem.* cap. 21. In præſentia *dat ei man-*

mandata. cap. 23. In præſentia *dediderunt ſeſe* Idem lib. 42. cap. 14. *Cæterum* in præſentia *nihil, præterquam fuiſſe in curia ſcire quiſquam potuit.* c. 43. *Nibil enim ſatis paratum ad bellum* in præſentia *habebant Romani*. Plura paſſim occurrunt.

- *INDUCERE ANIMUM SUUM*: *adjectum pronomen poſſeſſivum Vorſtio aliquid inſuetum ſonat, & alienum à Ciceronis & æqualium delicatis auribus*. Ergone credam *Ciceronem* hic inveniſſe, quo ipſius aures offenderentur? quis velit ſpondere? Indices ergo *Vir clariſſime*, quid hic ingratum ſonet. Novimus, *Ciceroni Plautum & Terentium* placuiſſe: *hoc* verò, quod apud illos ſæpius invenies monſtrante in *Analectis* Celeb. *Borrichio*, diſplicuiſſe *Ciceroni* adhuc ignotum eſt. Oportet, non attente ſatis ab illo legi *Ciceronem*, qui

non

non advertit ſæpius *pronomina* *poſſeſſiva* aliis nominibus adjici. Non inficior eſſe, ubi pro arbitrio omitti poſſunt, ut in his: *inducere animum*, apud Ciceronem, & *inducere animum ſuum* apud Terentium. *Statuete apud animum meum*, & *ſtatuere apud animum*, utrumque *Livii* eſt: utrumque bene dixeris. *Cellarius* verò; *Ita cenſeo*, inquit, *priſca Comicorum ævo uſitatum pronomen in hac phraſi fuiſſe non Poetis modo metri neceſſitate coactis* (hactenus Vir Clariſſimus ſententiam mutavit, ex quo edidit *Analecta* ſua Celeber. Borrichius) *ſed aliis etiam: poſt ut multa alia ἀρχαϊκά, elegantius Ciceronis ſeculum abjeciſſe*. Sed ſi ex eo eſſet de *Latini ſermonis elegantia* judicandum, argenteæ ætatis ſcriptores elegãtius Latinę locuti eſſent, qui *pronomina* ſæpius abjicere ſolent.

IN

IN TANTUM UT. *Aliquando dubitavi*, inquit Cellarius, *de hujus formulæ Latinitate. Erepta dubitatio eſt optimorum auctorum lectione. Colum.* 1. 8. *Seneca* Quæſt. nat. III. 24. *Plinius* 34. 12. *Adde* 10. 53. Addideris præterea *Vir Clariſſime*, Plinium lib. 6. 27. *Madente & ipſa Elymaide* in tantum, *ut nullus ſit, niſi circuitu ejus ad Perſidem aditus.*

Iterum Plinius lib. 20. c. 5. *Alterum*, inquit, *genus eſt, Staphylinos, quod paſtinacam erraticam vocant. Ejus ſemen contritum, & in vino potum, tumentem alium & ſuffucationes mulierum doloreſque lenit* in tantum, ut *vulvas corrigat.*

Idem lib. XX. c. 9. *Cruſtæ ſi occupenet vaſa omnia, in quibus aquæ fervent*, in tantum, ut *non ſit eas avellere, ſi braſſica in iis decoquatur abſcedunt.*

Idem lib. 23. 7. *Invenio apud Au-*

Auctores ſi quis matutino roſcida cum ſuis nucleis devoret, in tantum *levari alvum* , ut *pedes morbo liberentur.*

Idem 35. 12. *Crevitque* in tantum, ut *nulla ſigna ſtatuæve ſine argilla fierent.*

Idem lib. 36. 5. *Hipponax indignatus amaritudinem carminum, diſtrinxit* in tantum,ut *aliquibus credatur ad laqueos eos compuliſſe.* Columella lib. 11. c.1. *Nec mox* in tantum *exuberat*, ut *& jacturam capitis amiſſi reſtituat*, *& quæſtum reſarciat.*

INTERCEDERE . *Notio* ſupplicandi *pro aliquo vulgo ſuperadditur, imo ſola fere ſupereſt in vulgari ſermone : quam* Nobiliſſimus *Borrichius ex Cicerone probat ad Famil.* x. 9. *quæ Cœlii Epiſtola etiam ad Famil.* 8. 16. *repetitur* . *Nec veró ſcripta eſt poſt victoriam Cæſaris, ut Vir laudatus exiſtimat* , *ſed primo*

belli

belli civilis anno, cum Pompejus urbe fugeret, Cæſar in Hiſpaniam iret, ut tergum ſibi præſtaret tutum. Nullus *inquit Vir Cl.* ſe hic oppoſuit tribunus plebis. *At Corradus & Manutius verba Cœlii* (his interceſſionibus planè incitatus eſt Cæſar) *de L. Metello tribuno pleb. interpretantur, cujus* interceſſionem *Dio Caſſius l. 41. ἀντεῖπε vertit: id eſt, contradixit. Et ipſe Cæſar de illo 1. Civ. bell. c. 33. res. ait, quaſcunque acturus Cæſar erat, impediſſe.* Hæc Cl. *Cellarius.* Non video, cur ſibi perſuaderi paſſus ſit Vir *Clariſſimus,* de illa *Metelli interceſſione* intelligenda eſſe verba *Cœlii.* Quæ acturus *Cæſar* erat, impedire conatum eſſe *Metellum* non inficior. Attendamus autem, *quæ ubi intercederet ille, gerenda* hic fuiſſe notent Hiſtorici. Ex ærario pecunias ſibi dari voluit Cæſar, & *intercedente tribuno* à fabris effrin-

gi

gi fores. Res ex *Plutarcho*, *Dione*, *Lucano* & aliis manifeſtiſſima. Oportet, ſit nimis perſpicax, qui de illa *Metelli interceſſione* viderit locutum eſſe *Cælium* : de qua ne quidem apicem in tota epiſtola inveniès. Verum *Cælius* orat *Ciceronem* ; *ne quid gravius de ſalute & incolumitate ſua conſulat:ne contra victorem Cæſarem faciat, quem dubiis rebus lædere noluit, nec ad fugatos accedat, quos non ſecutus eſt reſiſtentes* : Indicat præterea, quo ſit animo Cæſar : *nihil niſi atrox & ſævum in adverſarios cogitare, atque etiam loqui: traſcatur ſenatui, interceſſionibus*(hoc ſtatim *deprecationi* voce explicat) *incitatus*. Ægre enim ferebat Cæſar pro *inimicis* deprecari ſenatum, ut delictis venia poſſet impetrari. Sed quid hæc ad *interpretationem Metelli*, qua impedire conabatur, quo minus Cæſari ex *ærario pecu-*

niæ

niæ darentur? Quo tempore ſcripta ſit hæc *Cœlii* epiſtpla ex his ipſius verbis facilè collegeris; *Nunc te contra victorem facere, quem dubiis rebus lædere noluiſti : & ad eos fugatos accedere, quos reſiſtentes ſequi nolueris , ſummæ ſtultitiæ eſt.* Pergit Cl. Cellarius *Deinde opponitur Ciceronis* interceſſio *ad Att. lib.* 1. *Epiſt.* 4. *Mihi verò neque heic* ſupplicatio *videtur intelligenda, ſed* contentio , *qua ſubodioſa perferenda erant, ut ex ſequenti* v. *epiſtola manifeſtum eſt* . Verum illa nimis anxie videntur eſſe conquiſita. Verba Ciceronis audiamus . *Putamus enim utile eſſe te aliquando jam tranſigere : mea* interceſſio *& eſt, & fuit parata.* Non eſt , quod putet Cl. *Cellarius* ex ſequenti *epiſtola* manifeſtum eſſe *interceſſioné* hic per *contentionem* exponi debere. Ita ibi Cicero : *ſed accidit,* inquit , *ut contentione nihil opus eſſet.*
Quid

Quid inde? Quaſi verò non poſſet ſine *contentione* intercedi. Monſtres *Vir Clariſſime*, ubi *interceſſione* non opus fuiſſe in hac cauſa dicat Cicero: quam tamen ipſe *paratam* invenit epiſt. 3. & *interceſſiſſe* ſe *epiſt.6.* ſignificat. Præterea Cl. *Cellarius*: *Nec Suetonii verba*, ait, Cæſ. *c.* 30. *ſignificant aliud quam Tribunos pro Cæſare interceſſiſſe*. Quis negat *Vir Clariſſime*? Tanta rei evidentia eſt, ut Celeb. Borrichio faveas; dum velis adverſari? ita in *Analectis* pag. 40. *Nempe intercedebant*, inquit, *Tribuni pro Cæſare, ut in urbem reciperetur non inglorius*. Inſtat Cl. Cellarius. *Minaciter illud & imperiosè fecerunt*. Fortè non advertit Vir Clariſſimus etiam ad hoc antea ſatis convenienter reſpondiſſe Celeb. Borrichium. *Anal. pag.* 40. *Aſperius forte rogaverant, ſed hoc non princeps inſtitutum erat Rei-*

e *pub.*

pub. ut tribuni plebis aſperè, ſed ut verè, ut libere loquerentur afflictis opem laturi. Tandem *tribunitii* tantum juris fuiſſe verbum hoc (quod innuit *Cellarius*) ægre permiſerit *Aſconius*, qui com. in 1 1 1. cont. Ver. *intercedere* ſolitos etiam eſſe *Pretores* ex *Cicerone* notat. Neque dixeris de *tribunis* loqui *Tacitum* in *Vita Agri. c. 46.* ubi legeris. *Non quia intercedendum putem imaginibus, quæ marmore aut ære finguntur &c.*

IMPATIENTER inquit Cellarius, *Plinius epiſt. 1 1. 7. dixit & 9. 22. Impatientiſſime, & Quintil. Declam.* 1 1. *extr. Impatientius.* Detur & aliquid Tacito *An. 4.* cap. 17. *Tum vero æquari adoleſcentes ſenectæ ſuæ* impatienter *indoluit.*

JUBEO UT Poetis & Comicis licere dicere, putat Cellarius: *quis enim ignorat*, inquit, *his plus atque aliis conceſſum eſſe?* Plus equidem

his

his conceſſum eſſe concedendumque *Tullio*, *Fabio*, & cæteris aſſentimur. Vtinam verò indicaſſet Vir Clariſſimus, quidni & *aliis* ita loqui liceat: quodnam hic deprehenderit *Poeticæ Comicæve* licentiæ documentum. Explicet, qui poteſt, cur licentius dixeris *jubeo, ut* quam *impero ut*, *præcipio ut, oro ut*, &c. quæ apud antiquos ſæpius occurrunt. Eadem eſt vtrobique ratio. Hinc *Livius* lib. 1. c. 17. *Id modo ſciſcerent*, juberentque ut *ſenatus decerneret qui Romæ regnaret*. Ita libri omnes accuratiores; etiam MSS. duo Celeberr. Borrichii; neque anxia correctione opus eſſe videtur. Simili modo *Livius lib.* 32. c. 16. *Attali Regis adventu audito venit*, juſſitque ut *quæ ex ſua claſſe veniſſent naves, Eubœam peterent.* Idem lib. 23. c. 21. *Reſponſum utriſque non eſſe, unde mitteretur*. Juſſique *ipſi*

 claſ-

claſſibus atque exercitibus ſuis conſulerent. Paucis: *Livium* ita ſæpius locutum eſſe deprehendes : nec in eo proximæ ætatis ſcriptores invenerunt, cur imitari non conveniret.

Seneca Her. Oet.

Non anteveſtes induat conjux,
jube,
Quam thure flammas ſpargat & poſcat Deos.

Aſconius Pedianus Commenta: in Orat. pro Milone. *Citati deinde teſtes ſecundùm legem ; quæ , ut ſupra diximus,* jubebat, ut *prius,quã cauſa ageretur ; teſtes per biduum audirentur.*

Tacitus lib. An. 13, c. 40. *Quibus juſſerat*, ut *inſtantibus comin⁹ reſiſterent, refugos non ſequerentur.* Idem An. 13. 15. *Vbi Britannico juſſit exſurgeret.* Idem An. xI. 32. Juſſitque ut *Britannicus & Octavia in complexum patris pergerent.*

rent. His affine illud eſt An. 4. c. 72. *Tributum iis Druſus juſſerat modicum pro anguſtia rerum*, ut *in uſus militares coria boum penderent.* Non itaque video, cur *Comicam Poeticamque licentiam* interpreteris; ſi quis *jubeo ut*, antiquorum exemplo extra carmen dixerit. Locitioni huic, quod plurimis evenit; ut diſpliceant, ſi priores aliæ, vel frequentiores obſervatæ fuerint: licet ſæpe deſit, vnde multo meliores eſſe judicentur. Certum eſt priſcos Latinæ linguę magiſtros non ubique crebra ratis præpoſuiſſe.

CAP. VIII.

Magnifico & Purifico *non ſolis Eccleſiaſticis uſitata*. Manet *cum dandi & accuſandi caſu*. *De ejuſdem verbi uſu & ſignificatione.* Mundus *pro genere humano*, *fru-*

 ſtra

ſtra Eccleſiaſticam Latinitatem credi. Eccleſiaſticorum *in legendis & imitandis antiquis ſcriptoribus; cura.*

M*AGNIFICO & PURIFICO* inter *falſo Eccleſiaſticis annumerata* recenſet Clar. *Cellarius*, quia illud *Plin. l.*20. *c.*1. hoc *Plin. l.x. c.*41. *Sueton. Aug.*94. His adjicere non alienum fuerit *Plinii illud lib.*30. *c.*10. *Nec mirentur hoc, qui ſciunt fœdiſſimum animalium in quantam* magnificent *ricinum.* Id. 25. 12. *Idem* magnificat *Arceſilaũ Lucii Luculli familiarem.* Idem lib. 36. c. 5. *Arcelaum quoque* magnificat *Varro.* Sæpius apud *Plinium* invenies. Cum conſtet alibi *purificare* ab antiquis uſurpatum, auxerint forte crebrioris uſus ſuſpicionem illa *Plinii* lib. 30. c.x. *Domus felle canis nigri maſculi ſuffitæ* purificatęve. Et c.xı. *Pedibus prius aqua* purificatis. *Ver-*

Verbum MANEO geminam ſtructuram ſuſtinere, ut oſtenderet Cellarius: *Verbi*, inquit, *MANET exempla ſunt. Cic. Phil.* 11. 5. *Cujus te factum ſicut Curionem* manet. *Tibullus* 1. *Eleg.* 8. *extrem. At te pœna* manet, *&c. Et ita ferè ſemper conſtruitur, cum* Exſpectare *ſignificat. Tamen etiam Virgilius quanquam ut videtur* alia notione *Æn. l.* 4. 257. *manent immota tuorum Fata tibi.* Et 9. v. 303. *Hæc eadem matrique tuæ generique manebunt.* His Vir Clariſſimus ſignificationẽ & uſum *verbi MANET* apud antiquos imperitioribus oſtendere voluit: non verò video, quid hinc certi diſcant illi. Eſſe non inficior, ubi pro *Expectare* poſitum reperies, ut in illo *Liuii* lib. 42. c. 66. *Et ipſe hoſtium adventum elatus ſucceſſu* manſit. Sed addit *Cellarius* etiam *alia notione* adhiberi. Quæ itaque illa? Hanc

ſi definiiſſet, neſcientibus conſuluiſſet melius. Scilicet *alia eſt*. Imo *aliæ*; imo *plures*. Etiam *ſupereſſe* & *contingere* ſignificat. Vbi *ſupereſſe*; ſocium plerumque caſum habet *Dativum* ut in illo *Val. Flacci* Arg. l.v.

- Maneat *regnis ne virgo paternis*

Id. l.iv.

- - *Haud* tibi *pulchræ*
Manſerit *hoc ultra frontis decus.*

Seneca Agamem.

Hæc lacera, & omni decore populato levis.
Fluitat: *nec* illi *vela, nec tonſæ* manent.

Idem Octav.

- - *Nulla* cui *prolis ſuæ*
Manet *inter umbras cura.*

Id. Ibid.

Manet *inter umbras impiæ cædis* mihi
Semper memoria.

Tacitus An.xv. c.21. *Promptiùs* accu-

accuſatio decernitur; decernaturque & maneat provincialibus *potentiam ſuam tali modo oſtentandi.*

Idem Hiſt. lib. 5. *Sed quamvis capite defectionis ablato*, manebat pleriſque *militum conſcientia.*

Ubi verò *MANEO contingere* denotat *Accuſativum* regit frequentius, ſi de *futuris* res eſt. Sin de *præſentibus*, quæ contigere, ſive bonis ſive malis, *Dativum* ſæpius adjungi cernes. Id quod bonorum Auctorum teſtimoniis probare licet.

Virgil. Æneid. 1.

Ultro Aſiam magno Pelopeia ad mœnia bello
Venturam; & noſtros ea fata manere nepotes.

Seneca de brev. vit c. 15. *Quæ illum*, inquit, *felicitas, quam pulchra ſenectus manet, qui ſe in horum clientelam contulit.*

Seneca Troad.

 Iſta

— *Iſta* Menelaum manent
Arbitria.

Seneca Octau.

Quos *nunc pudor luctuſque perpetuus* manet.
Ex te, nefande, meque quæ talem tuli.

Curtius lib. 7. c. 1. *Qualiscunque exitus* nos manet.

Val. Flaccus Argon. l. v.
— — Manet *ingens* ægida *ſudor*,
Et noſtros *jam ſudor* equos.

Id. Ibid.
Dignus ævo, quemque *inſontem meliora* manerent.

Tacitus Hiſt. 1. c. 21. *Ac ſi* nocentem innocentemque *idem exitus* maneat.

Tacitus An. 15. 51. *Neque* ſenatui *quid* manere, *ſed proviſum quonam modo pœnas everſæ Reipubl. daret.*

Idem Germ. ca. 31. Ignavis *&* imbellibus manet *ſqualor*.

Se-

Seneca Oed.

Nec tibi *longa* manent *ſcelerata gaudia cædis.*

MUNDUS in Eccleſia ſonat genus humanum & res humanas, cujus notionis licet apud profanos interdum ſimilia reperiantur, tamen proclive ad fidem eſt, Eccleſiaſticos non tam illorum imitatione, quam ſcripturæ ſacræ conſuetudine ſtilum ſuum informare. Hæc Cl. *Cellarius.* Ita verò ſi liceret tutandæ opinionis ſtudio quælibet ambiguis conjecturis dubia reddere; ambigerentur omnia, quæ apud *Eccleſiaſticos* occurrunt more veterum *Latinorum* uſitata, modo in *ſcriptura ſacra* ſimilia reperieris. Quidni eadem ratione *Eccleſiaſticorum* malit eſſe Cl. Cellarius, *magnifico*, *purifico* &c. quæ licet in *vulgata Bibliorum verſione* reperiantur, tamen *Eccleſiaſticis falſo annumerari* dicit; quia *Plinius* ha-

 beat,

beat, non quidem frequentiſſime, tamen (ut indicatum eſt) opinione *Cellarii* frequentius. Mirum, cur, quæ antea *Eccleſiaſticorum*, eſſe crediderit *Vir Clariſs.* meliora docente Cel. Borrichio non tam *Latinorum* exēplo, quā modo *Scripturæ ſacræ* ita eos ſcripſiſſe fingat. Non ab re fuiſſet addidiſſe, unde res demonſtraretur. Ecquis autē ignoravèrit *Eccleſiaſticos* diligentiſſime *veteres Latinos* lectitaſſe; ut quantum poſſent, imitarentur? Largiamur, à *profanis* uſurpata, ſi *ſacræ ſcripturæ conſuetudine* probarentur, eo magis *Eccleſiaſticis* placere potuiſſe. Quid inde contra Celeb. Borrichium confeceris? qui *Anal.* pag. 42. oſtendit etiam extra *Eccleſiam* voce *Mundi* ſæpius apud *Senecam*, *Curtium*, *Lucanum*, *humanum genus* denotari. Ægre ergo cum Cl. *Cellario Eccleſiaſticam Latinitatem*

eſſe

eſſe dixerim. Simili quoque modo de *remittere peccata*, *ſæculum* &c. judicavit Vir Clariſſimus, quæ *Latinis priſcis* non inuſitata fuiſſe multis Celeber. Borrichius edocuit: ut neſciam quo argumento Cl. Cellarius *Eccleſiaſticos* eo adduxiſſet, ut ſe non tam Latine, quam vulgatæ Bibliorum verſioni convenienter locutos eſſe credidiſsēt. Certe diligētius lōge illi, *Vir Clariſſime*, Latinos veteres legendo percucurrerunt, quam ut hæc de illis ſuſpicari deceat. Quid quod & ipſis copia illorum ſcriptorum erat, qui nobis hodieque deſunt: ipſis multa *veterum fragmenta* debemus.

C A P. IX.

Nuncium & Prænuncium *neutro genere Latine dici. Objectionibus Cellarii occurritur. Tibullus. Catullus.*

tulus. Livius. Varro. Nutricius *adjective.* Noviſſimus & Noviſſime *apud aureæ ætatis ſcriptores, ſæpius inueniri.* Oblivioni tradere Peſtis *pro* peſtilẽtia & morbo.

NUNCIUM & PRÆNUNCIUM *neutro genere Latine dici* ex *Catullo, Tibullo, Livio, Seneca, Plinio,* monſtravit in *Analect.* Celeb. Borrichius: quibus *Sedulium* adjecit. Verum de locis *Senecæ* & *Plinii* Cl. *Cellarius Quo minus,* inquit, *adjective exponi poſſint non video quid obſtet. Senſus enim eſt, res prænunciæ procellarum malorum &c.* Silicet illud obſtat, *Vir Clariſſime,* quod non liceat omnia pro arbitrio exponere. Ea ratione diceret aliquis *indicia ſceleris &c.* apud Ciceronem non eſſe *ſubſtantivum,* quia finxeris exponendum eſſe per *res indicantes.* Quæſtio hic non eſt de eo, quo

res

res detorqueri poſſit: ſed quod præſens rei ratio ferat. Notum eſt, apud antiquos *adjectiva* ſæpe *ſubſtantivorum* naturam ſequi; ut eatenus *adjectiva* eſſe deſinant, *quatenus* alienas vices ſubeant: ut in illis *fidus amicus* Horatii: *vernaculum noſtrum* Columellæ, & infinitus id genus aliis. *Prænuncia* in allegatis à Celeb. Borrichio ex *Seneca* & *Plinio*, *ſubſtantivi* loco eſſe ex ipſis verbis apparebit. Ita Seneca lib. III. de ira c. x. *Quemadmodum tempeſtatis & pluviæ anteipſas notæ reniunt, ita iræ amoris &c. ſunt quædam* prænuncia. Dicat Cl. *Cellarius*, qua alia ratione hic *prænunciæ*, quam *notæ* adhiberi videat. Certe ſi velit *illud* adjectivum eſſe, quia putat per *res prænuncias* exponi poſſe, neque *hoc* ſubſtantivum erit ſi per res *res notantes* expoſueris. Miror Cl. *Cellarium* largiri *Nuncia* apud

Se-

Sedulium l. 11. *Subſtantivum eſſe*, *quia adjunctum habet* Grandia, eum tamen hic *Prænuncia*, *adjectivum* eſſe ſtatuat, cui pari modo adjungi vides *quædam*. Nec diſſimiliter Plin. lib. 13. c. 27. *Quippe hæ ingentium malorum fuere prænuncia*. Sed ad alia. *Tibullus*, inquit Cellarius, *ſane adducitur fruſtra. Nam* 111. *Eleg.* 4. *ſcripſit:*

Divi vera monent: venturæ nuncia ſortis
Vera monent Thuſcis exta probata viris.

Sed non adeo confidenter *Tibullum* rejeciſſet *Vir Clariſſimus*, cum nondum probata ſatis ſit illa ipſius interpunctio. Ita enim, *Tuſcanella* & *Bernar. Cyll. Veronenſis* diſtinguunt.

Divi vera monent venturæ nuncia ſortis.
Vera monent Thuſcis exta probata viris.

Ali-

Aliter MSS. codex Celeb. Borrichii,

Di meliora monent venturæ nunciа ſortis?
Vera monent Thuſcis extа probata notis.

Apud *Catullum* legunt ex impreſſis accuratiores pleriq; libri.

Geminas Deorum ad aures nova nuncia *referens.*

Atque ita MSS. codices Celeb. Borrichii Parum hic conjecturæ *Scaligeri* dederis, cum vulgatum longe melius conveniat.

De loco *Livii* Clar. Cellarius: *Mendoſa*, inquit, *Francofurtenſis editio ſub Gruteri nomine* triſte nũcium *adfert.* Non tamen illa ſola *Vir Clariſſime.* Ita etiam *Pariſienſis* anni 1625. Conſentit *Varro* li. 5. de L. L. *Vbi noctu in templum cenſura auſpicatur; atque de cælo* nuncium erit.

NVTRICIVS adjective dixit Columella, 111.13. *& Arnob.*11.*pag.*

58. Hæc Cl. Cellarius. Verum ut ex aureo ſeculo plus accedat roboris, *Varronem* audiamus. Ita ille l. 11. de R.R. *Quis Fauſtulum neſcit Paſtorem fuiſſe nutricium, qui Romulum & Remum educauit.* - NOVISSIMUS *aureæ ætatis ſcriptoribus uſurpatum fuiſſe*, ut oſtenderet Clar. *Cellarius*, adduxit *Cic. pro Roſc. Com. c. x1. Cæſ. bell.Gall. l. 1. 23. Caſſ. Ciceroni* 12. *Epiſt.* 13. *Catull. Epigr.* 4. *Virgil.* x1. Verum ſcriptores antiquos diligentius pervolutanti manifeſtum erit, *Noviſſimus* etiam *aureo ſeculo* frequẽtius fuiſſe: ut potuiſſet Cl. *Cellarius* more ſuo, quo merito laudandam literatis induſtriam declarat, plura ad demonſtrandum crebriorem vocis uſum proferre. Varro lib. 5. de L. L. *Extremum noviſſimum quoque dici cæptum vulgo. Quod mea memoria Ælius Gallus, ſic ſenes aliquot nimium no-*

vum

cum verbum quod eſſet, vitabant. Cujùs origo, ut à vetere vetuſtius ac veterrimum, ſic à novo declinatum novius & noviſſimum. Idem lib.8. de L. L. *Quod magis mane ſignificat primum mane, magis veſpere.* noviſſimum *veſper.* Idem de R. R. lib. 1. c.2. *Ludis Circenſibus* noviſſimi *circuli finem facit quadrigis.*

Cæſar lib.1.bell. Civ. *Cernebatur equitatus noſtri prælio* noviſſimos *illorum premi.*

Hirtius de bell. Hiſp. *Ita* noviſſimo *tempore ſeruum iuſſit & libertum qui fuiſſet ejus concubinus, alterum ſe ingulare, alteram pyram incendere.*

Livius lib. 42. c. 57. *Sperantes fore, Romani equites abeuntium* noviſſimum *agmen aggrederentur.* Plura paſſim occurrunt. De argêtea ætate nihil attinet monere.

Adverbium NOVISSIME, inquit Cellarius, *eſt Planci ad Ciceronem*

x. *ep*. 17. *&* 24. *Et Caſſii* 12. *ep*. 13. *Salluſtii Jug.c.*10. *& Hirtii* 8. *bell.Gall. ut mirum ſit etiam Tironi improbatum fuiſſe*. Primum & tertium *Ciceronis*, etiam *Hirtii* locum Celeb. Borrichio debet *Cellarius*. Nunc ſinat ſibi in memoriam reprimi *Varronis* illud li.1. de R. R. cap. 31. *Omne pabulum primum, ocimum, farraginem, viciam*, noviſſime *fœnum ſecari*. Et c. 64. *Cum id* noviſſime *potiſſimum trajciant, cum ſeneſcit luna*. Si inferioris ævi ſcriptores libuiſſet audire vel ex uno *Seneca* plurima potuiſsēt addi.

OBLIVIONI TRADERE. *Goclenius in Anal. pag.* 22. *damnat tanquam fictum ad modum Ciceroniani*. tradere memoriæ. *At Livius l.*31. *dixit ſacra oblivioni dederunt & 4.* 37. *arma bellumque oblivioni danda*. *&* 32. 21. *Non aliter quamuis longe interuallo Capitolinus in Macrino c.x1 anteacta omnia oblivioni dare*.

dere. Hæc *Cellarius.* Sed qui opus eſt ex æneo ſeculo *Capitolinum* advocare, ubi ex aureo *Varronem* accerſiveris. Ita ille lib. 6. de L. L. *Ollus leto datus eſt, quod Græcus dicit* λήθῃ*, id eſt,* oblivioni.

Peſtis non adeo late ſe ſemper extendit, ut nuſquam occurrat, ubi denotat idem quo *Peſtilentia & morbus.*

Seneca Oedip. Act. v.

Violenta fata & horridus mortis tremor,
Macieſque & atra peſtis, *& rabidus dolor*
Mecum ite.

Sermo eſt de *peſtilentia* vaſtante Thebas. *Columella* lib. 6. de R. R. c. 12. pro *morbo* pecoris *contagioſo* poſuit. *Eſt & infeſta* peſtis *bubulo pecori, coriaginem ruſtici appellant.*

Gratius Cyneg.

Stringendæ nares, ſcindenda ligamina ferro.

Ar-

Armorum, *geminaque cruor du-*
cendus ab aure;
Hinc vitium, *hinc illa eſt* avidæ
vehementia peſti.

Columella de Re Ruſt. lib. 7. c. 5. *Si ægrotat univerſum pecus & ut ante præcepimus & nunc aſſeveramus*, *in hoc caſu pabula mutemus*, *&c. ſi ex calore & æſtu concepta* peſtis *invaſit*. Quod hic peſtem *Columella* l. 6. c. 5. *peſtilentiam* vocat: iterumque *peſtem* lib. 7. c. 5. *Mutandæ regiones*, *quod in omnibus morbis &* peſtibus *fieri debere cenſemus*. Similiter eodem libro c. 7. Et *ſcabiem canum*, *Peſtem* dicit cap. 13. Sic eorundem *rabiem* appellat *Gratius* in Cyneg. *Columella* lib. 9. c. 13. Peſtilentiæ *rara in apibus pernicies*. Hanc paulo poſt *Peſtem* vocat: *Ne tali peſte vexentur*. Et mox : *Cum ejuſmodi* peſtis *inceſſit*.

CAP.

C A P. X.

Piiſſimus *fruſtra ad argenteam ætatem referri. Variè, dum lingua Latina floruit, de vocibus judicatum eſt.* Poſito quod. Præſentaneus *non infrequens antiquis.* Pro & contra. *De harum particularum uſu bene in Anal. Celeb. Borrichius.* Quoad *cum Accuſativo fruſtra rejici velut antiquis penitus ignotum.*

PIISSIMOS *ad argenteam ætatem* refert Cl. *Cellarius.* Ejus tamen meminit *Cicero in Philipp.* ut conſtet illius ævo non defuiſſe, qui uſi ſunt. Eſto, non plane probet *Cicero.* quid inde? Notat & *Varro*, NOVISSIMOS novam ſua memoria vocem fuiſſe; quam tamen æquales ejus frequenter oppido uſurpaviſſe notum eſt. Imo quis paulo verſatior ignorare

re poteſt, in *Philippicis* ita de *Latinis vocibus* judicaviſſe *Ciceronem*; ut oſtendat ſe acriori in Antonium odio, & vehementiori inſectandi fervore ſibi ſæpius excidiſſe: dum adverſario voces male Latinas & inuſitatas objecerit, quas ipſimet alibi non improbatas & ejuſdem ævi ſcriptoribus uſitatas fuiſſe conſtat. Dum lingua floruit *Latina* perquam varie de vocibus *Latinis* judicatum eſt; at à multis probatas videas, improbaverunt alii; & contra. Qui non ex *Varrone*, *Cicerone*, *Seneca*, *Aſconio*, *Quintiliano*, *Gellio*, & aliis manifeſtum eſſe poteſt, dubiis conjecturis de *vocibus* litigaviſſe Veteres? Vt non ſit quod ſtatim in recentius ævum rejicias, de quo *hic* vel *ille* dubitaverit; modo conſtet optimo *Latinitatis* ævo non ignotum fuiſſe: ut accuratioribus proximæ ætatis ſcriptoribus

bus aliquo antiquioris originis argumento probari poſſet. Hinc *PIISSIMUS* notantes poſt alios in *CURISCI* Cellario apud *Senecam utrumque Curtium*, *Quintilianum Frontinum* reperies: quibus & *Tacitum* adjeceris *Agric.c.*23.*Teſtamento cohæredem optimæ uxori & piiſſimæ filiæ Domitianum ſcripſit.*

POSITO (ſenſu concedendi) dubium olim erat *in Curis poſterioribus* Cl. Cellario. Verum cum adverterit, monuiſſe in *Analectis* Celeb. Borrichium, *Ciceroni in Timæo* uſurpatum eſſe, rem aliter in *Curis* ſuis *Tertiis* expedire ſtuduit: *POSITO* abſolute, *vel ſequente* quod, *non videtur purum*. Pronomen *enim adjicendum erat ſexti caſus*. *Cic.* 3. *Fin. cap.*8. Quo poſito *& omnium aſſenſu approbata*: *Et de* univerſo *cap.* 4. *ineunte* Hoc poſito, *quod ſequitur*. Hæc *Cellarius*. Neque tamen novo

 pror-

prorſus & inuſitato antiquis exẽplo feciſſe dixerim; qui ſine adjuncto *pronomine ſexti caſus* dubitato verbo fuerit uſus: cum obſerves non diſſimiliter locutos eſſe *Latinos veteres*. Livius lib.31. c. 39. *Nondum* comperto, *quam regionem hoſtes petiiſſent*. Non vidit *Tacitus*, cur *Livium* non ſequeretur. Ita enim ille *An.* 1. cap. 66. Comperto. *vanam eſſe formidinem.*

Idem *An.*11. *c.* 60. Comperto, *profectionem eam incuſari.*

Idem *An.* 4. *c.* 36. Comperto, *ficta in eum crimina.*

Idem *An.*4. *c.* 63. *Neque dum* comperto, *quos illa vis perculiſſet.*

Idem *An.* 9. *c.* 13. Comperto, *Græcam quoque literataram non ſimul ceptam abſolutamque.*

Idem *An.*14. *c.*57. Compertoque *Plautum & Syllam maxime timeri.*

Idem *An.* 111. *c.* 52. *Tiberius*

ſæpe

ſæpe apud ſe penſitato , *an coerceri tam profuſæ cupidines poſſent.*

Idem *An.* 11. *c.* 7. Audito *caſtellum Luppiæ fluminis adpoſitum obſideri.*

Idem *An.* xi. *c.* 38. *Non* diſtincto *ſua an aliena manu* (periiſſet Meſſalina.) Paucis. Apud *Tacitum* ſæpius *Participia ſexti caſus*, ſine *pronomine* poni deprehendes ; quod *Saluſtio*, *Curtio* & aliis non infrequens eſſe notum eſt: ut non videam, quid peccet, qui illorum exemplo *POSITO participium adhibuerit.*

PRÆSENTANEUS id eſt efficax, *Carolus du Freſne in Gloſſar. Marcello Empirico & Deſiderio Epiſcopo tribuit. Antiquius eſt. Plin.* 20. 2. 28. 13. *Sen. ep.* 95. *Suet. Ner. c.* 33. Hæc Cellarius. Imo antiquis frequentius fuiſſe fidem fecerit Plinius lib. 24. c. 1. *Ferulæ aſinis gratiſſimæ ſunt in pabulo, cæteris*

 vero

vero jumentis præſentanea *veneno*.

Idem lib. 21. c. 31. *Quippe* præſentaneum *remedium ad dentium mobiles firmandos*.

Idem lib. 27. 5. *Aſter ab aliquibus bubonion appellatur, quoniam inguinum* præſentaneum remediũ eſt.

Idem lib. 27. 9. *Huic vis* præſentanea *contra cicutam*.

Ibidem lib. 30. c. 9. *Articulis luxatis* præſentaneum *eſt*. Apud eumdem ſæpius invenies.

PRO & CONTRA *ſordes ſunt Latinitatis*, inquit Cellarius, *quæ jubet dicere in utramque partem*. Ad hæc Celeb. Borrichius in *Analectis*. *Malim & ego in oratione polita* in utramque partem; *ſed quid obſtat, quo minus inter diſputandum quandoq; adhibeatur* ἐλλειπτικῶς, *& quidem ſatis Latine*? *Sen. lib.* III. *de Ira cap.* 23. *lib.* III. *de Ira cap.* 8. *Quint. l.* 5. *c.* 12. & 13. Verum

Cl. Cellarius non advertens, quo tendat Cel. Borrichius; *Alienum*, inquit, *ergo eſt Senecæ exemplum & Quintiliani. Utrobique enim Pronomen ad pro adjungitur*. Ergone Cl. *Cellari* hic excidit, plus inter ſe diſſertantibus, quam conſiderate ſcribentibus dediſſe *veteres*. Non negat Celeb. Borrichius in *utramque partem* dici elegantius: ſed monſtrat, (1) ita particulas *pro* & *contra* olim abhibitas fuiſſe; ut non male Latine loqui dixeris, qui in eadem oratione antiquorum exemplo conjunxerit. Potius enim in eo *Varronem*, vult ſemel, & *Livium*, qui bis eodẽ modo locutus, imitari *Seneca*(2)Ἐλλειπτικῶς in eadem oratione particulam *contra* uſurpaſſe *Latine* loquentes, ex *Quintiliano* docet. Non illud ab inſtituto Celeb. Borrichii credideris alienum Vir Clariſſime. Monendus enim erat imperitus

Lector, ne ex illis quæ in *Antibarbaro* & *Curis poſterioribus* ſcripſiſti, ſuſpicaretur (ut ſunt vagæ meliora neſcietium opiniones) *pro* & *contra* nullo modo in eadẽ oratione *veteres* adhibuiſſe: indicavit ergo Celeb. Borrichius, quomodo adhibuerunt.

QUOAD non Accuſativum regit Latinis, ſed verbis præfigitur, & *quamdiu, quouſque ſignificat.* Hæc Cellarius. ad *Latinitatem* ideoque *incertam* retulit. Atqui *Vir Clariſſime*, locupletes *certæ Latinitatis* teſtes fuerint *Varro* & *Livius*. Ita enim ille lib. 7. de L. L. *Hæc ſigillatim triplicia eſſe debent*; quoad *ſexum, multitudinem, caſum.* Livius lib. 42. c. 6. *Multis juſtiſque cauſis Regem excuſavit, quod ſtipendium ſerius* quoad *diem præſtaret.*

CAP.

CAP. XI.

Remediare *non idiotiſmus Scribonii. Irremediabilis. An ſeparatas voces* idiotiſmos ſcriptorum *dicere conveniat?* Sanguinem fundere. *Particulam* Sive *non ſemper ad res eaſdem diverſo nomine explicandas ex mente Vorſtii & Cellarii adhibuiſſe Veteres.*

REMEDIARE *Scribonius Largus ſępe in præfat. & Compoſ.* 1. *Etiam Hyginus, & deponentialiter Hieronymus.* *Hinc* remediatio *ejuſdem Scribonii &* remediabilis *Senecæ*. Cl. Cellarius, viam præmoſtrâte in *Cogitationibus* Celeb. *Borrichio* . Verum non video cur *ſæpe in præfat. Scrib. Largi* reperiri putet *Vir Clariſſimus*: cum ſemel occurrat. Cap. 29. ſæpius, & paſſim per totum opus : ut appareat, non *Scribonii* aliquem

 idio-

idiotiſmum eſſe, quod ſtatuit *Cellarius*; ſed *Medicorum* aliorumque ejuſdem ævi verbum. Plebejum tamen eſſe non denegaverim. Adverterit facillime, qui diligentius legerit *Scribonium*, familiarium vulgariumque verborum, quam elegantiæ ſtudioſiorē fuiſſe; dum ita ſcribere laboraverit, ut ab omnibus cognitiſſimis verbis intelligeretur. Quodſi deinde pro more velit Cl. *Cellarius* ex *compoſitis* rem declarari, pluribus quoque uſitatam vocem *Remediabilis* fuiſſe ſuſpicio erit. *Irremediabilis* ſæpe dixit *Plinius* lib. 25. c. 13. *In vino pota* irremediabilis *exiſtimatur* l. 28. c. 7. *E quibus dixiſſe non pudeat ſi in defectu Lunæ Soliſve congruat vis illa*, irremediabilem *fieri &c.* Præterea mirari ſubit, Cur Clar. *Cellarius* hic inter *idiotiſmos Remediare* referat; quod tamen pluribus vſitatum eſſe, oſtendit ſe ex
Co-

Cogitationibus Celeb. *Borrichii* dudum perſpexiſſe: cum alibi, quod unius tantum ſcriptoris antiquioris teſtimonio probaverit, ut *Sternutatio* Scribonii &c. inter illa numeret, quæ *meliori ævo reſtitutæ* tutius adhiberi poſſunt. Nec denique ſciverim, cur voces ſeorſim conſideratas, modo ſint antiquis raræ, *Idiotiſmos ſcriptorum* vocitet Cellarius. Ea enim ratione vel apud elegantiſſimos ſcriptores obvias inelegantes & ingratas voces, quas uſus non emolluit frequentior, ipſorum Idiotiſmos diceres; licet nihil minus eſſe ſuadeant evidentior in illis elegantiæ cura, & gratia dictionis accuratæ, Difficiliter, Eſſentia, Interitio, Fimbriaturit, Figulaturit, Intrabile, Famigeratus, Nimietas & plurima id genus alia, quis dixerit Idiotiſmos eſſe Ciceronis, Livii, Aſinii, Fabiani,

Melæ, Columellæ &c? Eſt idiotiſmus, finiente Seneca virtus oratoria: quam non in nudo aliquo vocabulo conſiſtere ex præfat. lib.III. Controv. manifeſtiſſimum eſt, vel ſit ex mente Cl.Cellarii; privata unius & alterius cõſuetudo dicendi, quid inde? Eſſe ſuum cuivis pro ingenio proprii dictionis characterem non denegaverim: verum illum non ex ſeparatis verbis, ſed accuratius perſpecta totius orationis indole dignoveris; quod fusè monſtratum eſt à Cicerone, Quintiliano & aliis. Propria nonnulla Ciceronis Commentarius obſervat Aſconius, non ex nudis verbis (quibus proprietatem non convenire docet Fabius Inſtit. Orat. lib. 8. & alibi ſæpe) ſed ex contextu, & orationis conditione, dijudicata.

SANGUINEM FUNDERE de ſimplici homicidio Latinitatem prolapſam

lapſam eſſe credit Cellarius. Obſtant, quo minus conſentire liceat, illa Senecæ in Med. Act. v.

--- --- Liberi quondam mei,
Vos pro paternis ſceleribus pœnas date &c.
Egon' ut meorum liberum *ac* prolis meæ
Fundam cruorem? *melius, ah demens furor!*

Idem Her. Fur.

Quo tendis amens? ſanguinem fundes *tuum?*

Id eſt, *Occides, quem genuiſti filium?*

Seneca lib. 6. de benef. c. 30. oſtendit, multos inconſideratè moſtros eſſe, unde non tantum aliis [inimicis & amicis] ſed tandem ipſis præſens eſſet pernicies, cum ſecuti iram, quem nemo revocabat, multorum ſanguinum hauſerunt, fuſuri noviſſime ſuum.

VEL pro SIVE improbavit

Vorſtius ſub finem cap. 18. de ſu-ſp. Lat. quibus hanc differentiam dat, ut SIVE iiſdem rebus diverſo nomine explicandis, VEL rebus interponatur diverſis. v. g. Diana ſive Phœbe, non vel Phœbe. Et in hoc cum Clar. Vorſtio conſentit Cellarius, exemplisque monet probari poſſet plurimis. Verum ideo perpetuum eſſe dubito. Varronem audiamus lib.4. L. L. Si quis pro ſe ſive altero dari rationem volet. Aſconius Pedianus Com. in II. Ver. Rupilius ſive Oppius ſuppoſitus à Ver. c. & 8. petiit. Idem in Comm. in III. Ver. Tribus initio tres fuerunt, Tatienſis una à Tatio Rege, Ramnenſis altera à Romulo, Luceres altera à Lucumone ſiue Lucretio, ſive à Luco quem aſylum vocaverat Romulus. Tacitus An. II. cap. 25. Viſa ſive ex metu credita. Idem c. II. 29. Die ſenatus

me-

metu & ægritudine feſſus, ſive ut tradidere quidam, ſimulato morbo. Idem Hiſt. lib. 1. cap. 39. Agitaſſe Laco, ignaro Galba, de occidendo T. Vinio dicitur, ſive ut pœna ejus animos militum mulceret. Idem Hiſt. lib. 4. c. 47. Nec multo poſt neceſſitas abiit, ſive omiſſa ſimulatio. Taceo apud ſcriptores Latinos frequentiſſimum particulam SIVE repetitam ſæpius, rebus interponi diverſis.

CHRI-

Digitized by Google

CHRISTOPHORI
CELLARII
DISCVSSIO
APPENDICIS DANICAE

ad

Curas ſuas Poſteriores,

nuper novo titulo

Obſervationum ſingulari-
um circa Latinam
linguam præno-
tatæ;

iterum auctior edita.

JENÆ, & iterum PANORMI
Apud Didacum Bua 1707.

Imp. Sidoti V.G. Imp. Ugo P.

DISCVSSIO

OBSERVATIONVM SINGVlarium circa Latinam linguam.

ANTE A TITVLO

Appendicis ad Curas Poſteriores Chriſtophori Cellarii editarum.

UNdeviginti anni ſunt, quum libellum in lucem emiſi, quem juvenis olim meorum privato uſui ex Voſſiii potiſſimum de Vitiis ſermonis tractatu compoſueram. Sub idem tempus

pus *Olai Borrichii* , eminente ingenio viri, in laudatum Voſſii librum *Cogitationes* in Dania prodierunt, quibus viſis perlectiſque demiratus fui , ſæpe Gerardum Joannem Voſſium (at quam vaſtæ doctrinæ virum!) in cenſu Latinitatis agendo non , quod res eſt , præcipiti cura judicaſſe , tot innocentibus præter meritum loco motis, aut civitatis jure, quod antiquitus habuerant , indigne ſpoliatis . Eædem Cogitationes incitamento mihi fuere, ut plurimos Latinitatis auctores à Ciceronis ætate ad illa uſque tempora, quibus barbarę gentes Italiam & provincias , & una Latinam linguam , quæ ampliſſimi uſus fuerat, in ſuæ indolis formam deturparunt ; quantum per officii rationes licebat , curſim & properanter retractarem. Multa ſane animadverti tum Lexicorum condito-

ditoribus, tum cenſoribus Latini-
tatis ignorata fuiſſe, quibus non
minus, quam Borrichii, & alio-
rum obſervationibus inſtructus
CURAS POSTERIORES abhinc quin-
decim annos conſignavi & publi-
ci uſus editione feci, in quibus
tum alios viros, per quos profe-
ceram, tum Olaum etiam Borri-
chium honoris cauſſa ſemper no-
minavi, nec parca illos laude
proſequutus fui. Erant tamen
nonnulla, in quibus à Borrichio
diſſentiebam, quæ liberè, ut in-
genuarum artium cultorem de-
cet, non propoſui modo, ſed ar-
gumentis etiam, ut puto, non
contemnendis confirmavi. Librũ
meum in Daniam perlatum, pu-
blicis lectionibus Borrichius, tum
regiæ Academiæ RECTOR, ponde-
randum adſumſit, uti ex progrã-
mate vidi, quo ſuos & collega-
rum labores, ut moris eſt acade-

miis,

miis ; anno CIƆ IƆC LXXXI. præſignificavit. Altero anno vel eadem, quæ prælegerat, vel auctiora etiam edidit, quibus *Analectorum ad Cogitationes de lingua Latina* nomen præſcripſit. Nihil non honoris mihi in illo libro detulit, & pro genio ſuo ſatis modeſte, cuncta examinavit, quamvis vix ſemel aut iterum ceſſerit, meliora à me admonitus: ne forſan erraſſe videretur, qui tanta auctoritate non ſolum inter ſuos, ſed exteris etiam regionibus erat. Interea quod in odium concitare alios poſſet, amicitiam inter nos, etiam mutuis litteris deinceps cultam, conciliavit: nec ægre illius diſſenſionem ferebam, & in priori opinione tenaciorem aliquando perſeverantiam. Quum verò diſtracta Curarum exemplaria eſſent, & de nova editione Bibliopola admoneret, non potui,

tui, quin de iis etiam diſſererem, quæ Analectis Borrichianis contra me diſputata fuerant. Deſii dubitare, ſi quæ certiora attulerat probaveratque exemplis illuſtrioribus: ubi priori ſententiæ inſiſtebat, mihi quoque meam tueri neceſſum erat, & firmioribus argumentis corroborare. Sic iterum prodierunt anno LXXXVI. Curæ meæ Poſteriores, ſed auctæ multis in locis, nonnullis etiam emendatæ, ad quas non Olaus Borrichius, ſed junior aliquis *Andreas* ejuſdem cognominis, ut dedicatione expreſſum eſt, ſequenti anno LXXXVII. animadverſiones edidit, quibus hanc inſcriptionem fecit: *Appendix ad Curas Poſteriores recognitas viri clariſſimi Chriſtophori Cellarii, Hafniæ.* Præfatione ſuam operam in alieno negotio ſic inſtituit excuſare: *De toto hoc inſtituto plenius haud dubie celeberrimus*

rimus Borrichius diſſeruiſſet ipſe, ſi vel per graviora negotia licuiſſet in harenam hanc ulterius deſcendere, vel libuiſſet amicitiam, quâ clariſſ. Cellario obſtrictus eſt, ullo modo fatigare. Gratum mihi, quod de clariſſimi OLAI mecum inſtituta amicitia fatetur: nec moleſtam, quam ipſe operam contra Curas meas inſumſit. Non enim ita delicatulus ſum, ut ferre non poſſim ſi quis lituram in mea faciat, aut perdoceat meliora, præſertim in ea cauſſa & materia, quæ non unius hominis induſtriæ eſt, videlicet univerſam Latinitatem perluſtrare, & ad minimos etiam apices reſpicere, cum aliis libris eoſdem conferre, & ubi diſſonantia eſt, ad antiquiores refugere, & quæ commodiſſima lectio ſit, exinde dijudicare. Velim quamplurima doctiſſimus Auctor attuliſſet, quæ dubiam Latinitatem

con-

confirmarent, quum nemini lubentius debeam, quam qui vocabuli formam, ignoratam antea, aut ſignificationem mihi demōſtraverit. Verum perlecto libello iſto, nihil ſanè inveni, quod me ab ſententia priori dimoveret, quum litteratiſſimus auctor duo ſibi propoſuiſſe ex perlecto opuſculo conſtet, aut mea, quæ defenderam; novis exemplis cōfirmare, quaſi numero certandum ſit, non pondere argumentorum, quod minime mihi ingratum eſt, quamvis ſit ſuperfluum: aut quædam ex maioris Borrichii Analectis pertinacius tueri, quamlibet altera Curarum editione oſtenderam, non leviſſimis fulcris, aut pœnitenda auctoritate ſtare quæ in contrariam partem à me adlata fuerant: quædam etiam illius ab inſtituto noſtro longius declinare! Non itaque opus erat, ut quid-

quam Appendici illi reponerem, quę partim mea cõfirmabat, partim nihil novi adferebat, ſed quæ Curis poſterioribus meis ſatis expoſita atque declarata fuerant. Contentus judicio eram, quod viri clariſſimi, qui Eruditorum Acta colligunt Lipſiæ, anno CIↃ IↃC LXXXII. & doctiſſimus auctor Colloquutionum menſtruarum, quæ ibidem prodeunt, anno CIↃ IↃC XCII. de iſta Appendice fecerant, quo ſatis pro me etiam reſponſum videbatur. Acceſſit alia ratio, ut tacere mallem, quam quidquam cenſori meo regerere, quod alienus ſemper fui à ſcribendi genere, quod contentiones alit, nec ſpem conciliationis per oſtinatam partis opinionem habet, præſertim ſi quid ille admiſcuit, acerbi, quemadmodum Appendicem illam cum laude mea & aculeos habere, legenti non

non poteſt obſcurum eſſe, quos tamen auctoris juventuti condono, infra, ubi ſingula excutienda ſunt, perbreviter, & ſine acerbitate, quam iniqui & alieni à loco ſint, omnibus monſtraturus. Sic conſtitutum mihi erat, ſilentio Appendicem prætermittere, in qua ſententia etiam perſtaturus fuiſſem, niſi proximis nundinis libellus prodierit ita inſcriptus: *A. B.* (lege Andreæ Borrichii) *Obſervationes ſingulares circa Latinam Linguam ex claſſicis & aliis probatiſſimis auctoribus collectæ, & ad uberiorem indaginem propoſitæ. Francofurti anno* 1694. Putaſſes recentiſſimum libellum eſſe, quo novum aliquid & inauditum cōtra me adferatur, quia nomen meum per ſingulas fere pagellas expreſſum conſpicitur. Quem quum evolverem à bibliopola mihi transmiſſum, illico depre-

 hendi

hendi, non novum librum, ſed veterem illam Appendicem eſſe, novo operculo veſtitam, novo laudatam titulo, ut Sardis venalibus ſolet. Silicet qui vendiderat bibliopola, quum pauciores emtores, quam ſperaverat, inveniſſet, ne ſumtus, quem fecerat, periret, arte quadam, ſed ab honeſtis & liberalibus aliena, ſibi conſulturus, abſciſſa veteri dedicatione & cenſura academica, quæ ætatem adſcriptam habebat, titulo, ut dixi, immutato, præfationem veterem alio typo, ut nova appareret, recudi curavit, quo emtores novitatis ſtudioſi, falſo hoc prætextu illecti, cupidius & incōſideratius, quod neglexerant antea, non tam in uſum ſuum, quam in lucrum venditoris emtitarent. Credo etiam permultos deceptos fuiſſe, quibus controverſiæ illæ, me & inter Olaum a-

gitatæ,

gitatæ, notiſſimæ nō fuerunt. Ut ergo luculentius appareat, nihil novi contra me incruſtato hoc libro tentatum eſſe, & quæ olim tentata fuerant, non tanti eſſe, ut ſententiam meam, quam de Latinitate habui, expugnent, vel aboleant; cum pace auctoris, quiſquis ille, de quo diverſa mihi narrantur, breviſſimè exponam, quæ hoc libello ſeu Appendice continentur. Ita autem operam diviſam volo, ut quæ ſparſa auctor & confuſa tradidit, in duos ordines diſponam, quorum primo ea recitentur, quæ ad juvandam ſenrentiam meam ſuperaddidit: altero quæ adverſum Curas meas iteratas produxit, ut patroni ſui Analecta tueretur.

CLASSIS
PRIOR
APPROBATORVM
AB
ANDREA BORRICHIO.

ROrulentus. Hanc vocem Borrichius major in barbaris ſcripſerat: vindicavi auctoritate Columellæ, Plinii, Solini: junior, ne mea reſtitutio ſolius ſit, aut à me aliquid accepiſſe fateatur, *idem*, ait, *auditores ſuos ante aliquot annos ex Plinio docuit celeberrimus Borrichius.* Credam de viro induſtrio & multæ lectionis, etſi paulo ante in Analectis nihil ejus prodiderat. intra quinquennium ergo iſtos *aliquot annos* ſteтiſſe oportet.

ABOMINOR. Duobus exemplis ex Analectis uſus fueram: cetera mea ſunt. Addit Andr. Borrichius non ſine aculeo. *Forte in Analectis adducta inter illa recenſeri voluit vir clariſſimus, quæ ſibi in memoriam à celeberrimo Borrichio repreſſa dicit, poſtquam exciderant.* Sciat autem doctiſſiſs. Andreas, ſicubi ita loquutus fui, à patrono vel gentili ſuo didiciſſe, quem quum immeritò *Suſtentaculum* rejeciſſe ex Tacito admonerem, reſpondit Analect. pag. 21. *Profiteor Clar. virum memoriæ meæ iterum impreſſiſſe vocabulum Taciti SUSTENTACULUM.* Hûc ergo ſuum irrideat, ſi turpe eſt memoriam hominis ab alio aliquando ſuſcitari.

ÆQUOR pro *mari*, in poeticis ſcripſeram: ſuperaddit Andr. Borrichius, poetis præterea *campi* quoque *planitiem* ſonare, quod

teatur, *advocaſſe Livium lib.* XLII. *cap.* XXII. Pungit, quod aliquando & Olaus fecit, meæ præfationis primæ verba: *Scriptores veteres, quos claſſicos appellamus: præſertim ſolutæ orationis: etiam ſequiores, tamen alicujus nominis, inde à ſæculo Theodoſii & Honorii ad Ciceronis tempora regreſſus*, QUANTUM LICUIT PER OFFICII RATIONES, *legendo percucurri fere ſingulos.* Quid opus erat hac repetitione, quæ quo animo profecta ſit, nemini ignotum eſſe poteſt? Contentus paucis in re clara eram. Si verò etiam ſubterfugiſſet exemplum meos oculos, id paſſus eſsē, quod ſolent homines, à qua lege nec Danos exemtos eſſe, in *Rorulentus* & *Suſtentaculum* antea demonſtravi.

IN PRÆSENTIA. Iis quæ ex Cicerone, Cæſare, Livio, Plinio attuleram, addit quædam ex eiſ-

dem

dem Cæſare atque Livio, etiam ex Varrone, numeri augendi & roboris ſententiæ meæ confirmandi cauſſa.

IN TANTUM, UT. Meis ex Columella, Seneca, Plinio teſtimoniis, plura ejuſdem Plinii adjiciuntur: non quod opus ſint, ſed ne nihil adjeciſſe videatur.

IMPATIENTER. Eadem liberalitate tribus meis per Gradus variatis, unum exemplum Taciti ſuperadditur.

MAGNIFICO, PURIFICO pluribus ex Plinio documentis illuſtrantur, quum pauciora mihi ex eodem Plinio atque Tranquillo ſatis fuerant, quia non de his, ſed de *Glorifico*, eccleſiæ verbo, inſtitutum erat agere.

NUTRICIUS. Hujus ſubſtantivam notionem ex Cæſare & veteri inſcriptione ſtabiliveram, quę ſola dubitata fuerat: certiorem ad-

pus *Olai Borrichii*, eminente ingenio viri, in laudatum Voſſii librum *Cogitationes* in Dania prodierunt, quibus viſis perlectiſque demiratus fui, ſæpe Gerardum Joannem Voſſium (at quam vaſtæ doctrinæ virum!) in cenſu Latinitatis agendo non, quod res eſt, præcipiti cura judicaſſe, tot innocentibus præter meritum loco motis, aut civitatis jure, quod antiquitus habuerant, indigne ſpoliatis. Eædem Cogitationes incitamento mihi fuere, ut plurimos Latinitatis auctores à Ciceronis ætate ad illa uſque tempora, quibus barbarę gentes Italiam & provincias, & una Latinam linguam, quæ ampliſſimi uſus fuerat, in ſuæ indolis formam deturparunt; quantum per officii rationes licebat, curſim & properanter retractarem. Multa ſane animadverti tum Lexicorum condito-

ditoribus, tum cenſoribus Latinitatis ignorata fuiſſe; quibus non minus, quam Borrichii, & aliorum obſervationibus inſtructus CURAS POSTERIORES abhinc quindecim annos conſignavi & publici uſus editione feci, in quibus tum alios viros, per quos profeceram; tum Olaum etiam Borrichium honoris cauſſa ſemper nominavi, nec parca illos laude proſequutus fui. Erant tamen nonnulla, in quibus à Borrichio diſſentiebam, quæ liberè, ut ingenuarum artium cultorem decet, non propoſui modo, ſed argumentis etiam, ut puto, non contemnendis confirmavi. Librũ meum in Daniam perlatum publicis lectionibus Borrichius, tum regiæ Academiæ RECTOR, ponderandum adſumſit, uti ex programate vidi, quo ſuos & collegarum labores, ut moris eſt academiis,

miis, anno cIↃ IↃC LXXXI. præſignificavit. Altero anno vel eadem, quæ prælegerat, vel auctiora etiam edidit, quibus *Analectorum ad Cogitationes de lingua Latina* nomen præſcripſit. Nihil non honoris mihi in illo libro detulit, & pro genio ſuo ſatis modeſte cuncta examinavit, quamvis vix ſemel aut iterum ceſſerit, meliora à me admonitus: ne forſan erraſſe videretur, qui tanta auctoritate non ſolum inter ſuos, ſed exteris etiam regionibus erat. Interea quod in odium concitare alios poſſet, amicitiam inter nos, etiam mutuis litteris deinceps cultam; conciliavit: nec ægre illius diſſenſionem ferebam, & in priori opinione tenaciorem aliquando perſeverantiam. Quum verò diſtracta Curarum exemplaria eſſent, & de nova editione bibliopola admoneret, non potui,

tui, quin de iis etiam diſſererem, quæ Analectis Borrichianis contra me diſputata fuerant. Deſii dubitare, ſi quæ certiora attulerat probaveratque exemplis illuſtrioribus : ubi priori ſententiæ inſiſtebat, mihi quoque meam tueri neceſſum erat, & firmioribus argumentis corroborare. Sic iterum prodierunt anno LXXXVI. Curæ meæ Poſteriores, ſed auctæ multis in locis, nonnullis etiam emendatæ, ad quas non Olaus Borrichius, ſed junior aliquis *Andreas* ejuſdem cognominis, ut dedicatione expreſſum eſt, ſequenti anno LXXXVII. animadverſiones edidit, quibus hanc inſcriptionem fecit : *Appendix ad Curas Poſteriores recognitas viri clariſſimi Chriſtophori Cellarii, Hafniæ.* Præfatione ſuam operam in alieno negotio ſic inſtituit excuſare : *De toto hoc inſtituto plenius haud dubie celeberrimus*

rimus Borrichius diſſeruiſſet ipſe, ſi vel per graviora negotia licuiſſet in harenam hanc ulterius deſcendere, vel libuiſſet amicitiam, qua clariſſ. Cellario obſtrictus eſt, ullo modo fatigare. Gratum mihi, quod de clariſſimi OLAI mecum inſtituta amicitia fatetur: nec moleſta, quam ipſe operam contra Curas meas inſumſit. Non enim ita delicatulus ſum, ut ferre non poſſim ſi quis lituram in mea faciat, aut perdoceat meliora, præſertim in ea cauſſa & materia, quæ non unius hominis induſtriæ eſt, videlicet univerſam Latinitatem perluſtrare, & ad minimos etiam apices reſpicere, cum aliis libris eoſdem conferre, & ubi diſſonantia eſt, ad antiquiores refugere, & quæ commodiſſima lectio ſit, exinde dijudicare. Velim quamplurima doctiſſimus Auctor attuliſſet, quæ dubiam Latinitatem

con-

confirmarent, quum nemini lubentius debeam, quam qui vocabuli formam, ignoratam antea, aut ſignificationem mihi demōſtraverit. Verum perlecto libello iſto, nihil ſanè inveni, quod me ab ſententia priori dimoveret, quum litteratiſſimus auctor duo ſibi propoſuiſſe ex perlecto opuſculo conſtet, aut mea, quæ defenderam; novis exemplis cōfirmare, quaſi numero certandum ſit, non pondere argumentorum, quod minime mihi ingratum eſt, quamvis ſit ſuperfluum: aut quædam ex maioris Borrichii Analectis pertinacius tueri, quamlibet altera Curarum editione oſtenderam, non leviſſimis fulcris, aut pœnitenda auctoritate ſtare quæ in contrariam partem à me adlata fuerant: quædam etiam illius ab inſtituto noſtro longius declinare! Non itaque opus erat, ut

quid-

quam Appendici illi reponerem, quę partim mea cõfirmabat, partim nihil novi adferebat, ſed quæ Curis poſterioribus meis ſatis expoſita atque declarata fuerant. Contentus judicio eram, quod viri clariſſimi, qui Eruditorum Acta colligunt Lipſiæ, anno CIↃ IↃC LXXXII. & doctiſſimus auctor Colloquutionum menſtruarum, quæ ibidem prodeunt, anno CIↃ IↃC XCII. de iſta Appendice fecerant, quo ſatis pro me etiam reſponſum videbatur. Acceſſit alia ratio, ut tacere mallem, quam quidquam cenſori meo regerere, quod alienus ſemper fui à ſcribendi genere, quod contentiones alit, nec ſpem conciliationis per oſtinatam partis opinionem habet, præſertim ſi quid ille admiſcuit acerbi, quemadmodum Appendicem illam cum laude mea & aculeos habere, legenti

non

non poteſt obſcurum eſſe, quos tamen auctoris juventuti condono, infra, ubi ſingula excutienda ſunt, perbreviter, & ſine acerbitate, quam iniqui & alieni à loco ſint, omnibus monſtraturus. Sic conſtitutum mihi erat, ſilentio Appendicem prætermittere, in qua ſententia etiam perſtaturus fuiſſem, niſi proximis nundinis libellus prodierit ita inſcriptus: *A. B.* (lege Andreæ Borrichii) *Obſervationes ſingulares circa Latinam Linguam ex claſſicis & aliis probatiſſimis auctoribus collectæ, & ad uberiorem indaginem propoſitæ. Francofurti anno* 1694. Putaſſes recentiſſimum libellum eſſe, quo novum aliquid & inauditum cōtra me adferatur, quia nomen meum per ſingulas fere pagellas expreſſum conſpicitur. Quem quum evolverem à bibliopola mihi transmiſſum, illico depre-

hendi, non novum librum, ſed veterem illam Appendicem eſſe, novo operculo veſtitam, novo laudatam titulo, ut Sardis venalibus ſolet. Silicet qui vendiderat bibliopola, quum pauciores emtores, quam ſperaverat, inveniſſet, ne ſumtus, quem fecerat, periret, arte quadam, ſed ab honeſtis & liberalibus aliena, ſibi conſulturus, abſciſſa veteri dedicatione & cenſura academica, quæ ætatem adſcriptam habebat, titulo, ut dixi, immutato, præfationem veterem alio typo, ut nova appareret, recudi curavit, quo emtores novitatis ſtudioſi, falſo hoc prætextu illecti, cupidius & incōſideratius, quod neglexerant antea, non tam in uſum ſuum, quam in lucrum venditoris emtitarent. Credo etiam permultos deceptos fuiſſe, quibus controverſiæ illæ, me & inter Olaum a-

gitatæ,

gitatæ, notiſſimæ nō fuerunt. Ut ergo luculentius appareat, nihil novi contra me incruſtato hoc libro tentatum eſſe, & quæ olim tentata fuerant, non tanti eſſe, ut ſententiam meam, quam de Latinitate habui, expugnent, vel aboleant; cum pace auctoris, quiſquis ille, de quo diverſa mihi narrantur, breviſſimè exponam, quæ hoc libello ſeu Appendice continentur. Ita autem operam diviſam volo, ut quæ ſparſa auctor & confuſa tradidit, in duos ordines diſponam, quorum primo ea recitentur, quæ ad juvandam ſenrentiam meam ſuperaddidit: altero quæ adverſum Curas meas iteratas produxit, ut patroni ſui Analecta tueretur.

CLASSIS

PRIOR

APPROBATORUM

AB

ANDREA BORRICHIO.

RORULENTUS. Hanc vocem Borrichius major in barbaris ſcripſerat : vindicavi auctoritate Columellæ, Plinii, Solini: junior, ne mea reſtitutio ſolius ſit, aut à me aliquid accepiſſe fateatur, *idem*, ait, *auditores ſuos ante aliquot annos ex Plinio docuit celeberrimus Borrichius.* Credam de viro induſtrio & multæ lectionis, etſi paulo ante in Analectis nihil ejus prodiderat. intra quinquennium ergo iſtos *aliquot annos* ſtetiſſe oportet. ABO-

ABOMINOR. Duobus exemplis ex Analectis uſus fueram: cetera mea ſunt. Addit Andr. Borrichius non ſine aculeo. *Forte in Analectis adducta inter illa recenſeri voluit vir clariſſimus, quæ ſibi in memoriam à celeberrimo Borrichio repreſſa dicit, poſtquam exciderant.* Sciat autem doctiſſiſs. Andreas, ſicubi ita loquutus fui, à patrono vel gentili ſuo didiciſſe, quem quum immeritò *Suſtentaculum* rejeciſſe ex Tacito admonerem, reſpondit Analect. pag. 21. *Profiteor Clar. virum memoriæ meæ iterum impreſſiſſe vocabulum Taciti SVSTENTACVLVM.* Hûc ergo ſuum irrideat, ſi turpe eſt memoriam hominis ab alio aliquando ſuſcitari.

ÆQUOR pro *mari*, in poeticis ſcripſeram: ſuperaddit Andr. Borrichius, poetis præterea *campi* quoque *planitiem* ſonare, quod

equidem nunquam ego negaveram: neque verò opus erat alienum à propoſito adferri, cujus ſumma fuit oſtendere, in proſa *æquor* pro *mari* intolerabilius eſſe, quamvis Pomponius Mela ita uſus fuerit.

COUERSATIO. Confirmat ſententiam meam Senecæ & Taciti exemplis pluribus: mihi ſuffecerat, Tacitum & Senecam ex aliis locis patronos advocaſſe.

CAUSSA auferendi caſu, pro MEGEN, non tantum poſtponi, ſed etiam caſui ſuo præponi poſſe, ex Livio probaveram: Andr. Borrichius addit Ennium ex Servio & Nonio Marcello.

COMPOSITIO. Notionem medicinalem, quam ex Cicerone, Celſo, & Seneca oſtentaveram, auget uno Columellæ exemplo.

CORPORALIS & INCORPORALIS. Noſtris ex Seneca exem-

exemplis adduntur alia ex eodem.

DEFECTUS. Ex aurea ætate contra Scioppium probaveram hoc adjectivum ſive participium: adjungit Andr. Borrichius documenta ætatis argenteæ.

EST pro *Licet*. Totus noſter eſt doctiſſimus auctor Appendicis. Unum Plinii, nec ſibi tamen admodum gratum, exemplum adjecit.

HODIEQUE deferendam cōtra Scioppium, uſus ad id etiam exemplis quibuſdam ab Olao cōmemoratis. Omne autem crimen quod objicitur, hoc meum eſt, quod non plura teſtimonia attuleram, quaſi opus mihi numero fuiſſet & multitudine argumentorum. Sed aliud probrum: *Potuiſſet*, inquit, *vir clariſſimus, quum diligentiſſime poſt celeberrimum Borrichium ſe bonos auctores legiſſe fa-*

teatur, *advocaſſe Livium lib.* XLII. *cap.* XXII. Pungit, quod aliquando & Olaus fecit, meæ præfationis primæ verba: *Scriptores veteres, quos claſſicos appellamus: præſertim ſolutæ orationis:etiam ſequiores, tamen alicujus nominis, inde à ſæculo Theodoſii & Honorii ad Ciceronis tempora regreſſus*, QUANTUM LICUIT PER OFFICII RATIONES, *legendo percucurri fere ſingulos*. Quid opus erat hac repetitione, quæ quo animo profecta ſit, nemini ignotum eſſe poteſt? Contentus paucis in re clara eram. Si verò etiam ſubterfugiſſet exemplum meos oculos, id paſſus eſsē, quod ſolent homines, à qua lege nec Danos exemtos eſſe, in *Rorulentus* & *Suſtentaculum* antea demonſtravi.

IN PRÆSENTIA. Iis quæ ex Cicerone, Cæſare, Livio, Plinio attuleram, addit quædam ex eiſ-

dem

dem Cæſare atque Livio, etiam ex Varrone, numeri augendi & roboris ſententiæ meæ confirmandi cauſſa.

IN TANTUM, UT. Meis ex Columella, Seneca, Plinio teſtimoniis, plura ejuſdem Plinii adjiciuntur: non quod opus ſint, ſed ne nihil adjeciſſe videatur.

IMPATIENTER. Eadem liberalitate tribus meis per Gradus variatis, unum exemplum Taciti ſuperadditur.

MAGNIFICO, PURIFICO pluribus ex Plinio documentis illuſtrantur, quum pauciora mihi ex eodem Plinio atque Tranquillo ſatis fuerant, quia non de his, ſed de *Glorifico*, eccleſiæ verbo, inſtitutum erat agere.

NUTRICIUS. Hujus ſubſtantivam notionem ex Cæſare & veteri inſcriptione ſtabiliveram, quę ſola dubitata fuerat: certiorem

adjectivam obiter ex Columella, & Arnobio monſtrabam, quibus Varronem litterator eruditiſſimus ſubjecit.

NOVISSIMUS, NOUISSIME. Ciceronem, Cæſarem, Caſſium, Catullum, Virgilium pro adjectivo: & pro adverbio eundem Caſſium & Plancum ad Ciceronem, Salluſtium, Hirtium, Val. Antiatem advocaveram, qui ſatis mihi eſſe poterant; non autem Borrichio, niſi pro illo Varronem & Livium: pro hoc eundem Varronem addidiſſet. Nec addit modo, quod licitum cuilibet eſt, nec mihi ingratum, ſed iterum me non latenter ferit. *Sinat*, inquit, *ſibi in memoriam reprimi Varronis illud* &c. ſed ſupra in *Abominor* dixi, non tam me, quam illum, quem ejus fermulæ auctorem habui Olaum Borrichium, magnum Cenſoris noſtri patronum, inepta

ta hac exprobatione agitari. Quicquid pro excuſando illo dicet, mihi quoque & excuſationi meæ dictum eſſe judicet. Non generoſi animi eſt, rem tantillam, & in cauſſa non inhoneſta, objectare, neque ſemel id feciſſe ſibi ſatis habere, ſed tanquam opima ſpolia (laureolam puto in muſtaco) rem bis vel ter repetitam oſtētare, ut cenſor meus fecit pag. LXIII. & CII. & CLXXI. edi-ditionis Hafnienſis.

OBLIVIONI TRADERE. Et heic Varronem meis ſuccenturiavit, quos ex florentiſſimo & ſequiori ſæculo arceſſiveram: nec verò Varronis illud, quod ſuperaddidit, lucidiſſimum eſt, aut extra dubitationem.

PRÆSENTANEUS. Pluribus à me productis ex Plinio, Seneca, Suetonio, unum quaſi ſuperpondium, ex eodem Plinio appendit.

Et hęc ſunt quæ litteratiſſimus auctor pro ſententia mea firmanda ex apparatu ſuo protulit, non inutilia; ſi pugnandum eſt numero, an autem ſemper meliora ſint & perneceſſaria, aliis dijudicando relinquo, quibus inſtituti noſtra ratio, & Borrichianæ controverſiæ hiſtoria non ignota eſt. Ad alteram partem, ubi contra nos copias ſuas educit, progrediendum, ut eadem brevitate oſtendamus, in quibus rebus & quantis argumentis ac rationibus ille à nobis diſſentiat.

* * *

CLAS-

CLASSIS

POSTERIOR

IMPROBATORVM

AB

ANDREA BORRICHIO.

PRimum reperitur, quod confectum Curis Poſterioribus erat, de Latinitatis aurea, id eſt optima ætate, quam Ciceronis & Auguſti temporibus definiveram: Borrichii altius ab ſecundo Punico bello deducunt, ut veteres poetæ atque comici comprehendantur; è quibus Tullius & Virgilius multum auri eruerint. Reſpondi pa. 13. non totum aureum eſſe, unde aurum colligitur, quod uniones etiam ex limo & ſordibus

bus eruuntur. Nunc addo : ſi vel totum etiam fuerit, quod Ennius Pacuvius, Lucilius & æquales cōdiderunt ; tamen negari non poteſt , rude id aurum fuiſſe , nondum perfecte expolitum ac limatum, cui ſupremam manum à Cicerone demum admotam fuiſſe, indubitatum ſapientibus eſt. Non reiicio ſuperiores , quos utique magni facio : Tullii tamen & æqualium nitori illos concedere, vel ſenſu judice adſirmo atque ſtatuo, & aureum ævum illud voco , quod nitidiſſimum politiſſimumque omnium fuit . Qui ſic anguſtior in aurea ætate videbar, iiſdem cenſoribus in argentea laxior juſto & liberalior viſus sū, quod ultra Trajani tempora ſub Pio demum Antonino limitem conſtituerim. De hoc etiam abundè actum in prologomenis Curarum fuit. Juſtinum, Gellium, Florum,

rum , bonæ notæ ſcriptores , ſed inferiores Trajano , adſerere volui, & ex æneæ ætatis cenſu,quem merito ſuo ſuperant, in digniorem revocare. Nec exiſtimandum eſt, extincto Trajano omnem elegantiam una extinctam & intermortuam fuiſſe . Non habet Latinitas tam manifeſta intervalla, quæ tanquam punctum indice digito monſtrari cupiẽtibus poſſint . Senſim & pedetentim labitur , quod venuſtum & decorum fuit. Neq: illis repugnare velim, qui Cornel. Celſum , quamlibet poſteriorem Auguſto Cæſare , ætatis aureæ ſcriptoribus, qua non indignus videtur , adjungi poſtulent, aut Columellam in ſuperiorem aliquem ordinem reduci . Hæc ex prologomenis noſtris de ætatibus Latinitatis doctiſſimus cenſor repetierat : ſequuntur ipſa vocabula, notiones atque formu-

læ, in quarum explicatione aliquid deſiderat.

ASSERO. Adfirmandi notionē aurea tempeſtate dubitavi uſurpatam, & Roſcianum illud apud Cic. l. II. de Orat. c. LIX. *Tibi vero aſſero*, diviſis vocibus *bas ſero*, ſcilicet *arbores*, cum Jano Grutero, Antonio Mureto, & Dionyſio Lābino legendum eſſe cenſui. Heic vires intendit Borrichius junior, ut auctoritatem illorum hominū infirmet. *Non*, inquit, c. 11. *quomodo magnis illis viris placuerit legere, ſed quomodo legi debeat, quæritur*. Sed quomodo debet? & ſi debet, quod ipſi placet, quomodo probat? Ait ridiculū perire, quod ex ſenis imitatione intendebatur, niſi legeris *aſſero*, prolixitatem enim ſermonis in ſene à filio facete eludi. At unde conſtat in abrupto verſu, quis sēſus ſit genuinus. quæ anteceſſerint, quæ fuerint ſub-

ſubſequuta? Deinde p.20.(repetitæ editionis p.18.) Lambinum alienare ſtudet. *Neſcio*, inquit, *quò factum ſit, ut Cl.Cellarius ſcripſerit, Lambinum* HAS SERO *legiſſe*, *quum libri Lambini omnes* , *quos inſpicere licuit, habeant* HASSERO. Ita factũ eſt, vir clariſſime, quod ego ipſius Lambini obſervationes, ut Lutetiæ CIϽ IϽ LXXIII. prodierunt,inſpexi & enotavi;tu Gothofrediano forte libro,qui in ſolo margine Lãbini lectionẽ tangit, aut ſimilibus,contentus fuiſti. Ita verò Lãbinus adnotatione LXXI TIBI EGO ANTIPHO, HAS SERO. *Sic legendum eſſe jam pridem viderunt docti viri. In his M. Ant. Muretus*: *non* ASSERO *ut eſt in vulgaribus codicibus*. HAS *autem intellige arbores* : *verba ſunt Antiphontis filii patris ſenis orationem imitantis*. Sed veritus, quod res eſt, in membranis criticos inveniſſe,quod commendant; *H* putat

tat ad *aſſero* veterũ more acceſſiſſe, ut ad *harundo*, *haruſpex*, *horiolor*, *have*. Nemo crediderit facile, quod, vir doctiſſime, ſuſpicaris. Utroque modo perſæpe *harundo*. & *arundo*, *haruſpex*, & *aruſpex*, atque ſic alia leguntur: an verò ſemel etiam *haſſero* pro *aſſero*, prƫter hunc locum, qui in quæſtione eſt, & pro argumento adferri nõ poteſt? num etiam *hadſero* dicemus, uti antiquis integra præpoſitione uti plerumque placuit? neminem vel mediocriter in Latinis verſatum id credo admiſſurum eſſe. Quum igitur parum ſpei in Roſciano præſidio ſit, nova noſter auxilia circumſpexit, & in Cƫſare atque Varrone etiam ſe inveniſſe gaudet. Ille, III. Civili c.xv. de legatis ad Cæſarem: *Magnũ quod aſſerebant, videbatur*. Ita ſcilicet plerisque editionibus, quæ in manu his temporibus ſunt, expreſſum

eſt:

eſt: vetuſtioribus omnibus [etiam recenriſſima cum Dionyſii Voſſii notis] *afferebant*. Elegātiſſime atq; ex genio linguæ, nam *adferre* nūtiorum legatorumq;adeo propriū eſt, ut abſolutè quoq; *allatum eſt*, ſive *adlatum eſt*, fit, per homines aut legatos nuntiatum. Cic. l. III. ep. x. *Quum eſt ad nos adlatum de temeritate eorum.* Livius l. IV. ca. XLVI. *Quæ cum adlata Romam eſſent.* Et l. X. c. XXI. *Ex Etruria adlatum erat.* Et l. XXIV. c. XXVII. *Punicam claſſem acceſſiſſe Pachynum adlatum eſt.* Ac l. XXXIII. c. XLVIII. *Viſum deinde Circinæ eum* [Hannibalem,] *adlatum eſt*, & aliis multis locis. Plus ſpei forte in Varrone reliquū cujus verba ſi integra, & ſalva ſunt, omnino aliquid adferent, quod eripere dubitationē poſſit. Lib. IV. de Lingua Latin. n. X. ait. *Epicharmus Ennii de mente humana dicit: Iſthic eſt de ſole ſumtus ignis;*

idem

idem ſolem adſerit; iſque totus mentis eſt, ut humores frigidæ ſunt humi, quæ ita doctiſs. Andr. Borrichius interpretatur, *Ennius idem ſolem ac ignem eſſe aſſerit, id eſt, adſirmat.* Adſirmarem & ego, ſi certior de toto loco eſſem. Scriptum Scaligeri & Gothofredi editione, *iſque actus eſt*: Scaliger Conjectaneis: *iſque totus eſt.* Idem *mentis* primo caſu ἀρχαικῶς poſitum exiſtimat. Sed quæ ſequũtur verba: *ut humores frigidæ ſunt humi*, ſecundum & uſu tritiorem poſtulant. Pronomen *idem* quoq; non apertiſſimũ, virile ſit an neutrum inter virile & femineum. Dubiam rem itaq; in dubio & obſcuro relinquo, donec major lux Varronis loco adfulſerit. Circa Trajani verò tempora obtinuiſſe illud, ut *aſſerere* eſſet *adſirmare*, ipſi Poſterioribus Curis c. 1. extremo conceſſimus.

CONTRARIO adverbiũ. Nulla

la lis de vocabulo,ſed de uno Ciceronis loco, de Univerſo c. XII. utrum *contrarios* an *contrario* legēdum ſit. Iſtud libri habent:hoc critici volunt. Nihil definivi, ſed alterius ſententiæ patronos, qui *contrario* legunt, dixi præſidium habere in Platonis, quem Cicero vertit, Græco adverbio ἐναντίως Opponit Andr.Borrichius.*Quis eo Ciceronem adigeret, ut verbū de verbo redderet?* Nec ego illum adigo, nec iſtam ſententiam acriter defendo,ſed ut probabilem aliorum refero. *Sin,* inquiebam,*ingenio criticorum aliquid concedendum omninò videtur adverbium præſtare.* Unde verò probabit vir doctiſs. Ciceronem adverbium illud ἐναντίως noluiſſe,ut ſonat,vertere?ita ſane inſtituerat preſſe vertendo, quæ antecedunt verba. *Deinde voluptate & moleſtia mixtū amorem* &c. quæ ut clarius eluceant, Græca cū La-

tinis

tinis compoſita p.59. & 60. exhibui, quæ inſpici poſſunt, & quid probabilius ſit, inde libere judicari. Pergit cenſor: *Si velis, vir Clar. corruptum omninò eſſe illum Ciceronis locum, unde confeceris* CONTRARIO, *non* CONTRARIE *legendum eſſe ex mente Lambini, quem accuratiſſimos inter criticos numeras?* Non volo: nec vero nego corruptionẽ valde probabilem eſſe, qua cõceſſa, proprius eſt ex *contrarios* facere *contrario*, quam *contrarie*. Ad illud autem de Lambino dicteriũ, quo ego quoq; & heic & pa.101. proſcindor, pauciſſimis verbis reſpondeo, non deridendum Lambinum eſſe, qui multa non pœnitenda ſcripſit, etſi non ignorem, quid nonnulli de illo, ejuſq; veterum ſcriptorum tentatis emendationibus ſentiant. Neque ego illũ tam *accuratiſſimum* laudavi, quam p.104. Cur. Poſter. accuratiſſimis

Gru-

Grutero, & Mureto ſubjunxi, ex quorũ ſocietate participat, ſi majore forſan, quam pro merito, ut Andr. Borrichio videtur, ornatus laude fuit. Eſt etiam ubi eundẽ ab accuratiſſimis diſtinxi p. 57. Curar. Poſterior. in verbo *Conſiliari*.

FERIARI. Me nõ intelligit, qui heic contra me multis verbis depugnat. Nunquam dubitavi, *Feriatus* ſive participium, ſive nomẽ eſt, oppido antiquũ eſſe: quin potius Ciceronis, Trebonii, Horatii teſtimoniis ipſemet ſtabiliveram. In ceteris formis *Ferior*, *Feriabar*, *Feriabor*, *Feriarer*, *Feriari*, antiquiora teſtimonia requiſivi. Non autem Andreas Borrichius aliud ex Varrone & Ciceronis fragmento adfert, quam *feriatus*, rem à quæſtione noſtra, prorſus alienam. De Statii ſupino *ite feriatum*, l. 1. ſilv. VI. principio, ipſemet dubitat, quia meliores libri omnes *feriatæ*,

non

non feriatum,habent. Alienus eſt, quum de Catulli ætate mihi obiicit,de qua nunquam fui incertus. Dicere forſan de Pervigilo Veneris voluit, an Catulli auctoris ſit, & an ejus ætatem exæquet: quod, dubitante Salmaſio, in medio reliqui,penitus nō negavi. Etſi illud etiam carmen Catulli eſſe, nihil inde probatum foret, quam *feriatus* antiquum eſſe,quod Ciceronis Trebonii, Horatii, & æqualiū ſuffragiis dudum egomet oſtenderam. Pervigilii enim hæc tantummodo verba ſunt.

Nec tamen credi poteſt
Eſſe amorem feriatum, ſi ſagittas vexerit.
Ite nymphæ: poſuit arma, feriatus eſt amor.

HUMILIS,HUMILITAS. Dixi Poſterioribus Curis, virtutis notionem penes eccleſiaſticos eſſe. Ne verò nihil darem, ex ævo poſteriore

ſteriore Spartianum in Juliano conceſſi, cui ille humilitatem tanquam virtutem contribuit. Heic clamat Borrichius junior, extremum alterum, ſuperbiæ oppoſitū, non virtutem intelligi. Bene. Sic enim auget ille ſententiam meã. Non autem me temere interpretatum Spartianum eſſe, ex verbis illius puto luculentiſſimum. *Objecta eſt*, inquit, *ſuperbia, quum ille etiam in imperio fuerit humillimus*. Quod ſi *humillimus* defectu fuit, cur imperium adfectavit, emit, invaſit? cur *humaniſſimus*, *benigniſſimus*, *moderatiſſimus* ibid. ab Spartiano laudatur? quæ ſanè virtutes cū humilitatis vitio non poſſunt cōjunctæ eſſe. Lege c. IX. Spartiani. Nec in Tragici locis, qui proferuntur; ſatis præſidii eſt contra me: Nō virtus ibi, qualis eccleſiaſticis ſignificatur, ſed in Thyeſte v. 211. plebejus ſtatus: in Hippoly-

to v.610. humilitas nominis, ſine imperio: in Octavia v. 494. vitiū & adulatio, quādo Roma & ſenatus ſerviebat. Exemplum Plinius præbet l. 8. ep. 6. De ceteris, quæ communia Andreæ cum Olao ſunt, abunde dictum eſt in Curis Poſterioribus.

ILLEGITIMUS Valerio vindicaverat major Borrichius, confiſus libris recentibus, etiam ratione ſeu argumento. Libros pravitatis convici ex manuſcriptis & antique impreſſis: de argumento ſubdit nunc junior: *Ad hoc Cellarius nihil.* Immo multa, omnia, nec tam meis quam Oliverii, vetuſti ſcholiographi, & Petri Joſephi Caſtelii verbis, quæ relegi poſſunt, ex pag. mea 357. Addo exemplum perquam ſimile ex Lactan. l. VI. c. IX. *Populus Romanus per feciales bellum indicendo, & legitime injurias inferendo, ſemperque aliena cu-*

piendo

piendo atque rapiendo, poſſeſſionẽ ſibi totius orbis comparavit. Mirũ, quod non heic quoq; *illegitime injurias inferre* obtrudãt corruptores. Urget doctiſs. Andr. Borrichius particulam QUASI, *ex qua facilè ſuſpiceris, corruptos eſſe, quos cum ſuis ſequutus eſt Cellarius*. At quo non rapit obſtinata & pertinax in errore opinio. Erubuit Olaus retractare quæ ſcripſerat, (quod tamẽ aliquãdo fecit à me admonitus in *Delectabiliter*, Analect. n. x.) idq: famæ & auctoritati clariſſimi viri condonabatur: Andreas autẽ non erubeſcit aperte veritati reclamare. QUASI enim ſententiam meam tuetur, tanquã conſueta ὀξυμωρ mitigatio, qualis eſt *legitima intẽperantia*, quæ duriuſcula compoſitio mollitione quadam, per *quaſi* ſignificanda indigebat. Lege, quiſquis es, Curas noſtras Poſteriores: aliter, ſcio, ſi cãdidus es, judicabis.
 IN-

INDIGITARE, & quæ inde ſunt INDIGITAMENTA. Fruſtra Andr. Borrichius ad Scalig. provocat p.50. *qui apud Feſtū ex Varrone obſervavit, ea ſignificatione* INDIGITAMENTA *reperiri, qua apud alios* INDICES. Feſti, ut vulgo creditur, verba ſunt. *Indigitamenta, incantamenta, vel indicia*(quidam *judicia*) Ad quæ Scaliger: *Explicatio hæc Pauli eſt, non Feſti. Quis ignorat pontificios libros ita* (indigitamenta) *vocatos*? *Gloſſarium* : INDIGITAMENTA, ἱερητικὰ βιβλία At Borrichius quoque pro ſua opinione, *Nec aliter Gloſſæ veteres*. Omnino aliter, ut jam etiam Scaligeri cenfeſſione deprehenſum eſt, quæ verba ex Gloſſis Philoxeni ſunt. Aliæ, *Indigitamenta*, ἱερατικά: & Cyrilli, *Indigito*, τίνομαι.

INFERNUS ſubſtantive. De Varronis fragmēto diſputatio eſt, ſcripſeritne *infernus tenebroſus*, an

in-

infernus tenebro, vel *tenebrio*, uti in MSS.Mercerus & Gothofredus invenerũt, quos duces malui,quam prave impreſſos libros,ſequi.Vide Curas noſtras Poſter. De plurali *inferna* Andr.Borrichius meam ſententiam novo exemplo Senecę auget: illud autem Taciti hiſt.l.v. c.v. alienum à quæſtione eſt,quia Manes intelliguntur. *Eadē*,inquit, *de infernis perſuaſio*, Ægyptiis & Judęis puta.ideoq;Curtius Pichęna *infernos* quarto caſu interpretatur: & Julianus Pichon, *eadem fides de inferis.*

SALTEM. Uſum ſæculo argẽteo non negavi, quamvis nec ille frequẽs aut multus eſt. Quapropter morem ſæculi noſtri taxavi, quo ubiq;& frequentiſſime *ſaltem* pro *tantúmodo* aut ſimili adhibetur. Lis ſupereſt de ævo meliore, ex quo Tullius, princeps illius, mearum partium eſt, etiam Livi-

us, præter unum dubium locum, nec verò mihi per ſe adverſum: & ſic de aliis antiquis omnibus cenſendum eſt. De Virgilio reſponſum Curis Poſterioribus.

VALEDICERE conjunctis ſyllabis. Dixi poſſe diviſis legi, ut apud Ovidium *Sepe vale dicto*. Sed nihil facit tmeſis contra me Varroniana *conſue quoq; faciunt*, quia Ovidius, quem produxi, ſine tmeſi, loquutus erat.

Hæc de ſecundæ claſſis priori ordine, quo diſſenſum meū à Cogitat. Borrichianis jam tum in Analectis ab Olao examinatum, denuo Andreas, poſtquam Analectis reſponderam, excuſſum voluit: an etiam ſuperaverit, penes lectorem illorum, quæ modo propoſuimus, judicium liberum & æquum eſto. Nunc progreſſum ad illa faciemus, quæ propria ſunt Analectorum. *Non ægre ferat*, inquit de me Andreas,

dreas, *ad ea nunc tranſiri, de quibus in Analect. celeb. Borrichii dubitare ſe faſſus eſt. Sinat & CURAS ſuas TERTIAS pari modeſtia expendi ſimul, ut ſine bile adferantur, quæ diſſentire ſuadeat.* Bilem me fateor in Borrichio non animadvertiſſe, nec digna res tantilla eſt, ut bilis moveatur: an verò etiam carpendi libidine ſit expers atq; vacuus, & omnia ſincerè ac benevolè ſcribat; ex iis, quæ ſupra notavimus, lectores liberi ab amore atque odio, judicabunt. Heic ſanè, & ſæpe alibi, *Tertiis Curis* meis, ut nuncupat *iteratas poſteriores*, ſeu ſecunda editione repetitas, acriùs aliquid, quam ordinem, haud dubie deſignat; cujus tamen me nec piget neque pœnitet, qui paratus ſum, non *poſteriores* modo aut *tertias*, ſed *quartas* etiam & *quintas* curas ſcribere, ſi quis certiora de Latinitate admonuerit. Muta-

re ſententiam in longiſſimi temporis ſtudio, quod vix unius hominis ætas capit, ut omnes Latinorum codices evolvat, ſingula in iis, etiã minutiſſima, obſervet, variãtes lectiones diſcernat, quod optimum ex iis, excerpat, in locũ ſuum unumquodque diſponat: in operoſo, inquam, iſto ſtudio ſententiam ſuam aliquando, meliori reperta, immutare, ne ego adeo non autumo probroſum eſſe, ut laude etiam condecorandum exiſtimem; contra male de bonis litteris mereri puto, qui errores ſuos, ab aliis clariſſime monſtratos, tenacius defendunt, & alios omnes implicare malunt, quã fateri ſemel, ſe aut ſuos aliquid paſſos eſſe, quod non alienum à natura humanitatis ſit.

AN, AN non bis modo ſed ſæpius, vel quater repeti exemplis probat vir doctiſs. Andreas Borrichius.

richius. Hoc verò non negaverā, ſed ſicut *An, an* bis poſitum, minus elegans eſt quam *Vtrum, an*; *num, an*; vel *ne*, encliticum, *an*: ita elegantius quoque, ſi longior, quā gemina, dubitatio eſt, *utrum, num*, vel encliticum *ne*, in prima parte locari dixi, cujus rei exemplum, idque trium membrorum, ex Cicerone producebam, cujus pro S. Roſcio c.XLI. ſunt. *Quæro abs te, iine qui poſtulabant, indigni erant qui impetrarent: an iſte non commovebat; pro quo poſtulabant: an res ipſa tibi iniqua videbatur?* Addò Liv. l. XXI. c. X. ex Annonis oratione: *Vtrum hoſtem, an vos, an fortunam utriusque populi ignoratis?*

CONFIDENTIA. Patronum meæ ſententię Ciceronem habeo, qui id vocabulum III. Tuſcul. c. VII. temporis ſui *conſuetudine in vitio poni* ait, etſi laudis ſit, unde ſumitur, *confidendi* verbum. Fruſtra

hic Plautus obiicitur, quia verborũ ſignificationes cum tempore mutantur. Nec aliter poſtmodum veteres grammatici cenſuerunt. Servius in Æneid. I. v. 132. *Fiducia in bonis rebus: confidentia in malis eſt.*

CONFUNDI. Dixi dubia eſſe, quæ ex antiquis pro *erubeſcendi* notione adferantur, eaq; æque, aut magis etiam, de alio, quã pudoris adfectu, explicari poſſe. Ex quatuor Livianis, quæ Olaus produxerat, duo vindicanda ſibi Andreas ſumſit l. xxx. c. xv. de Maſiniſſa: *ex prætorio tabernaculum ſuũ confuſus conceſſit.* Putat ille *libidine ſua & intemperantia erubuiſſe*, *atq; hinc* confuſum *vocari.* Non ita eſt, doctiſs. Andrea; *confuſus* abiit non propter libidinis pœnitentiam, ſed propter metum & amorem, quibus turbabatur. Fidem promiſerat novæ nuptæ: ne vero retineret eam, Romanorum offenſam

me-

metuebat. *Confuſus* itaq; hoc eſt turbatus animo & neſcius quid ageret, diſceſſit. Alterum ex l. xxxv. c. xxxv. de Alexameno eſt, quem quum Nabin tyrannum interfecturus eſſet, Livius ait, *animū collegiſſe confuſum cogitatione tātæ rei.* Hunc Andreas *cogitatæ cædis pudore turbatum* credit: ego metu potius, & periculo, atque incerto eventus, quod dubium & periculoſum erat, præſente exercitu & ſatellitio, tantam rem aggredi. Seneca ab hoc loco abeſt longius, quia *metus*, inquit, *& mæror confundit*, non pudor. De ſimplici etiam uſu, non adjecto adfectus nomine, unice nobis quæſtio erat.

CONSILIARI. Res peracta in Curiis poſterioribus eſt. De editione Ciceronis Lābiniana etiam ſupra in *Aſſero* ſatis dictum. Non Gothofredianam, aut aliam Lambini caſtigationes in margine re-

ferentem, ſed ab ipſo Lambino adornatam, & octo voluminibus diſtinctam, intelligo.

CORDATUS. Etiam de hoc ſufficere poſſunt iiſdem Curis noſtris propoſita. Iterum urgetur Senecæ locus de morte Claudii. *Animoſi* ſignificatum non rejeci editione altera (ſicut priore, ſequutus Jo. Vorſtium, acerrimi judicii virum & de Latinitatis cenſura & aliis præclaris litteris egregie meritum) non, inquam, rejeci ſignificatum, ſed *in dubiis reliqui* p. 373. Velim & alia adferantur, clariora tamen, quam hoc unum atq; dubium, ut de genuina notione magis nobis conſtare poſſit.

DEPREDARI. In re convenimus: in Cæſaris quodam, & alio Ciceronis exemplo diffidemus. Cæſaris eſt VII. de B. Gall. c. XL. *mortem deprecari incipiunt*; id eſt precando declinare. Ergo ad aliã

no-

notionem, quam quæ in quæſtione erat, pertinet. Nec Ciceronis verba IV. ep. VII. nobis obſunt, ſive cum Lambino *pro te deprecatur*, ſive, quod in membranis eſt, *te deprecantur*, legeris: quia utroque modo *valde precari* ſignificat. Vide Manutii interpretationem, quam heic etiam Grævius ὁ πάνυ cōmendat. Impotentis animi eſt, quod rurſus Lambinū Borrichius junior exagitat; & gaudebundus nos fodicare putat, ſi *criticum noſtrum* appellet. Nominaveram aliquando cum Grutero & Mureto: ergo ille *meus* eſt, à quo tamen apertè in hoc *deprecandi* verbo diſſenſi, & in Manutii, Gruteri, atque Grævii ſententiam ultro & ſpōte conceſſi. Spernunt generoſæ mentes ejuſmodi cavillationes, & rem ac controverſiam diſputant: homines rodere infra ingenuitatem putant.

DI-

DICTIO. Quantum ſatis eſt, reſpōdi Poſter. Curis, quibus Catonem Viterbienſis Annii, quo Olaus utebatur, à me rejectum eſſe, ægre Andreas fert, cauſſam ex me cur reprobaverim, requirens, quæ verò ipſe mihi invitus aut inſciēs ſuggeſſit, *quod vera fictis addidit, ut illa ſimul vera crederentur.* Vera autem ſola Catonis ſunt, quæ ab antiquis ſcriptoribus fragmenta conſervantur, quibus controverſā *dictionem* haud ineſſe, mihi certū & evictum eſt. Si vincere in hac cauſſa Andreas vult, conſervatorē fragmenti, fabuloſo Annio majorem, mihi oſtendat, neceſſe habet. At grammaticum hujus vocabuli uſum ipſe prædicto loco ex Scauro & Diomede, antiquis ſcriptoribus, probavi.

DIFFICILITER, FACILITER. Poſterius Andreas, prodncto Quintiliani exemplo, negat idio-

tiſ-

tiſſimum Vitruvii eſſe. Nec verô id rigidè adſeveraveram, quum pag.177. ſcripſi: *Eſt* FERE *Vitruvianus idiotiſmus.*

EXAUDIRE. Me non intelligit, qui neſcio quid hoc loco ſugillat. Nunquam negavi, *exaudire* ſed puerilem & vulgarem opinionem notavi, qua creditur *audire* non amplius ſonare, quam auribus percipere: *exaudire* denram, precibus adeſſe & adnuere. Scripſi enim p.432. apertiſſime: *Vtroque veteres in utraque notione invenimus uſos eſſe.* Nō opus ergo erat, contra me *magnos viros*, ut vocat, dictionariorum conditores, *Sturmium*, *Friſium*, *Soranum* (Baſil. Fabrum) *Decimatorem* ſollicitare. Sed video quid doctum virum deceperit. Non ſemel de hoc verbo ſcripſeram, ſed pa. 377. breviter: iterum & copioſius p. 432. Is de me tam ſiniſtre cenſuit, priori

tan-

tantum inſpecto loco, alterum feſtinatione forsan aut incuria, prætervectus.

FIDELIS. Neſcio quid oppugnet auctor, quum *novam* & eccleſiaſticam *notionem* dixi, quando *fidelis* Chriſtianum ſignificat. *Eo ſenſu*, inquit, *non raro profani antiqui adhibuere, ut Chriſtianos eo nomine appelles non ineptæ*. Profanis *fidelis* eſt, qui fidem ſervat. Is verò non ſtatim Chriſtianus eſt, niſi adponas *Chriſto fidelis*, aut ſimile. ſine adjũcto per *fidelem* Chriſtianum ſignificari & per *infidelem*, alienũ à Chriſti ſacris, ſingularis ratio & eccleſiaſticis propria eſt.

HACTENUS. De hoc ſatis dixi Poſter. Curis. Nihil contra ea proficiunt, quæ numeroſè addit Appendicis auctor. Quid multa? non negavi abſolutè ſignificatum temporis, ſed dixi p. 405. *ad locum* POTIUS *vel rem referri ab antiquis,*

quam

quam ad tempus. Qualem *locum* intelligam, libri nempe, carminis, epiſtolæ, aut ſimilis rei partē; ibidē expoſitum dedi, & exēplis ac auctoritate confirmavi: *quem* (locū) *ſi quis tempus malit appellare, per nos liceat,* dixi pā. 406. Ego verò Ciceronem malo, quam ſequiorum conſuetudinem imitari.

ILLICITE. Quod Varronem a Ulpiano, quem produxeram, Andreas Borrichius ſuperaddit, mihi non ingratum eſt. Fallitur autem, quum in univerſum à me credi exiſtimat, rejecto ſimplici, omnia compoſita rejicienda. Cōfundit doctiſſimus vir τὸ κατά τι cum eo quod eſt ἁπλῶς

IMMO Auctor *corrigendi* ſensū, quē vindicaveram, fruſtra opponit τό *augendi.* Res eadem: nomina diverſa. Fatetur ipſe c. vi. idem eſſe ac *Quid? quod; Quin etiam.* Quis autem ignorat has *correctionis*

for-

formulas eſſe?

INDUCERE ANIMUM SUUM. De ſolo pronomine controverſia, quod negavi uſum ævo Ciceronis in hac phraſi admiſiſſe. Contra doctiſs. Andr. c. VII. ait: *Ciceroni diſplicuiſſe* [pronomen hujus formulæ] *adhuc ignotū eſt.* Utique verò notiſſimum eſt, quia is ne ſemel quidem uſurpavit, neque Livius, neque quiſquam alius poſt Terentium: quamvis *inducere animum* & *inducere in animum*, ſæpenumero iidem dixerint, quod decem exemplis de Cicerone Nizolius; ego de Livio & Plinio Curis Poſterioribus probavi.

INTERCEDERE. Quæſtio ſupereſt de anno epiſt. Cœlii XVI. l. VIII. ad Ciceronem. Legat, relegat, quicunque non captus præjudicio eſt, non alio quam primo civilis belli anno ſcriptam eſſe deprehendet, quum Pompejus cū

ſena-

ſenatu urbe aufugiſſet , Cæſar autem Roma in Hiſpaniam retro abiret. Non ergo Corradus & Manutius, & his conſentientes errāt, qui de Metelli *interceſſione*, hoc eſt contradictione interpretantur. Inſtat Borrichius pag. 141. editionis Hafnienſis . *Quo tempore ſcripta ſit hæc Cœlii epiſtola , ex his ipſius verbis facile collegeris* : NUNC TE CONTRA VICTOREM FACERE , QUEM DUBIIS REBUS LÆDERE NOLUISTI: ET AD HOS FUGATOS ACCEDERE, QUOS RESISTENTES SEQUI NOLUERIS, SUMMÆ STULTITIÆ EST. Sed bene ſeſe res habet, & Manutius ſingula tam accurate interpretatus eſt, ut nihil dubitationis ſupereſſe poſſit. Non ex ſolis his verbis,ſed ex tota epiſtola judicādum, quibus conſulibus illa ſcripta ſit:eo videlicet tēpore, quum adhuc medius eſſe Cicero , antequam ad Pompejum proficiſceretur.

C. 5

tur. Poſt Pharſalicum prœlium, nō dubius Cicero erat, etiam per litteras ex Ægypto à Cæſare confirmatus. Non igitur Cæſaris alterum iter in Hiſpaniam, contra Pompei filios; ſed prius contra legatos & exercitum patris Pompei à Cœlio commemoratur. Hæc lucidiſſima ſunt, quæ fruſtra Andreas Borrichius nebulis neſcio quibus infuſcare conatus eſt.

JUBEO UT. Centenis, aut ſexcentis potius ex aurea ætate exēplis vix tria ex Livio opponūtur, nec ultimum illius ſanum ſatis, ſummo viro judice Gronovio patre, qui l. XXIII. c. XXI. nō *iuſſi cōſulerent*, ſed *conſulere* legendum, cenſet, idque, ut ait, EX GENIO LIVII, hoc eſt, quia Livius plerumque cū infinito verbum *jubeo* componit. Borrichius, *Explicet*, inquit, *qui poteſt, cur licentius dixeris*, IUBEO UT, *quam* IMPERO UT, PRÆCI-

PIO UT, ORO UT. Sed explicabo, vir eruditiſſime. In tali cauſſa exẽplis & auctoritate ſtandum eſt, non ratiocinio. Sufficit itaq; placuiſſe auctoribus, ut *jubeo* frequẽtiſſime cum infinitivo modo enũtiarent, rarò admodum cum UT, & hoc quidem ſecius, quam fit in *præcipio, impero, oro*, quæ *Ut* frequentius exigunt, præſertim *oro, peto* & ſimilia, quibus duro & Latinis intolerando Græciſmo infinitivum adjeceris, cujus exempla ex Hygino & Caſſiodoro, etiam de *moneo* èx Ammiano ſub finem cap. IX. Curat. Poſter. exhibuimus. Cetera non ægre infinitivum patiuntur. v.g. Cic. Catil. I. c. XI. *Nonne hunc in vincula duci, non ad mortem rapi imperabis?* Atque ita etiã *poſtulo*. Cornel. Nepos Annibale c. XII. *Pruſias illud recuſavit, ne id à ſe fieri poſtularent, quod adverſus jus hoſpitii eſſet.* Quænam

cauſſa

cauſſa differentis in paribus verbis conſtructionis eſt, niſi uſus & conſuetudo Latinorum? Taciti & æqualium in verbo *jubeo* exēpla, nec verò illa frequentiora, lubens conceſſi & in Curis produxi Poſter. etiam Livii rariſſimum quoddam adnumeravi. Vide p. 180.

MANET. Quæ Borrichius carpit, hæc ſunt p. 152. *Vir clariſs. ſignificationem & uſum verbi* MANET *apud antiquos imperitioribus oſtendere voluit: non verò* (NON AUTEM heic & alibi doctiſſimus litterator dicere debuit, vel Valla monente l. II. Elegant. c. XXIV. *non verò, inquit, video, quid hinc diſcant illi.*) *Eſſe non inficior, ubi pro* EXPECTARE *poſitum reperies: ſed addit Cellarius, etiam* ALIA NOTIONE *adhiberi. Quæ itaque illa? Hanc ſi definiiſſet, neſcientibus conſuluiſſet melius.* Omne crimen, quod obiicitur, in eo verſatur, quod generatim

tim

rim ALIA dixerim, quam Andreas ſpecialius explicare poſſit. videlicet MANERE, ſi *ſupereſſe* ſignificet, plerumque dativum poſtulare : ſi *contingere*, accuſativum regere, frequentius. Sed quid eſt illud *contingere*? utique, ſi definiiſſet, ex ambiguis notionibus quam velit neſcientibus conſuluiſſet melius. Aut ſi tā accuratus definitor eſt, cur non definit, & cauſſam oſtendit, quid ſit, quod non ſemper, ſed *plerumque*, aut *frequentius*, & *ſæpius*, ut ait, hunc vel iſtum caſum poſcat : aliquando eadem ſignificatione illū non exigat? Ego verbum MANET cum quarto caſu *fere ſemper conſtrui* pa. 101. ſcripſi, quum *exſpectare* ſignificat: in quo ſequutus ſum vetuſtos grammaticos, Servium, Maurum in Georg. 1. v. 168. Acronem, Horatii ſcholiographum, in l. 1. od. XXVIII. v. 33. Nonium Marcellum in *Petere*.

tere. Cetera ſub *alia notione comprehendo*, ubi quæ propria eſt, præcipuum locum habere volui.

MUNDUS. Borrichii exempla non obſunt mihi, qui p. 274. ſcripſi, quando humanum genus ſignificat, *apud profanos* INTERDUM *ſimilia reperiri.* Quæſtio autē erat, utrum ad rara illa eccleſiaſtici frequentiſſimo uſu ſuo reſpexerint, an ad ſacræ ſcripturæ conſuetudinem ſtilum ſuum informarint? ubi poſterius dixi *procliuius ad fidem eſſe.* Heic longe exſcurrit Borrichius, ut Latinitatem eccleſiaſticam, quam à profana diſcerno, neget ſingularem eſſe. *Eccleſiaſticos*, ait, *diligentiſſime veteres Latinos lectitaſſe.* quis negavit? an verò omnes etiam imitationem ſibi propoſitam habuere? Non unius generis ſunt, quos eccleſia ſcriptores habuit, antequam Latina lingua exſpiraret. Minucius,

Arnobius, Lactantius, Hieronymus, Auguſtinus, Sulpicius Severus, & quidam alii, imitati ſunt preſſius, quam Tertullianus, Cyprianus, & in epiſtolis Paulinus Nolanus, & horum ſimiles, quod non rationibus, ſed uſu & lectione cognoſcendum eſt, quamvis nec illæ deeſſe ei poſſint, qui vitam illorum, & inſtituta,& mores apud animum propoſuerit. Sed aliud metuit vir eruditiſs.ex ecclesiaſtica, ſi diſtinguatur, Latinitate ſequi poſſe. *Ita*, inquit, *ambigerentur omnia,quæ apud eccleſiaſticos occurrunt more veterum Latinorum uſitata, modo in ſcriptura ſacra ſimilia reperieris.* REPERERIS debuit ex lege grammaticorum dicere,quod typographi errorem putaſſem,niſi etiam c.v. p. 106. edit. Haſ. (novæ p.70.) ita ſcriptum invenirem, *quæ fragmenta reperierit.* Ego verò cum antiquis *reperi*

in præterito non *reperii*, cenſeo inclinandum eſſe. Catullus epigram. LXXX.

Si tria notorum ſuavia repperit.

Plautus Sticho act. I. ſcen. III. verſ. 34.

Nunc repererunt ei verbo vicarium.

Et Phædrus lib. III. fab. XI. verſ. 42.

Qui poſtquam tenebras diſpulit calumniæ.
Certumque fontem veritatis repperit;
Luat, inquit, pœnas cauſſa libertus mali.

Sed tranſeant hæc: ad metum auctori eximendum regredior, quē ideo vanum eſſe judico, quia nemo proptera verbum aliquod aut notionem ejus ſuſpectam habuit, quod in ſacra ſcriptura etiā vulgatæ verſionis occurrat: ſed quia

nul-

lus ejus, vel rariſſimus apud profanos uſus fuit, eccleſiaſticis autē frequentiſſimus. Quod verò etiam pag. 160. in hoc de *Mundo* tractatu formulam *peccata remittere*, & ſignificatum *ſæculi* exempli loco producit, in quibus Olaus eccleſiæ notionem, quam intentaverā, *priſcis Latinis non inuſitatam fuiſſe, multis edocuerit*; ad iteratas Poſteriores Curas provoco, unde clarius, quā heic repeti poſſunt, omnia legentibus conſtabunt. Summa hæc eſt: Analoga in profanis, ſed hæc quoque rara haberi: ipſius phraſeos, *peccata remittere*, exemplum apud eoſdem non reperiri, nec ipſam vocem *peccatum* illis frequentem admodum eſſe, quæ verò ſcriptoribus ſacris ſunt tritiſſima. Neque *ſæculare* (Nam de adjectivo diſputatio præcipue fuit) ex profanis quiſquam dixit quod extra religionem aut ambi-

tum ſacrorum eſt , quemadmodũ Hieronymus *codices ſæculares* ; Sidonius Apollinaris *ſcientiam ſecularem*, Caſſiodorus *litteras ſæculares*, id eſt profanas , à paganis & gentilibus auctoribus profectas. Singulorum loca Curis Poſterioribus indicavi.

Sic operoſus Borrichius circa primam *Mundi*,quam eccleſia dat, ſignificationem, leviorem quidem illam & profano uſui non penitus repugnantem; oblitus eſt , vel ex induſtria prætermiſit alteram, quam præcipuam duxi & eccleſiæ verè propriam ac ſingularẽ.Quod enim magnopere miror , nihil quidquam ad illa reſpondit , quæ p.275. propoſueram. *Quando* vox Mundi *impiorum colluviem, improbitatem atq: vitia ſignificat, videtur eccleſiæ propriam notionem induiſſe.* Neque tertiam , quam memoravi , *vanitatis , vilitatis , & pompæ*

vo-

voluptuoſæ notionem attigit.

NUNTIUM, PRÆNUNTIUM, an ſubſtantiva ſint, quærebatur. Olai, quibus id probatum ibat, dixi non certiſſima documenta eſſe, prẹter Sedulianum ex ſequiori ætate, ubi adjunctum *grandia* magis videatur per ſe ſtanti, quã alii adjuncto nomini adponi. Id quod Andreas Borrichius ad Plinii & Senecæ exempla transfert, quibus *hæc*, *quædam*, pronomina adjectiva, evincant, *prẹnuntia*, quibus adpoſita ſint, ſubſtantivam naturam habere. Non autẹm ubique par ratio pronominis atque nominis eſt. Dicamus *hæc nefanda*, *quædam abſurda*: an ergo *nefandum*, *abſurdum* ſubſtantiva erunt? In Tibulli & Catulli verbis ad MSS. Olai, patroni ſui, provocat: nec verò exinde de Tibullo mihi peſuadere poteſt. Quid obſtat enim, quò minus, inciſo uno facto ita legamus.

Di melior a monent, venturæ nuntia ſortis.

Vera monent Tuſcis exta probata notis.

Sic non magis *nuntia* ſubſtantivũ erit, quam *meliora*, quam *vera* ſunt, quæ nemo ex cenſu adjectivorum ejecerit, licet heic abſolutè & tanquam ſubſtantiva ſignificent. Si de Catullo, qui *nova nuntia* in Aty verſ. 76. dixiſſe fertur, quod ſecus videtur magnis viris Scaligero atque Mureto; ſi, inquam, omnino concedendum de Catullo eſſet, cederem non tam propter Borrichianum codicem, quem nec vidi, nec quanti pretii ſit, audivi; quam auctorite maximi viri Iſaaci Voſſii inductus, haud dubie membranis inſtructiſſimi, qui pariter etiam Varronis locum l. v. de Lat.ling. cap. ix. (*de cælo nuntium erit*) adfert, in quo Andreas etiam triumphat;

phat; & Lucretii alium l. iv. verſ. 708. ex *vetuſtis*, ut ait, *exemplaribus* emendatum ſuperaddit.

Nec calida ad cenſum decurrunt nuntia rerum,

ubi aliis libris *ad ſenſus occurrit* legitur, ut *nuntia* ad nomen *plaga* ſuperioris verſus referatur. Vide Commentaria ejus ad Catulli Atyn pag. 173. Ego verò ſequutus fui Scaligerum, Muretum & alios clariſſimos viros, & Nonium ex veteribus, quorum non contemnendum argumentum eſt, probatiſſimos auctores Ciceronem, Virgilium, Horatium, Ovidium, Livium (quē vindicavi ab Olao ex malæ editionis libro allegatum) & horum æquales hoc vocabulo nunquàm neutrali forma uſos eſſe: Tibulli verò, Catulli, & Lucretii loca varierate lectionis vexari, ideoque hoc vocabulum neutrius generis peſterioribus Curis pag.

195. molliori verbo *dubium* appellavi.

PESTIS. Dixeram pag. 337. *non facile in proſa* exempla *inveniri*, ubi *peſtis* ſit idem ac peſtilentia: omnia non negavi. Borrichius ex Columella quædam adfert, quæ meo NON FACILE non officiunt. Sufficit ſententiæ meæ, plerumque tralata ſignificatione uſurpari. Volui enim adoleſcentes à promiſcuo in proſa uſu avocare.

PIISSIMUS. Qui ſcripſeram, aureæ Latinæ linguæ ætate inſolens hoc vocabulum fuiſſe, magno me patrono M. Tullio Cicerone tueor. Hunc Andreas Borrichius ſuſpectum habet, quaſi odio inflammatus in Antonio reprehenderit, quæ reprehendenda minimè fuiſſent. *Quis*, inquit, *paulo verſatior ignorare poteſt, in Philippicis ita de Latinis vocibus judicaviſſe Ciceronem,*

nem, ut oſtendat ſe acriori in Antonium odio, & vehementiori inſectandi fervore ſibi ſæpius excidiſſe: dum adverſario voces male Latinas & inuſitatas objecerit, quas ipſimet alibi non improbatas, & ejuſdem ævi ſcriptoribus uſitatas fuiſſe conſtat. Vellem doctiſſimus vir nominatim recitaſſet, quænam ſint illa Latinæ linguæ vocabula, quæ præter hoc dubium in Antonio perperam M. Tullius reprehendiſſet. Quis de ſapientiſſimo Cicerone credet, verbum *piiſſimus* negaviſſe Latinum eſſe, quod ſciret multorum uſu teri, nec quidquam inſolentiæ habere? Ipſa Ciceronis verba ſi attulero, omnis mala ſuſpicio, quam de tanto viro Borrichius habet, corruet. Antonius M. Lepidum *piiſſimum hominem* appellaverat. Cicero Philippica XIII. cap. XIX. Antonio reſpondet. *tu porro ne pios quidem*

ſed piiſſimos quæris,& quod verbum omnino nullum in lingua latina eſt, id propter tuam divinam pietatem novum inducis. Reponit Andreas Borrichius, *non eſſe, quod ſtatim in recentius ævum rejicias, de quo hic vel ille dubitaverit: modo conſtet optimo Latinitatis ævo non ignotum fuiſſe*. At nec barbariſmi optimo ævo ignoti erant, non autem probati, neque recepti in uſum: nec ſuam tantum Cicero opinionem, vel hujus aut illius proponit, ſed *verbum omnino nullum à Latina lingua eſſe*, quo Antonius uſus fuerat, utique ex plurimorum conſenſu dicit, quia publicè dixit, aut dicere voluit, hoc eſt omnibus audientibus. Sed exemplo urget Borrichius, quia *noviſſimus* Varro novam ſua memoria vocem fuiſſe teſtetur, qua verò optimus quiſque non abſtinuerit. Verum diſpar ratio ſuperlativi *noviſſimus* eſt.

eſt. Varro enim lib.v. de Lat. lingua cap. VII. non ſe & æquales, ſed *ſua memoria ſenes aliquot*, *nimium verbum novum eſſet*, *vitaviſſe* ait. Longe repeti. *memoria* illorum *ſenum* uſque à pueritia Varronis, poteſt, inter quam & ſupremam Ciceronis ætatem, qua invectivas in Antonium ſcripſit, quantum intervallum temporis eſt? Sed hęc de aurea ætate diſputantur: de argentea nunquam dubitatum fuit: *piiſſimus* receptum in ea & probum vocabulum fuiſſe, licet non fuerit frequentiſſimum.

POSITO. Cum pronomine, aut nomine, *quo poſito, hac re poſita* &c. res tranſacta fuit: ſimplex *poſito*, item *poſito quod*, adhuc dubitatur. Borrichius contra, etiam participium ſexto caſu ſæpe abſolute poni ait. Non nego, ſubaudiri interdum pronomen: ſed ubi exemplum in *poſito*? hoc enim de-

deſidero, non analogum aliud. Detritum itaque noſtratium morem reprehendi & vulgarem formulam, ſine qua olim Latinitas optime conſtare & lætiſſime florere potuit.

PRO & CONTRA. Loquutus ſum de *Pro & contra* abſolutis, & ſine caſu, ut hodie fit vulgari ſermone: Borrichius major in Analectis p. 60. exempla dedit cum caſu adjuncto. v. g. Senecæ III. de Ira c. XXVIII. *utrum contra nos faciat, an pro ſe.* Nulla itaque inter nos repugnantia fuit. Andreas autem c. x. ed. Haf. p. 186. *Cellarius non advertit, quo tendat Celeb. Borrichius.* Immo ille nõ animadvertit in Analectis, quo ego Curis Poſterior. tendebam. Poſt addidit Olaus exempla, ubi *contra* ponatur abſolutè. *Dic aliquid contra,* Senecæ eodem lib. c. VIII. *Nil contra conor,* Juvenal. Sat. VI. 643.

643. Sed nec hoc cōtra meam eſt ſententiam. Non ignoro, *contra* ſæpe abſolute poni, quum adverbium ſit: ubi verò *Pro* abſolute & ſine caſu poſitum invenitur? Nec ego de ſeparatis, ſed de conjuncta formula *pro & contra* quęſtionem inſtitueram.

QVOAD cum Accuſativo. Duobus exemplis, quę Borrichius adfert, nondum moveor, ut contra analogiam, contra omnium reliquorum auctorum, etiam ipſorum, quos advocat, in ceteris libris auctoritatem, credam adverbium *quoad*, tanquam præpoſitionem, caſum regere, atque cum quarto olim compoſitum fuiſſe. Varro l.VII. de Lat. lingua c.XXIII. in Gothofrediano libro *quod* habet ſine *ad*: Scaligeri editione *quoad* expreſſum eſt. Vix autem dubium ſupereſſe poteſt, quin plenius legēdum ſit *quod ad* ſup-

ſuppreſſo verbo *attinet*, ut Cœlius Ciceroni ſcripſit l.7. ep. 1. ſect.8. *Quod ad Cæſarem, crebri & non belli de eo rumores.* Sic MSS. & editi vetuſtiſſimi: ut ſine cauſſa recentiores quidam τὸ *attinet* adpoſuerint. Nam etiam Lege III. Digeſt. de acquir. rer. dominio, Cajus juriſconſultus dixit: *Nec intereſt, quod ad feras beſtias & volucres, utrum in ſuo fundo quiſque capiat, an in alieno*, ubi *attinet* ſubauditur. Vide & Jo. Vorſtii de ſuſpecta Latinitate c. XXXII. Alterum exemplum, quod Borrichius objecit, Livii eſt, qui l.XLII. cap. VI. ſcripſit, *regem excuſavit, quod ſtipendium ſerius quo ad diem præſtaret*. Durum, & alienum à genio Liviano, qui mihi ſcripſiſſe videtur, *ſerius quam ad diem*, intellige ſtatutum & definitum. Facile nota ſcriptum *quam ad* in *quoad* depravari potuit.

RE-

REMEDIARE. Carpit me Andreas Borrichius, quòd verbum hoc *ſæpe* à Scribonio in *præfatione* poſitum dixerim, ubi ſemel tantum inveniatur. Sed aliquid paſſus eſt vir doctiſſimus, quod ſolent homines, nam inciſum meum ſeu comma poſt *ſæpe* nõ advertit, quod illud *ſæpe* non ad ſolam præfationem, ſed ad illam & *compoſitiones* ſimul reſtrictum volueram. Inſpice quæſo Curas meas editionis ſecundæ, quam verſavit Andreas, quum hæc ſcriberet, p. 188. unde cognoſces, ex multis quædam exempla, ut proferrem, propoſitum mihi fuiſſe. Lege verò noſtra ſic: *ſæpe*, *in Præfat. & Compoſ. cap.* 1. ubi *cap.* excidit. Ejus autem ſect. x. legitur *remediat.* Præterea cap. xxix. & xli. ſæpius. Quod deinde de *idiotiſmo* Borrichius philoſophatur, plane incongruens, & ab inſtituto alienum

num eſt, quum ſatis in Prologomenis Curarum Poſteriorum expoſuerim, & ipſa origo vocabuli oſtendat, quid *idiotiſmo* ſignificari velim, & alii mecum ſignificent.

SANGUINEM EFFUNDERE. Notum eſt, me contra vulgarem & frequentiſſimum hujus formulæ uſum, haud dubie ex Geneſ. IX. comm. VI. enatum, ſcripſiſſe: ſimul oſtendi, aliud Ciceroni, Curtio, & ceteris hac dictione, quam ſimplicem cædem, ſignificari. Eſto ergo, Senecam forte ſemel atque iterum de unius cæde idem dixiſſe: tamen frequentiſſimus hujus formæ uſus, qui hodie obtinet, per id neque corroboratur, neque ſatis excuſatur. Tragico plus licet, cujus priora exempla ſunt, quæ Borrichius profert, nec verò plura, quam duo: id quod autem ex lib. VI. de Benefic. cap. XXX. allegatur, non contra noſtram ſen-

ten-

tentiam eſt, quum ſtrages ſignificetur, nec *fuſuri ſuum ſanguinem* ſimpliciter dicuntur, ſed cum *multorum ſanguine*, ſeu poſtquam *multorum ſanguinem hauſerunt, fuſuri noviſſime ſuum*. Juvat heic Seneca ſententiam meam, non oppugnat.

VEL, SIVE. Supervacua ſunt: quæ ſub finem ab Andrea Borrichio contra me verboſè diſputãtur. Dixeram cum clariſſimo viro Jo. Vorſtio, ſi ejuſdem rei diverſa vocabula ſint disjungenda, elegantius *Sive*, quam *Vel*, adhiberi. Sed *ideo*, inquit, *perpetuum eſſe dubito*. Neque ego id perpetuum dixi, ut potius diſparile exemplum ex Ciceronis Officiis ipſemet oſtenderim, *pace, vel Quirini vel Romuli*, lib. III. cap. x. Quid opus ergo fuit, ex Varrone, Pediano, & Tacito adferre, quos alios uſus particula *Sive* habeat,

beat, qui plane extra quæſtionem ſunt, de qua hoc loco differendum erat?

Tandem ſubjungo, quod ſupra, ubi ordo poſtulabat, neſcio quo caſu prætermiſſum fuit. Id ÆGRITUDINIS vocabulum eſt, de quo ſcripſeram, Ciceroni morbum animi, non corporis, ſignificare: ſequenti ſæculo id diſcrimen fere neglectum fuiſſe: poſtremo autem ævo Hieronymum ejuſdem fuiſſe memorem. Singula ſuis documentis illuſtravi, & primum quidem ipſius Ciceronis verbis, III. Tuſcul. cap. X. *ut ægrotatio in corpore, ſic ægritudinem in animo eſſe.* Alterum Columellæ, Plinii, & Taciti exemplis probavi, qui *ægritudinis* vocem de corporis etiam morbo uſurparunt. Hieronymi verba, Ciceronianis perſimilia, ex epiſtola XXXVII. protuleram. His Andreas

op-

opponit, quod argenteo Latinitatis ævo Seneca, Curtius, Valerius Maximus, Tacitus, Juſtinus, & auctor epitomes Livianæ, *ægritudinem* quoque *animi* dixerint. Ego verò nunquam in animum induxeram, hoc, quod adfert ille, negatum ire, ſed tantummodo ſcripſi, FERE *neglectam* illo ævo *diſtinctionem* fuiſſe, quia promiſcue illius ætatis ſcriptores *ægritudinem* non minus de corpore, quam de animo poſuerint, quod ſecus Ciceronis ſæculo habuiſſe, ipſius ſuffragio, quod nemo in dubium vocabit, oſtendebam. Oppoſuit ergo Borrichius, quod meæ ſententiæ contrarium non erat, cui tum demum derogabit vir doctiſſimus, ſi contra exempla mea probaverit, argentea ætate Latinitatis, vocabulum *ægritudinis* de corporis infirmitate adhibitum nunquam fuiſſe. Quòd

enim

enim defenderam, is negare argumentis debet, qui mihi vult contradicere.

Hæc Hafnienſi Appendici ad Curas meas viſum fuit rependere, idque ſerius, quam provocatio poſtulabat; utique autem citius, quam animi mei tranquillitas fert, à contentionibus ſemper aliena, per quam etiam nunc ſteтiſſet, ut ab hiſce ſcribendis abſtinerem, niſi verendum mihi fuiſſet, ne novo titulo res non nova in fraudem exiſtimationis meæ, tanquam cauſſa cecidiſſem, ignaris certationis noſtræ imponeretur. Finem ſimul controverſiæ facio, quæ cum Olao Borrichio, omni laude digniſſimo viro, præter opinionem meam olim ſubnata mihi fuerat, ſed ita ſemper inter nos agitata, ut ſummo ſtudio illius ego dignitati conſulerem: ille quoque honorificè ſen-

ſentiret de me, ac modeſtè etiam ſcriberet. Qui quum à quadriennio mortalitati ereptus, in meliores ſedes ad beatorum religionem migraverit, nolo deinceps quietem illius, repetitis controverſiis, turbare, ſicut ipſe, antequam excederet, quod Andreas adſeverat, noluit amicitiam noſtram iiſdem repetitionibus fatigare. Quin potius de illo ita ſentio & perpetuo ſentiam, ut decet de ſummi ingenii atque doctrinæ viro omnes litterarum æſtimatores ſentire: nec aliter de Juniore Andrea Borrichio quam bene ac honeſte ſpero. Vt autem omnibus pateat, quo animo in me Olaus, ὁ μακαρίτης fuerit, litteras illius, inter hæc ipſa certamina datas, in principio hujus libri adjunxi, quæ quidquid de hoc viro & illius amicitia prædicavi, luculentiſſime comprobabunt.

FINIS.

Digitized by Google

30